

HISTORIAS DE LAS SAGRADAS ESCRITURAS

Zapoteco del sur de Zimatlán

HISTORIAS DE LAS SAGRADAS ESCRITURAS

**en el
zapoteco del sur de Zimatlán**

LA LIGA BIBLICA

LAS SAGRADAS ESCRITURAS PARA TODOS

LIGA DEL SEMBRADOR

Aptdo. 14-351

MEXICO, D.F.

“Las Sagradas Escrituras para todos”

Publicado por
LA LIGA DEL SEMBRADOR, A.C.

y
LA LIGA BÍBLICA
Apartado 14-351
07810 México, D.F.

Las ilustraciones en blanco y negro en las páginas 3-11, 13-34, 42-61, 71, 77, 81 y 90-127 son propiedad de la Fundación David C. Cook, usadas con permiso.

Primera edición

Historias de las Sagradas Escrituras
en el zapoteco del sur de Zimatlán
México, D.F.

90-033

1991

3C

Prólogo

Este resumen de las Sagradas Escrituras se ha redactado con el propósito de proporcionar un trasfondo histórico de los tiempos antiguos. El Antiguo Testamento es un tomo grande, y usted notará que algunas historias escritas aquí son completas, y otras son cortas y sencillas. Mucho de lo incluido es para que el lector conozca los sucesos más importantes y más conocidos del Antiguo Testamento, en todo el mundo.

Se ha tratado de seguir el orden histórico con el propósito de presentar claramente la relación entre acontecimientos y personajes.

El Apéndice presenta en forma breve los acontecimientos del período intertestamentario, lo cual va preparando al lector para entender mejor el mundo político y social del tiempo en que Jesucristo estuvo en el mundo.

Este libro es como un complemento del libro *El Evangelio según San Lucas*, que se está preparando para los que hablan el zapoteco.

Aclaraciones sobre el alfabeto zapoteco

Las vocales y consonantes **a b c ch d e f g h i j k l m n ñ o p q r s t u v x** y se pronuncian como en español, como se nota en las siguientes palabras.

lani	fiesta	mesu	maestro	rupi	tenate
bini	semilla	lengu	chueco	gu	camote
micu	chango	lo	cara	guitu	calabaza
bichi	gato	gui	lumbre	meli	dinero
du	espiga	niquichi	blanco	radu	arado
zitu	lejos	hilu	hilo	bigupi	armadillo

Aparte de las vocales **a e i o u**, el zapoteco tiene una vocal más que se escribe **ë** y tiene un sonido diferente al de la **e**. Esta diferencia se puede notar en los siguientes ejemplos:

chopë	dos	bënu	lodo	chunë	tres
bëlë	flama	dë	polvo	bëzu	avispa
zëdë	sal	nitë	caña	cobë	masa

Las otras consonantes del zapoteco y las que no se pronuncian como en español son: **z, ll, dch, sh**.

La **z** es suave. Compare **nizë mazorca** con **nisë agua** y fíjese que la **z** es muy suave. Note en las siguientes palabras que el sonido de la **z** es distinto del de la **s**:

nezë	camino	zitu	lejos
za	manteca	izë	año
guzobë	siéntese usted	zian	muchos

La letra compuesta **sh** tiene un sonido diferente al de la **s**, como se puede notar en los siguientes ejemplos:

shunë	ocho	nashi	fruta
yashu	aguacate	bëshozë	sacerdote, cura
gusharu	chapulín	bishtí	jabón

La letra **ll** se pronuncia como en las palabras *calle, silla, caballo*. En el zapoteco el sonido se nota en las siguientes palabras.

llobë	maíz	yallu	ajo
milli	misa	yulli	arena
llu	temblor	llubi	alacrán
mellu	mesa	lliilë	borrego

El sonido de la **dch** es semejante al de la **ch**, pero más suave. Se nota en los siguientes ejemplos:

dchumë	canasto	dchilë	comal
gadchi	siete	dchitë	huevo
rbidchi	se seca	sac gudchí	buenas tardes

Además de las vocales **a e i o u ë**, descritas anteriormente, hay vocales modificadas por un sonido nasal; es decir, se pronuncian como las consonantes nasales **m,n,ñ**. Estas vocales, designadas vocales nasalizadas, se escriben así: **in, en, an, on, un, ën**. Note su sonido en las siguientes palabras:

dan	cerro	man	animal
bën	persona	zin	palma
zian	muchos	dchan	dios, santo

Compare:

bë	aire	gu	camote
bën	persona, gente	gun nee	él vio

La letra **'** es una oclusiva glotal, también llamada saltillo. El sonido se produce cuando la garganta se cierra, cortando el sonido dentro de la palabra o al final de la palabra. Ejemplos de palabras terminadas en **'** más otra vocal:

bë'u	mes, luna
gayu'a	cien
guë'u	cal

Ejemplos de palabras terminadas en **'**:

lo'	tú, usted
chi'	diez
ga'	nueve

Las vocales interrumpidas se escriben **ii, ee, aa, oo, uu, ëë**, como en las siguientes palabras:

lee	cerca, pared	daa	petate	lloo	sapo
duu	mecate	lliilë	borrego	rëë	cántaro
buu	carbón	naa	yo	laa	guaje
zee	elote	lluubi	caldo	naaldë	grioso

En los siguientes pares de palabras, note la diferencia que hay entre las palabras que tienen vocal interrumpida y las que tienen vocal terminada en saltillo.

Vocal interrumpida	rëë	cántaro	rdoo	se vende
Vocal terminada en saltillo	rë'	aquí	rdo'	se come

En los siguientes pares de palabras, note la diferencia que hay entre las palabras que tienen vocal sencilla y las que tienen vocal interrumpida.

Vocal sencilla	du	espiga	beldë	pescado
Vocal interrumpida	duu	mecate	beeldë	culebra
Vocal sencilla	llubi	alacrán	naldë	frío
Vocal interrumpida	lluubi	caldo	naaldë	grueso

Hay palabras que tienen vocales nasalizadas que terminan con saltillo.

yan'	elote	dchin'	trabajo
guban'	ladrón	cuan'	hierba

Hay palabras que terminan con vocales interrumpidas y nasalizadas.

goon	toro	laan	dentro
naan	mano	noon	hay
beenu'	hiciste	been nee	él hizo

Hay algunas palabras que se escriben con las mismas letras, pero se diferencian porque sus tonos son distintos, como en los siguientes ejemplos (los tonos están indicados entre paréntesis):

guidë	(bajo - bajo)	cuero
guidë	(ascendente - bajo)	gallina
bë'u	(alto - alto)	luna, mes
bë'u	(alto - bajo)	pulga

En zapoteco la mayoría de las palabras se distinguen por las letras con que se escriben, sin tomar en cuenta el tono. Por eso, los tonos no se marcan en la escritura.

Las reglas que se aplican al uso de **gu** antes de las vocales **i** y **e** se aplican también antes de la **ë** (la **u** no suena).

gui	luz	guëdchi	pueblo
guiu	tierra	guiichi	papel
guetë	tortilla	gueelë	noche
guin'	chile	guelë	milpa

Historias de las Sagradas Escrituras

Dios bëcuështé guëdchiliu

(Génesis 1:1—2:3)

Antë de gurështé guëdchiliu nindá shi noon lo guëdchiliu. Nindá guiu. Nindá bëlëguí. Nindá guiaba'. Nindá gubidchi. Nindá bë'u. Nindá bën. Sóltëquë Dios nabán chii. Ni tu chu benchái Dios.

Na nee, chii Dios bëcuështé guiaba'. Bëcuështé Dios guëdchiliu. Guëdubi na lo guëdchiliu noon nisë. Guëdubi na lo guëdchiliu na nacahi. Chii nindá llan' shi noon lo guëdchiliu.

Chii gunin' Dios:

—Chuu llan'.

Na nee, chii guu llan'. Dios gun huen na llan'. Been Dios chopë partë, tu partë nacahi, shtu partë llan'. Chii guleelá Dios llan' rdchi. Ya nacahi guleelá Dios gueelë. Nee been Dios primerë dchi.

Ya nirac rropë dchi, Dios been chopë partë nisë. Tu partë nisë noon guiaba'. Shtu partë nisë noon lo guëdchiliu. Laa nisë nanoon guia' nee guleelá Dios guiaba'. Zëë been Dios nirac rropë dchi.

Ya nirac chunë dchi, Dios gunin' dequë nisë nabiaan guetë gac juntë parë guëlu'i guiu bidchi. Zëë guzac. Nisë nabiaan lo guëdchiliu brelá nisëdo'. Ya laquë nabidchi Dios guleelá guiu. Dios gun dequë huen na guëdchiliu. Gunin' Dios dequë chigaa ra cuan' nëgaa, ni yag nashi nardo'. Zëë na nabeen Dios; gundán ra yag. Gun Dios dequë na huen creë. Nee been Dios nirac riunë dchi.

Nirac tapë dchi, Dios gunin' dequë chuu llan' guiaba' parë yaan lo guëdchiliu. Ya llan' nanoon guiaba' llu'i parë gacbé'a ra bën shi dchi; parë gacbé'a ra bën bë'u cun izë anë.

Zëë guzac. Dios benchái chopë gui. Laa gui namás naguëroo nee rnee llan' rdchi. Ya gui mëcuu rnee llan' gueelë. Ni bëlëguí guluu Dios. Gubidchi cun bë'u cun ra bëlëguí rnee llan' lo guëdchiliu. Gun Dios na huen gra nabëcuështé Dios. Nee na nabeen Dios nirac tapë dchi.

Nirac gaayu dchi, gunin! Dios dequë chuu beldë laan nisëdo! cun laan ra bëladaa. Gunin! Dios dequë chuu ra man nanoon shiilë lo guëdchiliu.

Zëë been Dios. Benchái Dios ra beldë cun ra manii, cantëdá clasë benchái Dios. Gun Dios huen na crëë. Chii Dios gunin!:

—Guchi bëdalë parë gac tu! zian lo guëdchiliu. Guchi breechi guëdubi lo guëdchiliu.

Nee been Dios nirac gaayu dchi.

Nirac shoopë dchi, Dios gunin! dequë chuu gra clasë man, ra man doshë, ra man nirllu'i parë ra bën, ra briudchi, bëzu, biilë, bliati, lluaquë, cun ra beeldë, cun gra ra man nirlluubi lo guiu. Gun Dios dequë huen na crëë. Ni gunin! Dios:

—Chuu tu bën ziquë na në!. Bën rëë gapë puderë parë guë nabë'a ra man, ra beldë, ra manii, ra beeldë, ra man nirllu'i parë ra bën.

Zëë benchái Dios tu bën, primerë tu niguiu!, y goldë chii tu gunan!.

Gunin! Dios lo ra bën:

—Guchi guu lo guëdchiliu. Gapë tu! lliin tu!. Guëreechi tu! lo guëdchiliu. Laa tu! napë tu! puderë parë guë nabë'a tu! lo guëdchiliu. Napë tu! permisë go tu! gra clasë nashi cun ra cuan! nardo!. Parë ra man noon cuan! nëgaa, go ra man.

Zëë been Dios; guluu Dios bën. Gun Dios dequë huen na crëë. Nee been Dios nirac shoopë dchi.

Gualó nirac shoopë dchi; bëcuështë Dios guiaba! cun guëdchiliu cun gra ra cosë nanoon lo guëdchiliu.

Ya nirac gadchi dchi, Dios bëcua! descansë de gra dchin! nabeen Dios. Benda'i Dios gadchi dchi. Gulee Dios tu dchi parë guëcua! ra bën descansë.

Dios benchái primerë niguiu! cun tu primerë gunan!

(Génesis 2:7–9, 15–25)

Dios benchái primerë niguiu! cun guiu. Na nee, chiishë! Dios bëndubi laan lli'e niguiu! parë guëbán bën. Zëë gubán bën parë chuu bën lo guëdchiliu. Primerë niguiu! brelá Adán.

Chii guluu Dios tu jardín nezë laquë riendán gubidchi. Noon gra clasë yag nircua! nashi laan jardín. Rëë brelá Edén. Dios

gunabë'a Adán gapë ra yag ninoon laan jardín. Guëroldë guëroldë jardín zobë chopë yag. Ra yag rëë rcua' nashi. Nashi nicá lo tu yag narnee vidë perë nunquë rialóda' vidë. Shtu yag nashi narnee nashi, talë go niguiu' nashi rëë, chii gacbë'a niguiu' gudëndé na mal y gudëndé na huen.

Na nee, chiishë' gunin' Dios lo Adán:

—Nápu' permisë go' gra nashi nicá lo yag, menu de tu yag nazobë ladi rëë. Llaa ro' nashi nicá lo yag. Talë chito' nashi rëë, chii gacbëu' gudëndé na huen cun gudëndé na mal. Talë chito' nashi lo yag rëë zátiau'.

Dios bëcuëshhtë guëdchiliu cun tu primerë nguiu' cun gunan'

Na nee, benchái Dios gra ra man cun guiu, ra beeldë, ra manii, ra briudchi, ra biilë, ra lluaquë. Chii gunín Dios ra man lo Adán

parë guëbeelá Adán la ra man. Adán guleelá la ra man, tugá la ra man.

Adán ni tu chu noon gudiinín, ni tu chu noon gun yudë Adán. Chii gunin' Dios:

—Náda' huen chuu bën tusë bën. Guncháya' tu nigudiinín Adán.

Chii bëcua' Dios bëcaaldë Adán. Chi nëgasi Adán, chii gulee Dios tu bëlditeeshë Adán. Chii Dios benchái bëlditeeshë Adán tu gunan'. Chii gunín Dios gunan' lo Adán.

Na nee, gun Adán lo gunan'. Chii gunin' Adán:

—Laa bën rëë guc chai shpeela' cun llngaarrua'.

Grelá bën gunan' purquë Dios benchái gunan' shpeelë niguiu'.

Dizde chii rsiaan niguiu' shtadë niguiu'. Chi rcaa niguiu' gunan' riiu bën partë cun chieelë bën. Guëropë bën na tusë bën. Adán guleelá chieelë Evë.

Na nee, Adán cun Evë zugaa ra'; zi'e ladi ra' perë rtúida' lo ra'. Ziquë na ra bdo'i rtúida' lo ra'. Zëë na Adán cun Evë.

Adán cun Evë guguen' ra' doldë

(Génesis 3:1–24)

Beeldë na ra' más nasín lo gra man nabenchái Dios. Chii gunabëdii beeldë lo gunan':

—¿Gundí gunin' Dios lo tu' góda' tu' nashi nanoon laan jardín?

Chii bëdchagrë Evë diidchi:

—An, ziiu modë guëdoo du' nashi nicá lo yag, menu yag nazobë guëroldë jardín. Dios gunin' lo du', chu góda' nashi, ni parë guënaazë du' nashi shtee yag rëë. Talë guëdoo du' nashi rëë zëdati du'. Zëë gunin' Dios lo du'.

Na nee, chii beeldë guchi lo gunan':

—Gátida' tu'. Dios nanë bienhechu chi laa tu' go tu' nashi nicá lo yag rëë, gacbë'a tu' gudëndé na huen ni gudëndé na mal. Chii gac tu' cumë Dios.

Chii Evë gun nashi nicá lo yag. Gun Evë cru na nashi. Rquitë Evë gac Evë ziquë Dios ta gacbë'a Evë gudëndé na huen ni gudëndé na mal. Zëë guzac, gunditë Evë tu nashi.

Na nee, chii gudó Evë nashi. Chii bëdee Evë tu nashi cuaa chieelë Evë. Gudó Adán nashi rëë. Nabaroosë bëdee ra bën cuendë

Beeldē bēcuadē Evē

zugaa ra bēn zi'e ladi ra bēn. Chii bētibē ra bēn bēldaguē shtee yag parē gacu ra bēn.

Na nee, chii bién ra bēn Dios cazá ru'a jardín rēē tu gudchí nagaaldē. Chii Adán cun Evē bēcuaachiló ra' ladi ra yag. Chii Dios gunaabē niguiu!; gunabēdii Dios lo Adán:

—¿Ca lo noon?

Ya chii Adán gunin!:

—Naa non'a rē!. Biéna! cázo! ru'a jardín. Nee gudchíba! purquē zugaa zi'e ladia!. Nee bēcuaachilúa! lo!.

Chii gunin! Dios lo Adán:

—¿Chudé gunin! lo' zu' zi'e ládiu!? Cumán guto! nashi nicá lo yag nigunínhaa lo' gódu!.

Chii Adán gunin!:

—Gudáuca! nashi. Laa Evē bēnee nashi gudáua!. Laacu! bencháyu! gunan! rēē parē naa.

Chii gunabēdii Dios lo Evē:

—¿Shicuén beenu! crēē?

Chii gunin! Evē:

Adán cun Evë guguen' ra' doldë, gudó ra' nashi

—Laa beeldë bëcuadë naa. Nee gudáua' nashi rëë.

Ya chii guchi Dios lo beeldë:

—Ni beenu' crëë. Gra ra man gac ra' shcóntru' cun ra bën anë. Dizde anë lo delantë guëlluubi laaniu' lo guiu cun go' guiu. Ya gunan' cun lo' gac tu' contrë anë cun ra shaguë gunan' gac ra' shcontrë shágu' anë. Lo' guëguuilë guídchu' lliin gunan' perë lliin gunan' gun gan lo' ta chaló gra puderë nanápu'.

Chii guchi Dios lo Evë:

—Chi galë tu lliiniu' chii chuu dutorë roo laaniu'. Chii gúnu' guantë purquë caadchu' chuunínhu' chieelu'. Perë chieelu' guë nabë'a lo'.

Chii guchi Dios lo Adán:

—Por ni bëcuadiágu' shtiidchi chieelu' cun guto' nashi nicá lo yag nigunínhaa lo' gódu', naa guludë'a guiu purquë beenu' pecadë; ni guto' nashi. Gúnu' dchin' durë parë chuu nigo'. Chii chuu guëechi lo guiu perë noon cuan' laachi parë go tu'. Durë gúnu' dchin' taquë su nísu' anë parë gúnu' gan nago'. Ni gátuu' lo guiu naguc cháyu'. Lo' guc cháyu' guiu polvë; guiu polvë gácu' shtu.

Ya chii benchái Dios guidë ladi man goquë Adán cun Evë. Chii Dios been llgabë:

Dios guleecá ra bën laan jardín

—Ya anë na bën ziquë na në!. Anë nanë bën gudëndé na huen ni gudëndé na mal. Cáda! go ra bën nashi nirnee vidë guëdubi tiempë.

Chii guleecá Dios Adán cun Evë laan jardín nilá Edén. Guluunezë Dios Adán chiguen! Adán dchin! laachi. Dios guluunezë baldë ra angelëë parë gapë laan jardín rëë parë ni tu ra bën dë chitó nashi nirnee vidë guëdubi tiempë.

Primerë vez gudín bën saa bën

(Génesis 4:1–22, 25–26; 5:3–5, 9–29; 6:1–3)

Chii bree Adán cun Evë laan jardín, guu chopë lliin. Lliin bën nimás naguëroo brelá Caín y niná lo vueldëë brelá Abel. Ya Abel bëtälë lliilë y Caín been dchin! laachi.

Na nee, gudeedë baldë dchi guëropë bëchi ra nee gunín ra nee tu gon cuaa Dios. Caín gunín tu gon shtee cosechi shtee. Ya Abel gunín tu gon; bëdee Abel tu lliilë cru cuaa Dios. Dios rquitë gon shtee Abel perë Dios biuu laada! gon shtee Caín. Chii Caín bédchiichi.

Ya chii Dios guchi lo Caín:

—¿Shicuén rdchiichu!? Talë gúnu! huen, chii rquíta! lo!. Anë beendu! ziquë nacádcha!, por nee nápu! doldë. Talë rcuadiágu! shtiidcha! gápu! puderë parë dë gúnu! pecadë.

Na nee, gudeedë baldë dchi. Tu dchi ze ra nee laachi, guëropë bëchi ra nee. Chii Caín gudín bëchi; guti Abel. Ya chii guchi Dios lo Caín:

—¿Gun béchu!?

Caín gunin!:

—Chu gantaa. ¿Gollë noon naa cayápa! bécha!?

Dios guchi:

—Aunque rniidu! lua!, naa nána! gudíniu! béchu!. Por nee guëteeda! lo! castigu. Chi gúnu! dchin! laachi chii guëneeda! guiu cosechi coo. Lo! gúnu! dchin! zian partë perë guëneeda! guiu cosechi lo!. Lo! teedu! galzí.

Ya chii Caín guchi lo Dios:

—Gúnda! guantë galzí roo nigunínhu! lua!. Niguëdchielë naa, nee quin naa.

Na nee Dios guchi lo Caín:

—Cualquierè niquín lo', guëteeda' nee más castigu.

Chii Dios guluu tu sen Caín parè niguëdchielë Caín ta chu quínda' Caín. Caín ze shtu latu más zitu. Ze Caín; chuu Caín laquë la Nod.

Ya chii gudeedë baldë dchi rëë. Caín gudiilë chieelë; ya chii guu tu lliin chieelë Caín nibrelá Enoc. Ya chii Caín bëcué ra' tu guëdchi. Ya Enoc guu tu lliin nibrelá Irad. Ya Irad rëë guu tu lliin nibrelá Mehujael. Ya Mehujael guu tu lliin nibrelá Metusael. Ya Metusael guu tu lliin nibrelá Lamec.

Na nee, ya Lamec guunín chopë gunan'. Noon ra lliin Lamec. Tu lliin Lamec benchái nee tu guiuu lonë; guu nee laan. Ya laa nee bëcué bini ra man nirllu'i parë ra bën. Ya shtu lliin Lamec biildë tu bëldíu cun shtu clasë guiibë. Shtu lliin Lamec guc rreru. Glo nindá shi noon chii nindá rreru; ni tu chu rooldë ra guiibë; ni lonë gáda' chii.

Na nee, chi Adán noon 130 izë, guu shtu lliin Adán nibrelá Set. Goldë Adán guu shbaldë lliin. Adán napë 930 izë chi guti Adán. Ya Set rëë guu tu lliin nibrelá Enós. Set cun Enós gopë ra' respetë Dios; run cuendë ra' Dios. Ya Enós guu tu lliin nibrelá Cainán. Cainán guu tu lliin nibrelá Mahalaleel. Cainán guu shbaldë lliin. Mahalaleel guu tu lliin nibrelá Jared. Mahalaleel guu shbaldë lliin. Ya Jared guu tu lliin nibrelá Enoc. Ya Jared guu shbaldë lliin. Ya Enoc guu tu lliin nibrelá Matusalén. Enoc guu shbaldë lliin. Enoc run cuendë Dios. Chi Enoc napë 365 izë, Dios bi'e Enoc hashta guiaba'. Enoc gútida', Enoc nabán zie guiaba'.

Chii Matusalén guu tu lliin nibrelá Lamec. Matusalén guu shbaldë lliin. Ya Matusalén napë 969 izë, chii guti Matusalén.

Lamec guu tu lliin nibrelá Noé. Na nee, Lamec guu shbaldë lliin.

Zëë guzac zian bën lo guëdchiliu. Por nanoon zian bën lo guëdchiliu, nee nanoon zian pecadë lo guëdchiliu.

Na nee, chii gunin' Dios:

—Ya guté ládcha' noon ra bën nirún zian pecadë lo guëdchiliu. Naa guëdeeda' shchi guëbán ra bën zian izë. Naru nihún cháida' niguiu'. Run ra bën loquë naca' ra bën; rúnda' ra bën loquë nacádcha'.

Guluu Dios juësi nisë lo guëdchiliu

(*Génesis 6:5–18, 20, 22; 7:1–8; 9:1–3, 11–13*)

Dios gun zian ra bën noon lo guëdchiliu. Gun Dios run ra bën cosë niná dchabë lo guëdchiliu. Ya chii Dios gubín la' nibeena ra bën. Chii gunin' Dios:

—Naru nihún cháida' ra bën. Niguiaruló guëzalua' ra bën nanoon lo guëdchiliu cun gra man nanoon lo guëdchiliu, tantu ra manii, beeldë, briudchi. Ya guté ládcha' nicayún ra bën.

Na nee, lo guëdchiliu noon tusë niguiu' nirún cuendë Dios. Ya niguiu' rëë brelá Noé. Noé na huen; bëcuadiaguë Noé shtii Dios. Entrë gra ra bën nanoon lo guëdchiliu, sóltëquë Noé na nabeen cuendë shtii Dios. Noé guu chunë lliin nibrelá Sem, cun Cam cun Jafet.

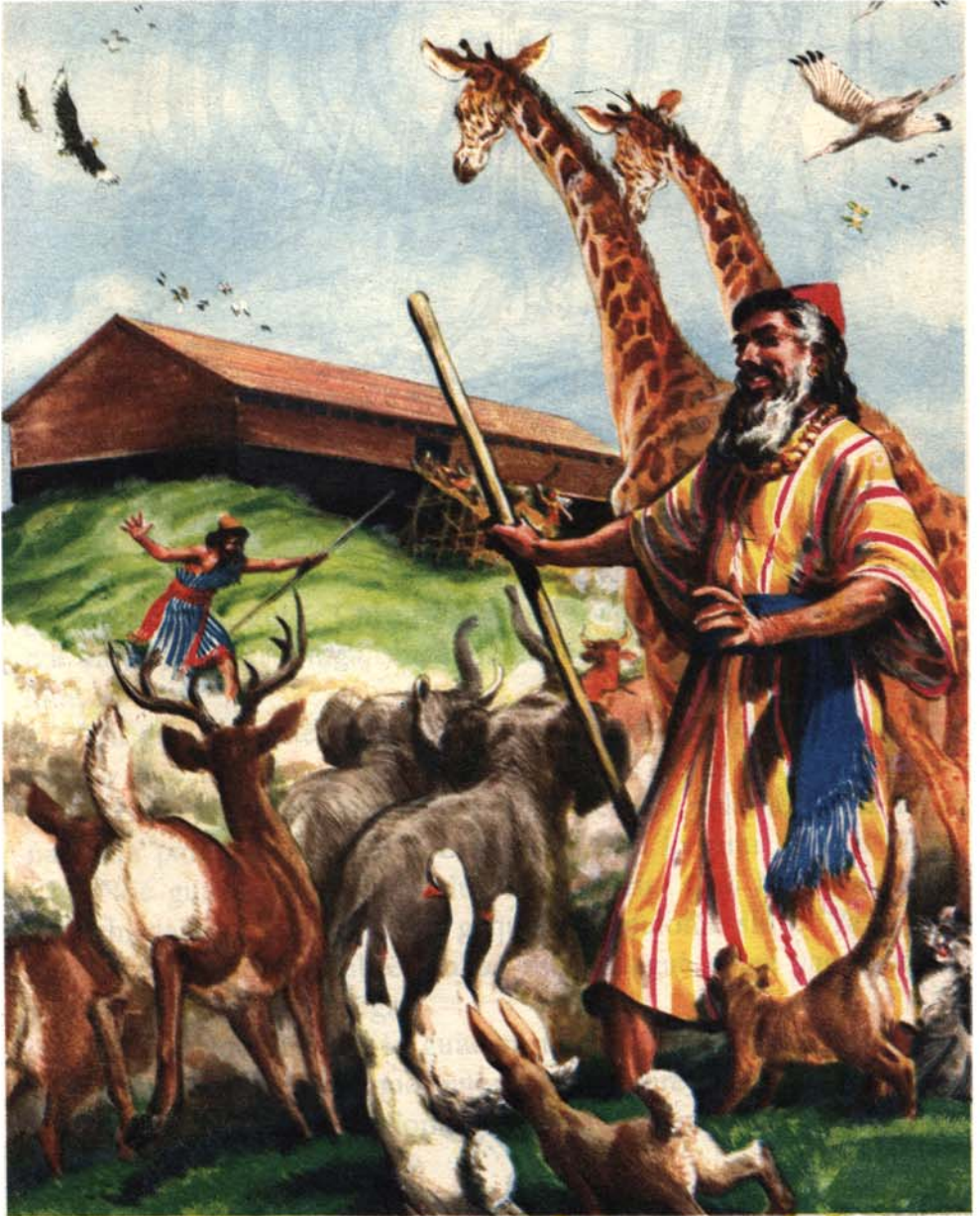
Na nee, chii Dios gunin' lo Noé:

—Naa guëzalua' guëdubi na rreñu guëdchiliu purquë nirún ra bën pecadë. Run ra bën llgabë purë cosë dchabë. Por nee guëzalua' ra bën nanoon lo guëdchiliu, perë guëndaa laasë tu' cun ra soo. Anëre' guncháyu' tu barcu cun yag. Laan barcu guncháyu' quartë parë chuu ra soo. Nezë fuerë cun nezë laan barcu guëco' pegamentë ta parë dë chuu nisë laan barcu. Barcu gac medidë rë'; 130 metrë nalaguë, cun 23 metrë nadopë, cun 14 metrë parë guia'. Gapë barcu chunë pisë cun tu ventán; cuu guëroldë iquë barcu. Ni gapë barcu tu pëertë culaan barcu. Chi gúnu' gan barcu, chii guësiába' nisëguié lo guëdchiliu parë chaló ra bën nanoon lo guëdchiliu. Sóltëquë lo' cun ra soo guëndaa lo juësi.

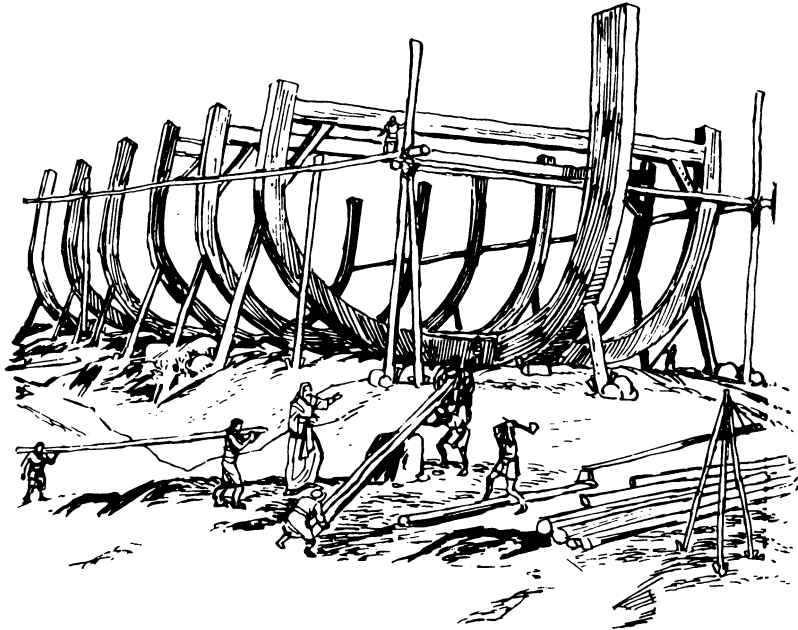
Ya chii Noé been gra loquë nigunin' Dios. Chi barcu ya parë chaló, Dios gunin':

—Guchi biuté laan barcu cun ra soo. Gra ra bën nanoon lo guëdchiliu sóltëquë lo' noon huen cun naa.

Ya chii Noé biuté laan barcu cun chieelë cun lliin Noé, cun ra shculidchi Noé. Biuté ra bën laan barcu parë dë gati ra bën lo juësi nisë. Tambiën biuté ra man, briudchi, beeldë, manii, gra clasë man. Biuté ra man parë dë gra man lo guëdchiliu. Biuté man ngolë cun tu man gunan' según nigunin' Dios lo Noé. Tambiën biuté gadchi par man niná gra clasë man narac rdo'. Biuté ra man. Chi guc gadchi dchi noon ra man cun ra bën laan barcu, chii Dios bësieegu ru'a pëertë. Chii guzuló nisëguié roo.

Bēdchín ra man pa chuté laan barcu

Noé benchái tu barcu roo

Na nee, chii guzú nisëguié dchi ni gueelë, cuarentë dchi, cun ichi nisë laan guiu. Chi nisë guc ziilë, chii bëndisë nisë barcu. Chii a barcu lo nisë. Nugá, nugá rieguiilë nisë hashta gudchiibë nisë uë ra dan.

Chi guc cuarentë dchi, Noé bëshali ventán shtee barcu. Chii ìlidaa Noé tu palomë parë chibiee palomë dónë! gu nabitdchi lo iuu. Biubré palomë laan barcu; bëndchiélëda! palomë nindá laquë ìbidchi parë nicua! palomë descansë. Chii lo guiu lo rëru nisë. Chii Noé gunaazë palomë; guluu laan barcu. Chii Noé gulezënú ìgadchi dchi. Chii guluunezë gaquë Noé palomë shtu. Ya chi guu ishín, chii palomë biubré; nuhaa tu bëndaguë shtee yag zobë ru'a ìlomë, tu bëndaguë nëгаа.

Ya chii Noé gubë'a lo guiu na nabitdchi. Noé gulezënú ìlgadchi dchi. Noé guluunezë gaquë palomë shtu, perë chii palomë biubrëdru quë noon Noé. Gun palomë lo guiu ya na nabitdchi.

Dios guchi lo Noé:

—Bree laan barcu cun chieelu! cun ra lliiniu! cun ra shculídchu!. Ulee gra ra man; gulee beeldë. Gulee ra manii cun ra briudchi,

Chi guc juësi, guti ra bën laan nisë

cun gra ra man nanoon laan barcu parë guzé ra man guëdubi na lo guëdchiliu parë gapë ra man lliin man.

Zëë guzac; bree gra ra man laan barcu. Chii benchái Noé tu bëcuuguë. Rëë gunin! Noé dequë Dios na milagrë. Gunin! Noé lo Dios:

—Qishtiózu!

Na nee, chii Noé bëdchiibë baldë ra man cun manii lo bëcuuguë, bëcuaguí Noé ra man. Rquitë Dios nabeen Noé. Ya chii gunin! Dios:

—Aunquë run ra bën zian pecadë lo guëdchiliu perë dë gúndrua! juësi nisë lo guëdchiliu parë gátida! ra bën ni ra man

Palomë biubrë cun tu sen laan barcu

por juësi nisë. Dizde ralë bën lo guëdchiliu, run ra bën cosë niná dchabë lo guëdchiliu. Dizde anë lo delantë, guëcuë ra bën bini ni caa ra bën cosechi. Chuu nandë cun na'i, rdchi la gueelë.

Na nee, chii Dios gunin' dizaaquë lo Noé cun ra saa Noé.
Guchi Dios:

—Laa tu' gapë tu' lliin tu' ni guëreechi tu' guëdubi lo guëdchiliu. Gapë tu' puderë parë guë nabë'a tu' ra man, ra manii, ra beeldë, ra briudchi, ra beldë. Gapë tu' permisë go tu' gra clasë ra man, ra manii, cun cuan' nanon lo guëdchiliu; go tu'. Gúndrua' juësi nisë lo guëdchiliu parë dë gati ra bën.

Na nee, chii guluu Dios tu biaadchín parë gacbë'a ra bën cumë tu sen dequë nunquë guiubredru gac juësi nisë parë dë chaló guëdchiliu.

Dios been dequë guëniida' ra bën tusë dizá

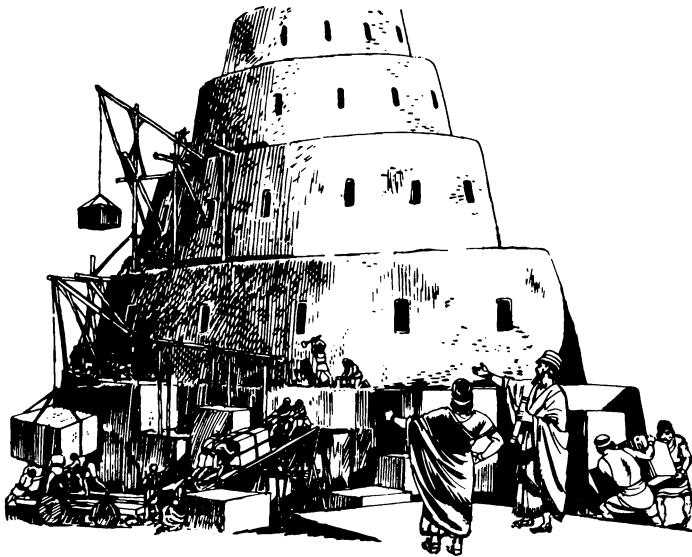
(Génesis 10:32—11:9)

Gudeedë juësi. Ra bën nagulaa ra' gapë ra' zian lliin. Zëë guc zian ra bën lo guëdchiliu. Glo gunii ra bën tusë clasë dizá. Glo riasá ra bën shtizá saa ra bën. Tu dchi gunii ra bën:

—Doo guëcué ra' tu guëdchi roo cun tu guiuu roo. Guëdaquë ra' nasín. Guëdchuu ra' juntë tusë lugar.

Chi Dios gun guëdchi cun tu guiuu roo nicayunchá ra bën, Dios biuuda' la' nicayunchá ra bën. Chii been Dios llgabë: “Anërë' guëzaló ra bën nicayunchá ra bën, ni tu chu guëzudchí ra bën. Gra ra bën rnii ra' tusë dizá. Neenë run ra bën gra narún ra bën llgabë.”

Chii Dios been cambi dizá. Ya chii goldë riasáda' ra bën shtizá saa ra bën. Ya chii güëgulaaguëdrü ra bën cun dchin' ninoonín ra bën. Ya chii breechi ra bën lo guëdchiliu. Laquë bëcué ra bën guëdchi rëë, brelá Babel ta rëë been Dios cambi shtizá ra bën. Dizde chii noon zian clasë dizá.

Bëzaa ra bën tu guiuu roo

Dios gulé Abraham paré gun Abraham loquë nica' Dios
(*Génesis 11:10, 27-32; 12:1-20*)

Guu tu bën brelá Taré. Shtitë shtadë Taré brelá Sem. Sem lliin Noé. Guu tu lliin Taré nabrelá Abraham. Ya chii goldë gudiilë Abraham gunan'. Gunan' rëë la Sara. Noon tu subrén Abraham nilá Lot. Abraham cun Sara cun Lot guu ra' guëdchi shtee ra bën nibrelá caldeos laquë na tu guëdchi nibrelá Ur.

Tu dchi gunin' Dios lo Abraham:

—Bree ladi guëdchi shteenu' cun Sara cun Lot. Bësiaan gra ra soo paré guzé tu' shtu nación. Naa guélú'ya' laa tu' nación rëë. Laa tu' gapë tu' lliin tu'. Gac tu' cun ra shágu' zian bën. Naa guëneedcha' galnazaaquë paré shini guëbán tu' lo guëdchiliu. Gápu' famë; vibë lo' sabi diidchi shteenu'. Por lo' gun ra bën recibir zian cosë zaaquë. Naa guëneedcha' cosë zaaquë caa bën narún bien cun lo', perë gúnda' huen cun bën niná dchabë cun lo'. Gra ra bën nanoon lo guëdchiliu gúnia' huen purquë beenu' cuendë naa. Gundá'ya' iquë ra bën nanoon lo guëdchiliu purquë lo' gundí laadchu' shtiidcha'.

Taré, shtadë Abraham, bree ladi guëdchi shtee cun Abraham cun Sara cun Lot. Ze ra bën shtu guëdchi paré chuu ra bën tu partë laquë na Canaán. Antë de guëdchín ra bën Canaán, chii bédchín ra bën guëdchi nilá Harán; chii guu ra bën rëë. Shtadë Abraham guti guëdchi rëë nilá Harán.

Chi guti shtadë Abraham, Abraham bëcuadiaguë shtii Dios. Chii bree Abraham cun chieelë Abraham cun Lot cun ra man shtee Abraham cun ra mozë. Bree ra nee Harán; bédchín ra nee tu guëdchi nilá Betel nanoon tu guëdchi roo nilá Canaán. Rëë noon ra bën nilá cananeo. Chii Dios guchi lo Abraham:

—Guëneedcha' Canaán chuu tu' cun ra lliiniu' cun gra shágu' nigelë lo guëdchiliu. Canaán na paré chuu ra shágu' nizié roo.

Chii benchái Abraham tu bëcuaguë. Chii gudín Abraham tu man ziquë modë tu gon caa Dios.

Chii goldë guu gubín laquë noon Abraham guëdchi nilá Canaán. Chii been Abraham llgabë, gun Abraham shicún go ra mozë shtee Abraham.

Chii ze Abraham cun Sara cun Lot. Ze gra ra bën; chuu ra bën laquë la Egipto. Bién Abraham rëë noon nigó ra bën.

Chi merë guëdchín ra bën Egipto, chii Abraham guchi lo Sara:
 —Naa nánaa dequë non! tu gunan! cru. Chi ra bën nanoon
 Egipto gan ra bën lo!, chii gun ra bën punerë quin ra bën naa parë
 caa ra bën lo!. Guchi lo ra bën non! bëzaana! ta parë dë quin ra
 bën naa.

Ya chii bëdchín Abraham Egipto. Ra bën Egipto gun dequë
 cru na Sara, chieelë Abraham. Chi güë ra bën; guguëchi ra bën lo
 rey shtee Egipto. Gunii ra bën dequë gunan! rëquë na cru. Goldë
 chii ra bën gunaabë Sara, chi Sara li rey shtee Egipto, ta parë dónë!
 zëcaa rey Sara. Chii rey been llgabë gapë rey Sara cumë ziquë
 chieelë rey. Chii rey bëdee ra man cuaa Abraham: lliilë, vaquë,
 burrë, camello cun ra mozë.

Perë Dios biuuda! la! loquë nicayún ra bën. Goldë chii bëteedë
 Dios rey shtee Egipto galzí. Guc llo! chieelë rey cun lliin rey. Por
 nee rey gunaabë Abraham; guchi rey:

—¿Shicuén rúnu! ndee? ¿Shicuén dë gunínhu! lua! dequë na
 Sara chieelu!? Lo! bëcuadéu! naa dequë na Sara bëzaanu!. Nindá
 shi gunínhu! dequë niac Sara chieela!. Gunín chieelu!; gunaazë
 shnézu!, güë.

Abraham cun Lot bëndaa saa ra!

(Génesis 13—14)

Ya chii goldë Abraham bree guëdchi Egipto cun Sara cun gra
 ninapë Abraham. Biubré gaquë ra! guëdchi Canaán shtu. Biubré
 gaquë Abraham cun Lot, cun Sara, cun ra mozë, cun ra man.
 Bëdchín ra! guëdchi Betel laquë benchái Abraham tu bëcuuguë glo.
 Rëë biaan Abraham guëdchi Betel; bëdee Abraham tu man ziquë
 modë tu gon cuaa Dios. Abraham bëcuaguí man lo bëcuuguë.

Abraham na rrëcu; napë Abraham orë, platë, zian man napë
 Abraham. Lot anë na rrëcu; napë Lot zian lliilë, cun vaquë, cun
 zian mozë napë Lot. Laquë noon ra bën rëë bëgaada! cuan! níó
 ra man, tantu zian ra man noon guëdchi rëë. Ra mozë shtee Lot
 gudildë ra! cun ra mozë shtee Abraham. Ya chii guchi Abraham lo
 Lot:

—Naa cun lo! na në! saa në!. Por nee náda! huen tildë mozë
 shtee ra!. Mejrë na huen guëndaa saa në!. Gudiilë laquë caadchu!

chuu. Talë caadchu' chuu ladu ndi, chii naa chu'a ladu rubesë, perë talë caadchu' chuu ladu rubesë, naa chu'a ladu ndi chii.

Chii guaapi Lot iquë dan, chii gun Lot gra ladu. Gun Lot bëldaa Jordán laquë noon zian niró ra man. Gun Lot noon ziilë nisë laan bëldaa shtee Jordán. Cru na laachi rëë. Chii Lot cuaa guëdubi guiu guëllaga ru'a bëldaa shtee Jordán. Chii guu Lot rëë. Ya rëë guu Lot guëdchi nilá Sodoma. Ya bën shtee Sodoma na ra dchabë. Been ra bën pecadë roo lo Dios.

Abraham biaan guëdchi laan dan nilá Canaán. Dios guchi lo Abraham:

—Cun tornë laquë noon, gubiee. Guëdubi guiu rëë guëneedcha' coo. Guiu rëë na shteenul' cun gra ra lliiniu', cun ra shágu' parë guëdubi tiempë chuu. Naa gúnia' parë gac zian ra bën ziquë na ra guiu polvë. Ni tu chu gun gan guëlabë bën. Llaa rdchíbu' so' lo guiu rëë purquë shteenul' na guiu rëë.

Chii bichicá Abraham lonë ninoon Abraham laan. Zenín Abraham nee shtu ladu, chuu Abraham. Ze chuu guëdchi nilá Mamre laquë noon zian ra yag, guëllaga ru'a guëdchi Hebrón. Ru'a Mamre benchái Abraham li Abraham tu guiu lonë. Chii benchái Abraham tu bëcuuguë shtee Dios. Bëdchiibë Abraham tu man lo bëcuuguë. Bëcuaguí Abraham tu man ziquë modë tu gon cuaa Dios.

Mientrë guu Abraham guëdchi Mamre, ra rey shtee Sodoma cun rey shtee Gomorra, gudildë ra bën cun rey shtee shtu guëdchi. Perë ra rey shtee shtu guëdchi been ra' gan lo rey shtee Sodoma cun rey shtee Gomorra. Chii zelluun ra rey hashta ladu laquë noon zian guëëru. Ya rëë biabë rey laan guëëru. Ya chii ra rey biuté guëdchi Sodoma cun Gomorra. Bi'e ra' gra cosechi nanoon rëë. Bi'e ra' cosë nisac ninoon Sodoma cun Gomorra. Chii ni gunan' bi'e ra bën. Chi bree ra bën ladi guëdchi, chii gudeedë ra bën li Lot, subrén Abraham. Gunaazë ra bën Lot cun ra saa Lot. Bi'e ra bën Lot, chuu Lot lidchiguiibë cun gra ra man shtee Lot.

Tu niguiu' nagulaa nibi'e ra bën, güë bën; guguëchi bën lo Abraham dequë Lot noon lidchiguiibë. Chi bién Abraham niguchi bën, chii bënaabë Abraham ra mozë shtee Abraham; na ra mozë 318 bën. Chii gunaldë ra bën ra rey ta guëdchi nilá Dan. Abraham gunaldë ra rey. Gudildë ra'. Gunaldë Abraham ra rey ta guëdchi nilá Hoba laquë been Abraham gan lo ra rey. Rëë bichicá Abraham

gra nibi'le rey. Rëë bichicá Abraham Lot lo ra rey cun gra cosë nasac ninoon Sodoma cun Gomorra.

Chi Abraham bëzá zi'le nezëguiú, chii tu rey shtee Sodoma cun tu bëshozë shtee Dios bree ra'; been ra' recibir Abraham. Bëshozë rëë la Melquisadec; na bëshozë rëë rey shtee guëdchi Salem. Melquisadec gunin' dizaaquë shtee Dios lo Abraham: Gunin' Melquisadec:

—Dios benchái guiaba' cun guëdchiliu. Guënee Dios cosë zaaquë lo'. Zian bën guëni ra' quishtiózu' por nibeenu' gan lo ra shcontrë rey shtee Sodoma.

Chii Abraham bëdee de gra ra cosë nabichicá Abraham naan ra rey, cuaa Melquisadec. Bëdee Abraham tugá cosë iquë chi' cosë nibichicá Abraham naan ra rey. Por ejemplë, Abraham gulee tu man iquë chi' man, biaan llga' man.

Chii rey shtee Sodoma guchi lo Abraham:

—Danín ra bën shtee Sodoma naa, perë biaanín gra ra cosë.

Perë Abraham guchi lo rey:

—Llaallë hashta Dios nanoon guiaba' nanë, naa guënaazëda' ni tu shtee nu', parë nindá dë shi guënínu' dequë lo' beenu' rrëcu naa.

Chii biubrë Abraham li Abraham.

Guu Dios tu conveni cun Abraham

(Génesis 15:1–6, 13–14, 18; 16:1–12, 15–16; 17:1–21, 23–27)

Tu dchi guchi Dios lo Abraham:

—Llaallë riuu nabín, naquë naa cayápa' lo'. Guëneedcha' zian cosë zaaquë coo.

Chii Abraham gunin':

—¿Shi rllul'i cosë zaaquë niguëneedchu' naa? Lo' nánul' dequë ni tu lliinia' chu noonda'.

Chii Dios gunín Abraham laachi. Chii guchi Dios:

—Gubiee guia', chii bëlabë bëlëguí. Si casë talë gúnu' gan guëlábu' bëlëguí, ziquë na bëlëguí zian, zëë zian lliiniu' chuu.

Abraham gundí la' shtii Dios dequë gun Dios cumplir shtiidchi Dios. Por nee been Dios recibir Abraham cumë rza Abraham lo derechu. Dios caniiru lo Abraham:

—Ra lliiniu' chuu ra' shtu nación. Rëë chuu ra'; gun ra' dchin'; teedë ra' galzí. Gun ra' dchin' doblë por tapë gayu'a izë. Ra patrón

shtee ra lliiniu' guëteedë ra lliiniu' galzí, perë naa guëteeda' galzí ra bën rëë nanadchabë cun lliiniu'. Ya después chii ra lliiniu' guëree ra' librë rëë. Chii lliiniu' chi ra' shtu latu. Guëreenín ra' zian cosë nasac. Guiu rëë guëdee caa ra lliiniu' dizde ru'a bëlđaa shtee Egipto hashta ru'a bëlđaa roo nilá Eufrates.

Ya gudeedë más de chi' izë dizde guchi Dios lo Abraham diidchi rëë. Adë guuda' tu lliin Sara.

Li Abraham noon tu criadu nilá Agar. Bën rëë na bën Egipto. Agar run yudë Sara. Tu dchi Sara guchi lo Abraham:

—Dios bënëeda' lliinia'. Anë cuaa Agar parë chuu lliin Agar ta chuu lliin tu' cun Agar.

—An —rabë Abraham lo Sara.

Chii noonín Abraham Agar. Chi guc baldë bē'u, chii Agar bēdee cuendë dequë nuallin. Chii Agar been burlë cun Sara ta guuda' lliin Sara. Chii Sara guchi lo Abraham loquë nibeen Agar. Chii Abraham guchi lo Sara:

—Agar na criadu shteenu'. Guná lo' shi gunínhu' cun Agar.

Dizde chii Sara rdildénín Agar. Chii bëlluun Agar hashta lo dan laquë ni tu ra bën. Chii tu angelëë bēdchielë Agar guëllaga laquë rachi nisë. Guchi angelëë lo Agar:

—Biubrë li Sara. Bëcuadiaguë gra shtiidchi Sara. Lo' gápu' zian lliiniu'. Lliiniu' nigalë grelá Ismael purquë Dios gun gudeedu' galzí. Lliiniu' gac bën dishiu'. Chi chiroo nee, chii tildénín nee cun zian bën. Ya laa nee gac nee shcontrë gra bën.

Chii Agar biubrë gaquë li Abraham. Napë Abraham 86 izë, chii golë lliin Abraham. Guleelá Abraham lliin Abraham Ismael.

Ya chi guc 13 izë, Abraham napë 99 izë. Chii Dios bëlu'iló lo Abraham; guchi Dios lo Abraham:

—Naa na Dios; nápa' puderë. Rnabéa' guëdubi rreñu guëdchiliu. Gra nicádcha' gúnia'. Talë lo' noon huen cun naa, ya chii gúnia' tu conveni dequë lliiniu' gac ra' zian. Entre ladi ra rëë chuu zian rey, ni lliiniu' gac ra' zian nación. Naa gáca' Dios shteenu' ni gáca' Dios shtee ra lliiniu' parë guëdubi izë. Lo' cun ra lliiniu' guëneedcha' guëdubi guiu shtee Canaán laquë noon anërë'. Guiu rëë guëneedcha' coo parë quizu' caa ra lliiniu'. Naa gáca' Dios shtee tu'. Llaa riaaldë la' tu' nigunínhaa lo tu'. Napë tu' gun tu' cumplir conveni rëë. Obligadë gac circuncidar gra ra niguiu'; quierë

dicir, guëchúgu' dopë partë delicadë shtee ra bën. Nee nëгаа tu costumbrë rëë parë gacbë'a ra bën dequë na tu' bën shtëna'. Dizde anë lo delantë gra ra bdo'i naralë lídchu' caa ra' sen chi rac tu lman. Zëë guaa tu' tu ndiibë niná sen shtee conveni parë guëdubi izë. Loquë nidë nánda' chuu sen, nápëda' nee permisë chuu nee ladi tu' purquë beenda' nee respetë conveni shtëna', bëcuadiáguëda' nee shtiidcha'.

Chii Dios guchi lo Abraham:

—Naa guëneedcha' tu lliiniu' cun Sara.

Chii Abraham guzushibë lo guiu hashta bëгаа locá Abraham lo guiu. Been Abraham llgabë: “Ni modë chuu lliinia', ni naa non'a tu gayu'a izë. Ni modë zi'u lliin Sara, ni Sara noon noventa izë.” Chii Dios been prometer; guchi Dios lo Abraham:

—Gundía', chuu lliin Sara. Sara galë lliin izë nizi'e rë'. Lo' guëbeelo' lliiniu' Isaac.

Chii Abraham bëcuadiaguë shtii Dios. Guluu Abraham sen Ismael cun gra ra mozë ninoon li Abraham. Chii Abraham guluu sen ra niguiu' nabeen dchin' li Abraham según guchi Dios lo Abraham. Ni Abraham cuaa tu ndiibë.

Been Abraham ruegu lo Dios parë dë gati ra bën ninoon Sodoma

(Génesis 18)

Tu dchi Dios bëlu'iló lo Abraham. Ya chii Abraham zobëгаа ru'a guiuu. Chii gun Abraham chunë bën zundí lo Abraham. Tu bën rëë na Dios zuquë ziquë zu bën.

Chii Abraham gun lo ra bën, chii orë gaquë rëë guzundí Abraham. Chii gunaabë Abraham ra bën parë guëcua' ra bën descansë shcaaldë shtee yag. Chii Abraham guluunezë tu mozë gullii nisë parë yaati ni'e ra bën. Chii guchi Abraham lo Sara benchái galguagu go ra bën.

Chi gualó gudó ra bën, chii ra bën rëë guchi lo Abraham:

—¿Gunta' Sara?

Chii Abraham guchi:

—Sara noon laaniuu.

Chii gunin' tu bën:

—Gánu' gac cumplir gra diidchi nagonínhaa lo'; shtub izë segurë ya nualliin Sara chii.

Chii Sara cacuadiaguë laaniuu gra nicanii ra niguiu' ni'le yag. Laa Abraham cun Sara ya gooshë ra chii. Por nee bëshidchi Sara. Chii Dios guchi lo Abraham:

—¿Shicuén rshidchi Sara? ¿Shi cosë gúnda' gan guncháya'?

Chii ra bën rëë guzundí; ze ra' guëdchi Sodoma. Chii Dios been llgabë: “Niyaruló guënínhaa lo Abraham loquë nigúnia' Sodoma. Ya gunínhaa lo Abraham dequë gapë Abraham zian shaguë Abraham. Ya laa ra shaguë Abraham rëë gac ra' zian nación. Béna' prometer lo Abraham dequë gra nación nanoon lo guëdchiliu gun ra' recibir cosë zaaquë purquë Abraham run cuendë shtiidcha'. Naa guléa' Abraham cun ra lliin Abraham cun ra shaguë Abraham parë guëcuadiaguë ra' shtiidcha', parë gun ra' huen; gun ra' cumplir loquë nicádcha'. Zëë gac gúnia' cumplir gra diidchi nigúcha' lo Abraham.”

Chii gunin' Dios lo Abraham:

—Ra bën ninoon Sodoma cun Gomorra nuhaa ra' pecadë roo. De plan run ra' cosë dchabë. Nee chabíaa dónë' gundí ra bën run ra pecadë rëë; zëë bíena', perë anë naa chabíaa anë chaguéna' saber dónë'.

Chii chopë ra bën nizi'enín Dios ze ra'; zebíee ra' Sodoma. Chii Dios biaan cayudiinín Abraham. Chii Abraham gunabëdii lo Dios:

—¿Ni modë que zëguíniu' ra nadë shi doldë napë? Gudín ra bën ninuhaa pecádësë. Si talë noon 50 bën nidë dë shi doldë napë ladi guëdchi rëë, ¿ni modë dë gúnu' perdón gra ra bën? Riandída' ládcha' quíniu' ra nidë dë shi doldë napë cun ra nanuhaa pecadë. Lo' non' juez narún juzguë niná derechu gra ra bën ninoon lo guëdchiliu. Sóltëquë lo' rúnu' cosë zaaquë —rabë Abraham lo Dios.

Chii Dios gunin':

—Talë guëdchiéla' 50 bën nidë shi doldë napë guëdchi Sodoma, chii guëzalóda' guëdchi rëë. Por ra bën nidë shi doldë, guëгаа ládcha' gra ra bën.

Chii Abraham guchi shtu vez lo Dios:

—Been perdón guënínhaa lo' shtu diidchi. Lo' non' Dios; ni naa nan' bën guëdchiliu. Si talë noon 45 bën nidë shi doldë guëdchi Sodoma, ¿ni modë zézáló' gra bën rëë?

Ya chii Dios gunin!:

—Talë guëdchiéla! 45 bën nidë shi doldë, chii guëzalóda! guëdchi rëë.

—Talë guëdchiélu! 40 bën nidë dë shi doldë napë guëdchi Sodoma, òni modë guëzálo! gra ra bën? —gunin! Abraham lo Dios.

Chii gunin! Dios:

—Si talë guëdchiéla! 40 bën nidë dë shi doldë napë, chii guëzalóda! guëdchi rëë.

Chii Abraham guchi lo Dios shtu vez:

—Been perdón; adë rdchiichu! nigunínhaa lo!. Si talë guëdchiélu! 30 bën nidë shi doldë, òni modë guëzálo! guëdubi guëdchi rëë, ra bën nocentë cun ra bën pecadë?

—Talë guëdchiéla! 30 bën nocentë, chii guëzalóda! guëdchi rëë —rabë Dios.

Chii Abraham caniirú lo Dios:

—Dios shténa!. Naa noon valor shténa!; guëníhaa lo! shtu vez. Si talë noon galdë bën nocentë guëdchi Sodoma, òni modë zëzálo! guëdchi rëë?

Chii Dios gunin!:

—Si talë noon galdë bën nocentë, chii guëzalóda! guëdchi rëë.

Todavía Abraham caniirú shtu vez lo Dios:

—Been perdón. Llaa rdchiichu! cun naa. Guëníhaa lo! shtu vez, ya chii guiubrëdru gúnia! molestë lo!. Si talë noonsë chi! bën nocentë, òni modë zëzálo! guëdchi Sodoma cun ra bën zaaquë?

Chii Dios gunin!:

—Si talë noon chi! bën nocentë, chii guëzalóda! guëdchi rëë.

Na nee, chii Dios gualó bedii ra! cun Abraham; chii Dios bree ze rëë. Ya chii Abraham biubrë li.

Dios bëcuaguí guëdchi Sodoma

(*Génesis 19:1–29*)

Guu gushín chii chopë angelëë bëdchín guëdchi Sodoma. Zu ra! ziquë zu bën. Ya chii Lot zobëgaa ru!a guëdchi Sodoma. Chi gun Lot lo ra angelëë, chii gusundí Lot. Been Lot recibir ra angelëë; gunaabë Lot ra angelëë li Lot. Guchi Lot lo ra angelëë:

—Guchi guëdeedë lídcha!. Guiaan tu!, guëteedë tu! gueelë lídcha!. Glli rsilë guzé tu!.

Angelëe guchi:

—Llaallë, quishtiózu! Nezëguiugá guëdiaan du!

Chii Lot been ruegu lo ra angelëe dequë guiaan ra angelëe li Lot. Chi bëdchín ra angelëe li Lot; biuté ra angelëe. Chii gunabë'a Lot ra mozë parë gunchái ra mozë nigó shchi ra angelëe.

Chii nicaada! gaa ra bën ninoon li Lot, chii gra ra bën guëdchi Sodoma bëdee vueltë li Lot. Chii run ra bën ruëdi; rguinaan ra bën ru'a li Lot. Guchi ra bën:

—¿Gu ra bën nibi'e lídchu! anë gueelë rë! Gulee ra bën. Laa du! ca! du!, guëdiaanín du! ra bën.

Chii Lot bree; bësieegu Lot bienhechu ru'a pëertë. Chii gunin! Lot lo ra bën:

—Been favor, guchi güë. Rúnda! tu! creë purquë dchabë nee run tu! creë.

Chii ra bën gunin! lo Lot:

—Ca rëë, ta guëdi'uté du!

Chii guzuló ra bën, bëgué ra bën iquë Lot. Gubiguë ra bën ru'a pëertë parë guichicá ra bën pëertë. Chii ra angelëe guleguiaa naan Lot parë guiuté Lot laaniuu. Bësieegu angelëe ru'a pëertë. Chii beenín ra angelëe ra bën ciegu, nicré ra! fuerë tēchē guiiuu. Gra ra bën mëcuu cun gra ra bën roo beenín angelëe ciegu. Hashta bēdchaguë ra bën caguuilë ra bën ru'a pëertë shtee Lot.

Chii ra angelëe guchi lo Lot:

—Gunín shindchaapu! cun nica! caa shindchaapu! Guleecá gra lliiniu! cun chieelu! purquë anë guëzaló du! guëdchi rë! Ya zian pecadë napë ra bën guëdchi rë!; por nee guëzaló Dios guëdchi rë!

Chii Lot güë guguëchi lo chopë bën nica! caa shindchaapë Lot. Gunin! Lot lo ra bën rëë:

—Doo gree ra! rë! purquë Dios guëzaló guëdchi rë!

Perë ra bën rëë beenda! casu diidchi niguchi Lot. Chii ya zi'e yan! lo guiu, chii angelëe guchi lo Lot:

—Garré; gushtë. Bree cun chieelu! cun ra lliiniu! rë!, adë gati tu! purquë gurán chaló guëdchi rë! purquë guëteedë du! castigu ra bën rë!

Perë Lot gúguënda! Chii guëropë angelëe gunaazë naan Lot cun naan chieelë Lot cun naan lliin Lot. Chii guleecá ra angelëe

rëe Lot parë ndaa Lot, parë dë gati Lot. Gun Dios; bëgaa la' Dios Lot cun chieelë Lot cun ra shindchaapë Lot.

Chii ya Lot brecá ra' ladi guëdchi rëe, chii angelëe guchi lo Lot cun lo chieelë Lot cun lo ra lliin Lot:

—Guchi bëlluun parë ndaa tu'. Llaa rbiee tu' trasë; llaa rzudchí tu' niquë shingaa lo nezëguiú, llaa ruua tu' nee. Guchi güe lo dan talë ca' tu' ndaa tu'.

Perë chii Lot guchi lo ra angelëe:

—Been tu favor. Ya laa tu' cantëdá favor cayún tu' naa. Na tu' huen cun naa; bëndaa tu' naa niátia'. Chuuda' modë choo du' dan; adë shi guëdac du' rëe. Más huen choo du' tu guëdchi mëcuu niná hashta rëquë. Rëe na más guëllaga; rëegá ndaa du'. Bësan' choo du' rëe.

Chii angelëe gunin':

—Ánshë', zëe gac nigunínhu'. Ánshë', ta llaa guëzalóa' guëdchi laquë rnínhu' chuu. Perë garré; guchi güe rëe. Nindá shi gúnia' gurán rëe hashta chi laa tu' bédchín tu' rëe, hashta chii guëzalóa' guëdchi Sodoma cun Gomorra.

Chii ya zi'e yan' lo guiu, bédchín Lot guëdchi nilá Zoar. Chii Dios bëzaaldë gui; cuaguí guëdchi Sodoma cun Gomorra. Guti grali bën guëdchi rëe. Cuaguí gra ra guillaa cun tornë ru'a guëdchi rëe.

Na nee, chieelë Lot gudchagré lo trasë. Chii guc bën zëdë. Biaan bën rëe; guc bën ziquë tu guie. Ya chii gulaa Lotsë cun guëropë shindchaapësë Lot.

Goldë chii rsilë Abraham güe laquë rudiinín Abraham Dios glo. Gun Abraham guëdchi Sodoma cun Gomorra. Gun Abraham guëdubi nanezë crëe rree gooshë, nigroldë ziquë rac tu juegu roo; zëe rac rëe.

Zëe guc. Dios bësagná la' Abraham. Bëndaa Dios Lot, subrén Abraham. Gútida' Lot cun shindchaapë Lot. Ze ra' shtu guëdchi.

Tu dishiu' noon li Abraham por casë lliin Abraham

(Génesis 20:1; 21:1–4, 8–21)

Chi gudeedë cuaguí Sodoma cun Gomorra, chii Abraham bree guëdchi laquë noon Abraham. Ze Abraham; chuu Abraham guëdchi nilá Gerar. Rëe golë lliin Sara nilá Isaac. Chi guc tu lllan, chii cuaa Isaac tu sen.

Gudeedë baldë izë; chii bëtöpë Abraham ra mozë shtee Abraham ta galdë tu lani shtee Isaac. Sara gun run Ismael burlë Isaac. Chii bëdchiichi Sara cun Ismael, lliin Agar. Chii Sara guchi lo Abraham:

—Bëcuashín Agar cun Ismael. Chu guëdeeda' herenci shtee ra' caa Ismael, nieesë Isaac caa herenci shtee ra'.

Perë Abraham rldan lashtó loquë ninnin' Sara purquë caada' Abraham grecá Ismael cun Agar.

Chii Dios guchi lo Abraham:

—Bëcuadiaguë ninnin' Sara. Ra lliin Isaac gac zian. Cun ra lliin Isaac gúnia' cumplir shtiidcha' nanguníhaa lo'. Perë también ra lliin Ismael gac ra' ziángá'.

Goldë tu dchi, rsilëgá Abraham gushtë; bëdee guetështí cun tu shiguërëë nisë cuua Agar. Chii Abraham gulecá Agar parë guzé Agar cun Ismael. Agar ze ra' cun lliin. Ze ra' lo tu shlatu perë nidë racbé'ada' ca lo chi ra'. Chi gubidchi nisë laan shiguërëë, chii Agar bësiaan Ismael ni'e tu yag ta rac na'i. Ya Agar ze sobëgaa zítuquë parë dë gan Agar gati gubín lliin Agar nisë. Chii Ismael ron'. Dios bién dequë ron' Ismael. Chii tu angelëë bënaabë Agar. Chii guchi angelëë:

—Llaa rdchíbu' purquë Dios bién ron' Ismael laquë noon. Gopë lliiniu' purquë Dios guëdee zian lliin Ismael. Ya laa ra' nee gac tu nación roo.

Chii Dios bëlu'i Agar ca lo rachi nisë. Chii Agar guchá shiguërëë nisë. Chii bëdee Agar nisë, güëë Ismael. Chii guu Agar cun Ismael guëllaga laquë riaalë nisë. Dios been yudë Ismael shini bieroo Ismael lo tu shlatu. Ismael rac rcualó blancu cun flechë. Goldë chii Ismael cuua tu gunan' egipcia perë laa llan Ismael gudiilë chieelë Ismael. Napë Ismael zian bdo'i.

Dios been porebë Abraham si talë gundí la' Abraham shtii

Dios

(Génesis 22:1–18)

Guc baldë izë, chii Dios been porebë Abraham si talë riandí la' Abraham shtii Dios. Guchi Dios lo Abraham:

—Abraham. Gunín lliiniu', Isaac. Guchi güë lo dan nilá Moríah nanon Canaán. Lo' caadchu' lliiniu' perë guëneedchu' lliiniu' ziquë

tu gon; guëdchiibu! Isaac lo bëcuuguë. Bëcuaguí lliiniu! lo bëcuuguë ziquë tu man.

Goldë bian! lo guiu, chii rsilëgátë! Abraham gushtë. Chii guluu Abraham pareju shtee burrë tëchë burrë. Chii bëchuguë Abraham yag parë cuëëbi Isaac lo parë caguí Isaac. Chii ze Abraham cun Isaac cun chopë mozë. Guzá ra bën chunë dchi. Chii gun Abraham dan shtee Moríah. Chii gunin! Abraham lo ra mozë:

—Guchi biaan rëgá cun burrë. Isaac cun naa choo du! más delantë. Choo dee du! tu gon caa Dios; chii guëdiubrë du!

Abraham bëdchiibë yag llanlli'e Isaac cun tu guie narree gui lo ta parë caguí yag. Chii ze Abraham cun lliin Abraham juntë. Nabaroosë Isaac guchi lo shtadë:

—Da, napë në! yag cun guie nirree gui lo perë ÷ca lo noon lliilë parë guëdee ra! gon caa Dios?

—Dios guënee lliilë guëdchiibë ra! gon —guchi Abraham.

Chi bëdchín ra bën iquë dan, chii Abraham benchái tu bëcuuguë. Chii bëndiibë Abraham naan Isaac cun nì'e Isaac. Bëdchiibë Abraham Isaac lo yag nidchiibë lo bëcuuguë parë quin Abraham Isaac.

Abraham niguín lliin parë tu gon

Merë orë niguëcua' Abraham guchí lliin Abraham, chii gunin' angelëë dizde lo guiaba':

—Abraham, llaa shi rúnu'. Lo' beendu' negar bëneedchu' lliiniu' nigunin' Dios lo'. Nigá bëcuadiágu' shtii Dios aunquë lliiniu' na Isaac.

Chii Abraham gun tu lliilë noon naaguë shcachu laan yag shiidë. Abraham gunaazë lliilë rëë. Chii bédchiibë Abraham man lo bëcuuguë. Chii goldë bëcuaguí Abraham man rëë lugar shtee Isaac.

Ya chii Dios guchi lo Abraham:

—Anë rquíta' lo' purquë beendu' negar nicuaguíu' lliiniu' nidchiibu' lliiniu' lo bëcuuguë. Por nee anërë' gúnia' cumplir shtiidcha'. Gúnia' zian cosë zaaquë parë lo'. Chuu zian lliin Isaac ziquë noon zian bëlëguí lo guiaba', ziquë noon zian yulli ru'la nisëdo'. Zëë zian lliin Isaac chuu. Por tu shágu' naguëdchín lo guëdchiliu, gra ra bën nanoon lo guëdchiliu guëcaa ra' cosë zaaquë niguëdee. Guëcaa ra' cosë rëë purquë bëcuadiágu' shtiidcha', gra nigunínhaa lo'.

Abraham guluunezë tu mozë gullii chieelë Isaac

(Génesis 23:1–2, 17–19; 24; 25:5, 7–10)

Chi Sara noon 127 izë, chii guti Sara. Abraham nindá lugar shi napë Abraham parë guëgaachi Sara. Chii Abraham guzi' tu ndaaguíu' parë bëgaachi Sara.

Ya chii Abraham ya gooshë. Gra vidë shtee Abraham been Dios yudë. Tu dchi Abraham gunaabë tu mozë niná ëncarguë gra shtee Abraham. Gunin' Abraham lo mozë:

—Chu dchan lo' por Dios nabenchái guiaba' cun guëdchiliu. Llaa rsaanu' lliinia' Isaac caa tu gunan' guëdchi Canaán. Gula' chillíu' tu gunan' shquédcha' caa Isaac entrë de ladi ra saa du'.

Ya chii mozë gunin':

—Talë gunan' náda' guianaldë naa, ¿shini gúnta' chii? ¿Gu caadchu' chanínha' Isaac guëdchi laquë bréco'?

Chii Abraham gunin':

—Llaa rienínhu' lliinia' rëë. Dios guleecá naa rëë. Bënee Dios guiu rë' naa parë ra lliinia'. Ya Isaac guiaan rë'. Dios guunezë tu angelëë parë gun yudë lo' chillíu' chieelë lliinia'. Si talë gunan'

náda' nee gui'e cun lo', ya chii ya beenu' cumplir nagunínhaa lo'.
Perë llaallë rienínhu' Isaac rëë.

Ya chii mozë bégún Dios. Gunin' mozë dequë gun mozë cumplir shtiidchi Abraham. Chii gulee mozë zian cosë nisac shtee Abraham parë guëcaa dchaapë. Gunín mozë chi' camello; ze mozë guëdchi Harán niná tu guëdchi shtee Mesopotamia. Chi mozë bédchín ru'a guëdchi Harán, ya rcahi lo guiu chii. Ya chii ra dchaapë cun ra gunan' zecaa ra' nisë ru'a bészé. Mozë shtee Abraham gunín ra camello ru'a bészé parë guëë ra man nisë. Chii mozë canaabë Dios:

—Jehová, lo' noon Dios shtee shpatróna'. Anë been tu favor parë patrón shténa'. Been favor gúnu' ziquë nacádcha'. Naa yaana' zobëgaa ru'a bészé rë' mientrë gui'e ra dchaapë, guiécaa ra' nisë ru'a bészé rë'. Guënínhaa lo tu dchaapë: “Been favor, danín rëë shteenul', guë'a nun nisë.” Si talë guënin' dchaapë, “An, güëë nisë. Ni chilli'a nisë guëë camello shteenul'”, dchaapë rëë gac chieelë Isaac. Zëë gacbëaa dequë noon huen cun shpatróna'.

Na nicáda' chaló canaabë mozë Dios, chii gun mozë tu dchaapë cru brecá cun rëë shtee zobë llanlli'e. Dchaapë rëë la Rebeca, shindchaapë Betuel. Betuel lliin Nacor niná bëchi Abraham. Rebeca na tu dchaapë cru; nunquë riuunínda' Rebeca niguiu'.

Chii Rebeca gulee nisë laan bészé. Bëchá bën rëë shtee bën nisë. Chi Rebeca zielë parë li, chii mozë shtee Abraham zelluun gunaldë Rebeca. Chii guchi mozë:

—Been favor. Daní nun nisë ninoon laan rëë shteenul' guë'a.

—An, güëë nisë —rabë Rebeca.

Chii orë gaquë rëë bënditë Rebeca nisë llanlli'e Rebeca güëë mozë. Chi gualó güëë mozë nisë, chii rabë Rebeca:

—Ni chandee nisë guëë ra camello shteenul'.

Chii Rebeca caguu nisë laan laquë rëë ra man nisë. Güë Rebeca zian vez gucaa Rebeca nisë güëë ra camello. Ya chii mozë cabieesë; nindá shi rnin' mozë. Ca' mozë gacbë'a mozë gu dchaapë rëë caa Isaac.

Chi gualó güëë ra camello nisë, chii mozë shtee Abraham bëdee tu niy niná orë. Bëcua' mozë tu niy lli'e Rebeca cumë zëë na costumbrë shtee ra bën glo. Cun bëdee mozë chopë pulserë orë cua naan Rebeca. Chii gunin' mozë:

—Been favor, gunin' lua' chudé na shtádu'. Gunin' lua' si talé noon posadé yaana' li shtádu' ta paré guéteeda' gueelë rëégá.

Ya chii Rebeca gunin':

—Naa nan' lliin Betuel niná lliin Nacor. Li du' noon lugar talé guéteedu' gueelë. Tambiën noon nigó ra man lídcha'.

Chii mozé guzushibë; gunaabë mozé Dios; gunin' mozé:

—Quishtiózu'. Lo' non' Dios shtee patrón shténa'. Lo' beenu' tu favor roo paré Abraham. Lo' bëluuyu' nezë hashta li ra saa Abraham.

Chii Rebeca zelluun hashta li llan. Guchi Rebeca lo llan Rebeca gra cosë naguchi mozé shtee Abraham lo Rebeca. Laa Rebeca noon tu bëzaan nilá Labán. Labán zelluun hashta ru'a bëzé; zetiilë mozé shtee Abraham purquë gun Labán niy cun ra pulserë nuhaa Rebeca. Biën Labán nigunin' mozé rëë. Bëdchín Labán ru'a bëzé, chii guchi Labán lo mozé:

—Benda'i Dios ícu'. Doo lídcha'. ¿Shicuén yaanu' fuerë guëdchi rë'? Ya napreparar laquë gásiu' cun laquë chuu ra camello shteenul'.

Chii mozé rëë güë li Betuel. Chii Labán bënditë nee tēchë ra camello. Bëdee Labán nigó ra man. Chii bi'enín Labán nisë paré yaati ni'e mozé shtee Abraham. Chi gozobë ra bën lo mellu go ra bën guetë, chii mozé shtee Abraham gunin':

—Llaallë gáua' guetë hashta guënínhaa lo tu' shini zíelda'.

—Gunin' lo du' —gunin' Labán lo mozé.

Chii mozé gunin':

—Naa nan' mozé shtee ra saa tu' Abraham. Dios bëlu'i galnazaaquë lo Abraham. Nee na Abraham rrëcu. Napë Abraham zian lliilë cun ra vaquë cun camello cun burrë. Napë Abraham orë, platë ni ra mozé anë. Golë tu lliin Sara chi ya gooshë Sara. Na nee, lliin Abraham nilá Isaac guiaanín gra herenci shtee Abraham. Gunin' Abraham lua': “Llaa rsaanu' caa lliinia' dchaapë guëdchi Canaán rëë; güë li ra saa shtáda'. Gudiiilë tu dchaapë caa Isaac.”

'Zëë guzac anë biélda' ru'a bëzé. Gunaaba' Dios; gunínhaa: “Jhová Dios, lo' non' Dios shtee Abraham. Talé gundiul' gúnu' yudë naa chaa viajë rë', rnaaba' lo', mientrë zobëgaa ru'a bëzé rë', gaquë crëë. Tu dchaapë nigui'e caa nisë, guënínhaa lo dchaapë: Been favor, bësan' guë'a nun nisë ru'a rëë shteenul'. Si talé guënin'

dchaapë: Güëë nisë, ni guëbee nisë guëë ra man shteenu'. Dchaapë rëë gac chieelë Isaac."

'Nicáda' chalo guënaaba' Dios, chi gúna' Rebeca brecá cun tu rëë zobë llanllie. Bietë Rebeca; guëbee Rebeca nisë laan bëzé. Chii gúcha': "Danín nun nisë guë'a." Chii Rebeca bësietë rëë llanllie. Chii gunin' Rebeca: "Güëë nisë. Ni guëdee nisë guëë ra camello shteenu'." Chii bënee Rebeca nisë guua; chii bëdee Rebeca nisë güëë ra camello anë. Chii gúcha' lo Rebeca: "¿Chu lliino?" Chii gunin' Rebeca: "Naa nan' lliin Betuel, ya shtíta' la Nacor." Chii bëdee niy cun chopë pulserë; chii guzushíba', gunaaba' Dios. Chii gunínhaa lo Dios: "Guëroo na puderë shteenu'." Gunínhaa: "Quishtiózu' purquë lo' bëluuyu' nezë rë' lua' hashta li Betuel parë caa lliin patrón shténa' shindchaapë Betuel." Anë guchi gunin' ziuu tu' conformë, gula' laa tu' shi rnii tu' zëcaa Isaac shindchaapu' ta gacbëaa dónë'.

Chii Labán cun Betuel gunii ra':

—Ndee ya z'e ndee shtee Dios. Gáda' modë guëni du' llaallë. Rebeca noon rë'. Bi'e Rebeca, gac chieelë Isaac, lliin patrón shteenu'. Ya z'e nee voluntad shtee Dios.

Chi bién mozë shtee Abraham shi rabë ra bën, chii mozë been adorar Dios. Gunin' mozë: "Guëroo na puderë shtee Dios." Chii bëdee mozë shtee Abraham, orë, platë anë, cun vestidë cuua Rebeca. Bëdee mozë regalë cuua bëzaan Rebeca cun llan Rebeca.

Chii mozë shtee Abraham cun ra saa Rebeca, gudó ra' guetë. Güëë ra' vinu. Rëë biaan mozë; bëteedë mozë gueelë li shtadë Rebeca. Goldë bragueelë bian' lo guiu, gushtë mozë; chii gunin' mozë lo bëzaan Rebeca:

—Bësan' naa guzi'a li patrón shténa' shtu.

Chii bëzaan Rebeca cun llan Rebeca gunii ra':

—Bësan' Rebeca yaan shchi' dchi cun laa du', chii guzenínhu' Rebeca.

Chii mozë gunin':

—Naa cádcha' nigá guzi'a gurán rë'. Llaa run guëldaaru tu' naa. Dios been yudë cun viajë shténa'. Biélda' huen. Guchi bësan' naa guzi'agáca' li patrón shténa'.

Chii ra bën gunin':

—Doo guë nabëdii ra' lo Rebeca, dónë' shi guënin' Rebeca.

Chii gunaabë ra bën Rebeca, chii guchi ra bën lo Rebeca:

—¿Gu caadchu' chináldu' mozë rë' gurán rë'?

—Guio! —rabë Rebeca.

Chii bësan' ra bën ze Rebeca cun gunan' nigopë Rebeca chi mëcuu Rebeca. Guchi ra bën lo Rebeca:

—Dios guënee zian lliiniu'. Dios gun yudë lliiniu' cun ra shágu' gun gan lo ra shcontrë ra'.

Chii Rebeca cun criadu shtee Rebeca guaapi ra' camello. Chii zenín mozë shtee Abraham Rebeca laquë noon Isaac.

Tu dchi Isaac gucia' tu vultë laachi. Ya zi'e guëcahi lo guiu, gun Isaac zi'ebiguë chi' camello. Chi gun Rebeca Isaac brecá, chii bietë Rebeca tëchë camello. Chii mozë shtee Abraham guchi lo Isaac gra naguzac mozë. Orë gaquë rëë Isaac gunín Rebeca hashta li Isaac. Chii cuaa Isaac Rebeca. Caaquë Isaac Rebeca. Glo llan Isaac guti; ya anë noonín Isaac Rebeca. Ya rbindru la' Isaac.

Abraham napë 175 izë chi guti. Isaac cun Ismael bëcuaachi ra' Abraham; guluu ra' Abraham laquë bëgaachi gaquë Sara. Isaac biaanín gra herenci shtee shtadë.

Jacob cun Esaú

(*Génesis 25:11, 19–34; 26:1–5, 12–14, 34–35*)

Isaac napë 40 izë chi cuaa Isaac Rebeca. Guu ra' guëdchi Canaán. Dios guquénín Isaac cun Rebeca; na ra' rrëcu perë Rebeca ni tu lliin chu noon. Chii Isaac bënaabë Dios parë chuu lliin Rebeca. Dios bién nagunin' Isaac; chii goldë Rebeca nualliin. Perë Rebeca gucbé'ada' nie cuachi. Chi rdildë ra cuachi laan Rebeca, chii gunabëdii Rebeca lo Dios: “¿Shicuén nan' zëë?” Chii Dios guchi lo Rebeca:

—Lo' nun' cuachi. Bëniguii nagalë primerë gac mozë shtee bëniguii nagalë trasë. Guëropë ra lliiniu' nagalë gac ra' zian lo guëdchiliu. Gac ra' chopë partë; gac ra' chopë nación roo.

Goldë bëgaa dchi golë lliin Rebeca. Golë chopë bdo'í. Nigolë primerë na güerë shinián cun noonquë guichi naan nee. Brelá bdo'í rëë Esaú. Chii golë shtu bëchi nee, rnaazë nee llaani'e Esaú. Cun tu naan nee rnaazë nee llaani'e Esaú. Por nee brelá bdo'í rëë Jacob. La bdo'í rëë na nircuadé ra bën.

Laa bēniguii rēē guroo ra'. Esaú na bēn nirún dchin' laachi ni rac nee rguin nee ra man. Perē Jacob na gurén; rquítēda' Jacob guēree Jacob laachi; nieesē guiuu rapē Jacob cun ra lliilē rapē Jacob. Isaac rquité Esaú ta rguin Esaú ra man ro Isaac, perē Rebeca rquité Jacob.

(Glo na costumbrē shtee ra bēn chi shtadē ra bēn rati, lliin bēn niná lo glo, riaan lugar shtee shtadē ziquē modē laa nee na guzán lo ra niná lo vueldēē. Niná nimás naguēroo riaanín chopē partē shtee shtadē ni niná lo vueldēē, riaanín tu partēsē shtee shtadē.)

Tu dchi Jacob cagu'li lluubi. Chii Esaú bēzá laachi. Bēdchaguē Esaú. Chii rabē Esaú lo Jacob:

—Danín nun lluubi shteenu' gáua' ta naa brutē rdian' naa.

Chii Jacob gunin':

—Guēneedcha' lluubi shténa' go' perē zēsaanu' gáca' mayor.

Chii Esaú gunin':

—Si talē gátia' galērdian' ¿shi llui' herenci nigún tocára'? Danín lluubi cun beelē nibencho' guisadē gáua' ta naa merē gátia'. Naa guēneedcha' chancē gácu' mayor.

Chii Jacob bēdee shtee gudó Esaú.

Dios been yudē Jacob parē chaapēló Isaac; gac Isaac rrēcu. Chii guu gubín nezē crēē. Chii Dios guchi lo Isaac:

—Llaa zéu' Egipto. Biaan rēgá. Naa huen rúnia' lo!. Gra loquē nigunínhaa lo shtádu', gra nee gúnia' cumplir purquē Abraham gundí la' gra shtiidcha'. Been Abraham gra loquē nigúcha'. Ra shágu' gac ra' zian bēn. Por ra shágu' gúnia' huen gra ra bēn nanoon lo guēdchiliu.

Chii Isaac bēcué bini. Chii bēdee Dios zian cosechi cuaa Isaac. Gra nanapē Isaac guaapiló shtee Isaac.

Chi Esaú napē 40 izē, chii cuaa Esaú chopē gunan' niná ra' guēdchi Canaán. Rebeca cun Isaac rbin la' ra' ta cuaa Esaú gunan' guēdchi Canaán.

Jacob bēcuadé shtadē

(*Génesis 27:1—28:2*)

Isaac ya bienhechu gooshē. Chii biaan Isaac ciegu. Tu dchi gunaabē Isaac Esaú. Guchi Isaac:

—Ansku nicáda' gátia', guéninhaallga' lo Dios gun yudë lo' cumë lo' noon mayor. Güë montë, gutín tu man. Cádcha' guncháyu' tu man ca ru'a za gáua'. Naa rquíta' beelë nircá ru'a za. Benchái nee chii guienínhu' nee gáua'.

Ya chii Rebeca bién gra niguchi Isaac lo Esaú. Chii bënaabë Rebeca Jacob. Guchi Rebeca lo Jacob:

—Gullii chopë chivëë. Guncháya' tu galguagu nilli go shtádu'. Shtádu' rquitë nircá ru'a za. Chii lo' chinínhu' galguagu go shtádu' ta guënaabë shtádu' galnazaaquë shteenu' lo Dios. Zëë biéna' guchi shtádu' lo bëchu'.

Ya chii guchi Jacob lo llan Jacob:

—Perë Esaú na vibë guichi na ladi; naa nindá guichi. Talë shtáda' guëguaaldë naa, gacbë'a shtáda' dequë laada' Esaú nee.

Ya Rebeca gunin':

—Llaa rdchíbu'. Bëcuadiaguë nigunínhaa lo'. Gullii chopë chivëë.

Jacob güë; gullii ra chivëë. Gudín Jacob ra chivëë; chii bilénin Jacob ra chivëë laquë noon llan Jacob. Ya chii Rebeca benchái tu galguagu nilli. Chii Rebeca gulee shabë Esaú laqué noon shabë Esaú. Bëguaacu Rebeca larë rëë Jacob, ni guluu Rebeca guidë ladi man lliicu Jacob cun llanllie Jacob laquë nindá guichi. Chii bëdee Rebeca lluubi parë chisaan Jacob caa shtadë Jacob.

Chii gunín Jacob galguagu cuaa shtadë Jacob, chii rabë Jacob:

—Da, guëquiiniu' galguagu rë' shtee man nagudínia'.

—¿Chu lo'? —gunabëdii Isaac.

—Naa nan' Esaú lliiniu' niná lo glo —rabë Jacob—. Ya béna' nigunínhu' lua'. Cuaa galguagu rë' go'. Chi chaló go', chii guënaabu' Dios parë guënee Dios galnazaaquë naa.

Isaac gunin':

—¿Shi nigá bédchiélu' man?

—Dios been yudë naa, nee nigá gudínia' man —rabë Jacob.

Chii Isaac guchi:

—Guda'biguë dónë'. Bësan' guaalda' lo'. Donë' gundíu' non' Esaú.

Jacob gubiguë parë guëguaaldë shtadë laa.

Chii gunin' Isaac:

Jacob bëcuadé shtadë

—Lo' ladchu rnin' Jacob rnínhu' perë lliicu' naquë ziquë na naan Esaú. ¿Gu ndícu' non' Esaú?

—Guio!; naa nan' Esaú —gunin' Jacob.

Isaac gundí la' na nee Esaú purquë Jacob noon zian guichi naan cumë ziquë na naan Esaú. Chii Isaac gudó galguagu nibëdee Jacob. Ya chii gualó gudó Isaac, gunaabë Isaac Dios parë guëdee Dios galnazaaquë caa Jacob. Gunin' Isaac:

—Guënee Dios cosechi zaaquë coo cun ra shágu'. Gápu' zian mozë cun gra ra shágu'. Ra bën niná huen cun laa tu', zëëga' caa ra bën.

Pela gualó bree Jacob laquë noon Isaac, chii bëzá Esaú gutín man. Chii benchái Esaú tu galguagu nilli. Chii gunín Esaú galguagu laquë noon shtadë. Chii guchi Esaú:

—Da, gushtë ta guëquiiniu' man nicuá ru'a za niguatínia'. Chii bënaabë galnazaaquë shtëna' lo Dios.

Chii Isaac gunin':

—¿Chu lo'?

—Naa nan' Esaú lliiniu' niná lo glo —rabë Esaú.

Chii gudchibë Isaac; rziisë Isaac. Gunin' Isaac:

—¿Chu neetaa péda' gualó bi'enín galguagu antë de cáda' guëdchíniu'? Gudáua' galguagu shtee nee. Ni gunaaba' galnazaaquë shtee nee lo Dios.

Chi bién Esaú nigunin' shtadë Esaú, chii ron' llan Esaú; rdchiichi Esaú. Chii gunin' Esaú:

—Ya bëzaa bëropë vez bëcuadé bëcha' naa. Primerë vez bichicá bëcha' derechu niná lo glo. Ya anë bichicá bëcha' ra diidchi niniabu' lo Dios. Anë bichicá bëcha' herenci nirún tocára'. Por nee la nee nircuadé bën. Been favor gunaabë lo Dios ta guënee Dios galnazaaquë naa.

Chii Isaac gunin' lo Esaú:

—Bëcuadé Jacob naa. Gáda' modë guënaaba' shtu galnazaaquë shteenu' lo Dios.

Esaú been ruego lo shtadë:

—Gunaabë galnazaaquë shtëna' lo Dios ta guënee Dios galnazaaquë naa.

Chii Isaac gunin':

—Lo' gápu' zian shcóntru', lliingan'. Lo' cun ra shágu' tildë ra' cun ra shaguë Jacob perë ra shaguë Jacob gun gan lo ra shágu', perë chi na ra shágu' mersë, chii tubii vez o chopë vez gun ra shágu' gan lo ra shaguë Jacob perë napë ra shaguë Jacob gun gan lo ra shágu'.

Dizde chii raquëguí Esaú Jacob purquë bichicá Jacob galnazaaquë shtee Esaú ninidee shtadë Esaú nicaa Esaú. Chii gunin' Esaú:

—Shtëda' ya gooshë. Algún dchi gati shtëda'. Chii quínia' bëcha'.

Chi bién Rebeca quin Esaú Jacob, chii gunaabë Rebeca Jacob. Chii guchi Rebeca lo Jacob:

—Ta bëchu' quin lo'. Anërë' nigá bree rë'. Güë li bëzaana' Labán. Guu li bëzaana' baldë izë taquë yaldë la' Esaú. Chii guunéza' diidchi lo' parë guiubrëu'.

Chii gunin' Rebeca lo Isaac:

—Cáda' guëcaa Jacob tu dchaapë guëdchi Canaán rë' ziquë been Esaú cuaa tu dchaapë rë'. Sinún zátia' galërbín.

Chii Isaac gunaabë Jacob; guchi lo Jacob:

—Naa cáda' coo tu dchaapë guédchi Canaán rë'. Güë li shtallíu' Labán. Rëë cuaa tu shindchaapë shtallíu'.

—An —rabë Jacob.

Shini bënishcaaldë Jacob

(Génesis 28:10–22)

Zëë bree Jacob li shtadë Jacob. Gunaazë Jacob nezë, ze hashta Harán. Bëdchín Jacob tu latu; rëë bëteedë Jacob gueelë purquë ya gun Jacob ya gubidchi gaaazë. Rëëga biaan Jacob; gullii Jacob tu guie ziquë modë tu limadë. Guu llanlli'e Jacob; gutëgaasi Jacob rëë. Rëë cua Jacob bëcaaldë. Chii bëlu'iló lo Jacob tu scalerë roo niná hashta lo guiaba'. Chii bëlu'iló lo Jacob zianquë angelëë; rietë ra'; riaapë ra' lo scalerë. Zëë gunishcaaldë Jacob, cre Dios guia' lo scalerë. Chii gunin' Dios:

—Naa nan' Dios shtee shtítu' Abraham cun Dios shtee shtádu' Isaac. Lo' cun ra lliiniu' guëneedcha' guiu laquë ningásiu' rë'. Por diidchi niguënínhaa chuu zian lliiniu' cun ra shágu'. Gra ra bën nanoon lo guédchiliu por laa tu' guëcaa ra bën galnazaaquë naguëneedcha'. Naa rianánda' lo'; naa cayápa' lo' dondequierë laquë zéu'. Shtu dchi naa guianínha' lo' hashta rë'.

Chii Jacob gubán lo bëcaaldë, nicalu'iló lo. Chii been Jacob llgabë: “Tusa' nëgaa rë', perë noonda' tusa' rë', perë ni Dios noon rë'. Rë' na li Dios; rë' na guëllaga ru'a guiaba'.”

Ya chii Jacob gudchibë. Chii gunaazë Jacob guie niguc limadë nibëcuuguë Jacob. Gusundí Jacob guie cumë ziquë modë tu pilar. Chii bëchá Jacob seti iquë guie. Nee na ziquë modë tu gon cuaa Dios. Chii guleelá Jacob rëë Betel, quierë dicir, li Dios, na rëë. Chii been Jacob tu promesë lo Dios. Gunin' Jacob:

—Si Dios gun compán naa, laquë zaa gurán rë', si talë gopë Dios naa, cun si talë guënee Dios nigáua' cun shába', chii nee gac Dios shténa'. Chii guëdee tu cosë iquë chi' cosë caa Dios iquë gra cosë niguënee Dios naa.

Jacob gudiilë chieelë

(Génesis 29:1—31:3, 17–35, 55)

Jacob gunaazë nezë, ze guédchi Harán. Laachi guëllaga ru'a guédchi Harán gun Jacob zobë tu bëzë. Guëllaga ru'a bëzë cacua'

ra lliilë descansë cun ra pastor rëë. Ra pastor rëë cadee nisë guëe ra lliilë. Chii Jacob gunabëdii lo ra pastor rëë:

—¿Gu rumbëa' tu' bën nilá Labán, shaguë Nacor?

—Guio', rumbëa' du' bën —gunii ra pastor rëë.

—¿Shini noon Labán? —rabë Jacob.

—Labán noonquë huen. Raquel lliin Labán zi'eninlë lliilë shtee rëquë —rabë ra pastor lo Jacob.

Mientrë cayudiinín Jacob ra pastor rëë, chii Raquel bédchinín ra lliilë shtee shtadë rëë. Gun Jacob Raquel bédchinín ra lliilë shtee, chii gulee Jacob nisë laan bészé güëë ra lliilë shtee Raquel. Chii guchi Jacob:

—Naa nan' lliin Rebeca; shtalliu' na Labán.

Chii Raquel zelluun. Zeguëchi lo shtadë niginin' Jacob lo Raquel.

Chi Labán bién dequë na Jacob lliin bëzaan Labán, chii bree lluun Labán; zellii Labán Jacob parë chi Jacob li Labán.

Labán napë chopë shindchaapë. Shindchaapë Labán nilá Lea, nee na más lo glo. Raquel na lo vueldëë. Perë laa Lea gulli'a crurun. Perë Raquel na tu dchaapë cru.

Chi Jacob noon tu bë'u li Labán, chii guchi Jacob lo Labán:

—Gúnia' dchin' gadchi izë lídchu' talë guëneedchu' Raquel caa —rabë Jacob.

Chii Labán gunin':

—Guianá naa guëneedcha' Raquel lo' perë guiaanu' lídcha'. Gúnu' dchin'.

Zëë Jacob been dchin' gadchi izë por Raquel. Chii nidé gucbë'a Jacob bëгаа gadchi izë purquë ca' Jacob Raquel.

Chi gudeedë gadchi izë, Jacob guchi lo Labán:

—Danín Raquel parë yaquënda'inínha'. Ya béna' cumplir gadchi izë naginínhu' por Raquel.

Perë Labán bëcuadé Jacob. Bëdee Labán Lea nimás lo glo; biaanín Jacob. Chii Jacob bédchiichi. Guchi Jacob lo Labán:

—¿Shicuén beenu' crëë? Béna' dchin' cun lo' parë guëneedchu' Raquel. Anë ¿shicuén bëcuadéu' naa?

Chii Labán gunin':

—Rë' rúnda' ra bën costumbrë dchaapë niná lo vueldëë riauquënda'i primerë. Rë' run ra bën primerë niná lo glo riauquënda'i

primerë. Guëdún ra' tu lman saa shteenu' cun Lea, chiitaa guëneedcha' Raquel lo'. Perë talë caadchu' gúnu' dchin' shgadchi izë, chii guëneedcha' Raquel lo'.

Zëëshë' Jacob been dchin' 14 izë por guëropë gunan' ninoonín Jacob. Chii been Jacob dchin' shoopë izë cun Labán parë gun Jacob gan ra man shtee Labán.

Chi bëzaa 14 izë been Jacob dchin' guëdchi Harán, chii napë Jacob once bdo'i, lliin Jacob. Ndee na la ra lliin Jacob: tu nee la Rubén, Simeón, Leví, Judá, Dan, Neftalí, Gad, Aser, Isacar, Zabulón ni José. Mientrë noon Jacob Harán, ra man shtee Jacob guc más zian que ra man shtee Labán. Por nee raquëguí Labán Jacob.

Tu dchi Dios guchi lo Jacob:

—Biubrë shquédchu' laquë noon shtádu'. Naa gúnia' compán lo'.

Chii Jacob guchi lo guëropë gunan' shtee gra niguchi Dios lo Jacob. Perë nindá shi guchi Jacob lo shtadchaapë Jacob.

Tu dchi Labán caguá ladi lliilë. Noonda' Labán li Labán. Chii Jacob bëtopë shtee parë guzenín guëdchi Canaán cun ra chieelë cun ra lliin cun gra shtee parë guiubrë Jacob laquë noon shtadë Jacob, Isaac. Chii Raquel gulan' ra dchan bultë ninapë shtadë. Bëcuaachi Raquel dchan bultë laan ra bolsë ninuhaa camello. Chii bree Jacob cun guëropë chieelë Jacob cun ra lliin Jacob li Labán.

Chi guc chunë dchi, Labán gucbë'a dequë Jacob cun chieelë cun ra lliin cun gra ninapë; bree ra'; ze ra'. Chi gucbë'a Labán ni tulë Jacob cun chieelë cun nindalë shtee Labán, chii bëtë'a Labán ra saa Labán. Zenaldë Labán Jacob.

Ya chi guc gadchi dchi, bëdchín Labán laquë noon Jacob. Ra dan nilá Galaad, hashta rëë bëdchielë Labán Jacob. Guchi Labán lo Jacob:

—¿Shicuén bree tu' chigá? ¿Shicuén gulan' tu' dchan shténa'?

Chii Jacob gunin' lo Labán:

—Gudchíba' lo'. Naa rnínhaa niguichico' shindchaapu' lua'. Nindá shi shteenu' nuhaa du'. Talë de tu du' nuhaa du' dchan shteenu', nee zati nee.

Perë Jacob gucbë'ada' dequë Raquel gulan' ra dchan shtee Labán. Chii Labán biuté laan guuu larë nibenchái Jacob. Perë

bédchiélëda' Labán dchan purquë Raquel bëcuaachi ra dchan laan pareju. Pareju noon laan guiuu larë, ya rëë zobëgaa Raquel iquë pareju. Caguuilë Labán dchan laan guiuu larë perë bédchiélëda' Labán dchan.

Ya chii bragueelë rsilëgá, Labán gushtë. Chii bëchagru'a Labán cuëëshaguë ra shaguë Labán cun ra shindchaapë Labán. Shtutëquë chii been Labán despedir ra shaguë Labán cun ra lliin Labán. Chii biubrë Labán li Labán.

Dios been cambi la Jacob; brelá Jacob Israel

(Génesis 32; 33:1–11, 18; 35:1–6, 16–20, 27–29)

Nicáda' guëdchín Jacob li shtadë Jacob chii guluunezë Jacob baldë mozë zeguëchi lo Esaú dequë brecá Jacob li shtalli'u Jacob. Gabë mozë dequë zi'enín Jacob zian man, burrë, lliilë, chivë, cun zian mozë cun ra criadu. Jacob ca' gun Esaú recibir laa Jacob parë dë guëdchiichi Esaú.

Chi biubrë ra mozë, guguëchi ra mozë lo Jacob:

—Bëchu' Esaú zi'enín tapë gayu'a bën.

Chi bién Jacob guchi mozë crëë, chii Jacob gudchibë dequë Esaú quin Jacob. Chii guzuló Jacob; rnaabë Jacob Dios:

—Dios shtëna', bëndaa naa lo bëcha' Esaú. Lo' gunínhu' lua' gápu' naa.

Chii Jacob guluunezë regalë cuaa Esaú, zian ra chivë anë, zian lliilë anë, goon anë, vaquë anë, ra burrë anë, ra camello anë. Jacob been llgabë: “Cun regalë rëë guësiálda' la' bëcha', Esaú.”

Chii guluunezë Jacob regalë más delantë. Ya Jacob biaan ra' cun chieelë cun ra lliin laachi.

Chi bédchín Jacob tu laan bëldaa, chii guluunezë Jacob chieelë Jacob cun ra lliin Jacob cun ra criadu, ze ra' shtu tëchë bëldaa. Ya Jacob biaan shtu tëchë. Rëë bëteedë Jacob gueelë, tusë Jacob.

Chii bédchín tu angelëë, zuquë ziquë zu bën. Ya rëë gucuanín angelëë Jacob hashta bian' lo guiu, perë angelëë beenda' gan lo Jacob. Chii angelëë rëë guluunín dchitë llan' Jacob. Ya

Gucuaanín Jacob angelëe

bëdchaguënín Jacob angelëe, cacuanín Jacob. Chii bën guchi lo Jacob:

—Bëldaa naa, ya bian' lo guiu.

Chii gunin' Jacob lo bën:

—Gunaabëllgá galnazaaquë shtëna', chii guëldaa lo'.

Chii rabë bën rëe:

—¿Chu lo'?

—Naa la' Jacob —rabë Jacob.

Chii rabë bën lo Jacob:

—Ya greládru' Jacob; anëre' grelo' Israel purquë gucuanínhu'

Dios ni beenu' gan lo Dios. Gucuanínhu' ra bën, beenu' gan lo ra bën anë.

Chii Jacob guleelá rëe Peniel; guchi Jacob: “Gúna' lo lo Dios, ni zëe todavía nabánia!” Jacob péda' bree Peniel, chi gubidchi guldán. Ya chii ze Jacob rza cojë Jacob.

Chii Jacob bédchaaguë bëchi Esaú lo nezëguiú. Chii taquë zelluun Esaú zetëédchi Esaú Jacob. Cun bëchagru'a Esaú cuëeshaguë Jacob. Ya chii guëropë bëchi ra' ron' ra', Jacob cun Esaú. Esaú guchi lo Jacob:

—Cáda' regalë naguëneedchu' naa. Naa nápa' suficientë cosë. Biaanín regalë shteenul'.

Chii Jacob been ruegu lo Esaú:

—Naa rnínhaa lo', cuaa regalë rëë purquë rquíta' gúna' lo'.

Shchi been Jacob ruegu lo Esaú, chii Esaú gunaazëquë regalë shtee Jacob.

Chii Jacob gunaazë nezë, ze shtu hashta guëdchi nilá Siquem ru'a guëdchi Canaán. Rëë benchái Jacob li Jacob. Benchái Jacob tu bëcuuguë shtee Dios parë guënaabë Jacob Dios. Chii gudaan Jacob tu bészë parë chuu nisë guëë ra man shtee Jacob.

Tu dchi Dios guchi lo Israel:

—Guchi gushtë, guzé tu' Betel. Rëë guncháyul' tu bëcuuguë parë naa purquë rëë bëlu'iló lua' lo bëcaaldë shteenul' chi niguín Esaú lo'.

Chii Jacob guchi lo ra saa cun gra ra mozë shtee Jacob:

—Guchi bëzaló gra ra dchan bultë shtee tu'. Guchi gozë cun guchi gulee gra shabë tu'. Guchi been purar parë nigá guzoo ra' Betel ta parë guncháya' tu bëcuuguë shtee Dios. Dios been yudë naa nindá shi beenín Esaú naa. Run Dios compán naa dondequierë laquë rza'.

Ya chii ra bën bëdee gra dchan cuaa Jacob. Chii Jacob bëshaatëguiú dchan, chii gaquë gra ra bën ze hashta Betel. Ya chii benchái Jacob tu bëcuuguë shtee Dios. Chii bree ra bën Betel. Bëdchín ra bën ru'a guëdchi Efrata; anërë' la rëë Belén. Rëë golë tu lliin Raquel. Guleelá ra bën bdo'i rëë Benjamín. Perë chi golë Benjamín, chii guti Raquel. Rëë bëshaatëguiú ra bën Raquel ru'a nezëguiú shtee Efrata.

Chii Jacob bree ze; bëdchín Jacob Mamre laquë noon shtadë Jacob. Chi shtadë Jacob napë 180 izë, chii guti. Esaú cun Jacob bëcuaachi ra' shtadë guëdchi Mamre; anërë' la rëë Hebrón.

Ra bëchi José raquëguí José

(Génesis 37:2–34)

Gudeedë baldë izë, chi laa José, lliin Raquel, noon 17 izë. Rapë José lliilë cun ra bëchi José. Chi bëzá José laachi guchi José lo shtadë José run ra bëchi José vibë cosë nadchabë. Rquitë Jacob José más que ra saa José purquë ya gooshë Jacob chi golë José. Jacob bëdee tu manguë cru cuaa José. Chi gucb'la ra bëchi José rquitë shtadë José laa José más que ra saa José, chii guquëguí ra bëchi José laa José ta rdchiichi ra bëchi José nadchún José lo shtadë José.

Tu gueelë bëlu'iló lo José lo bëcaaldë. Chii guchi José lo ra bëchi José:

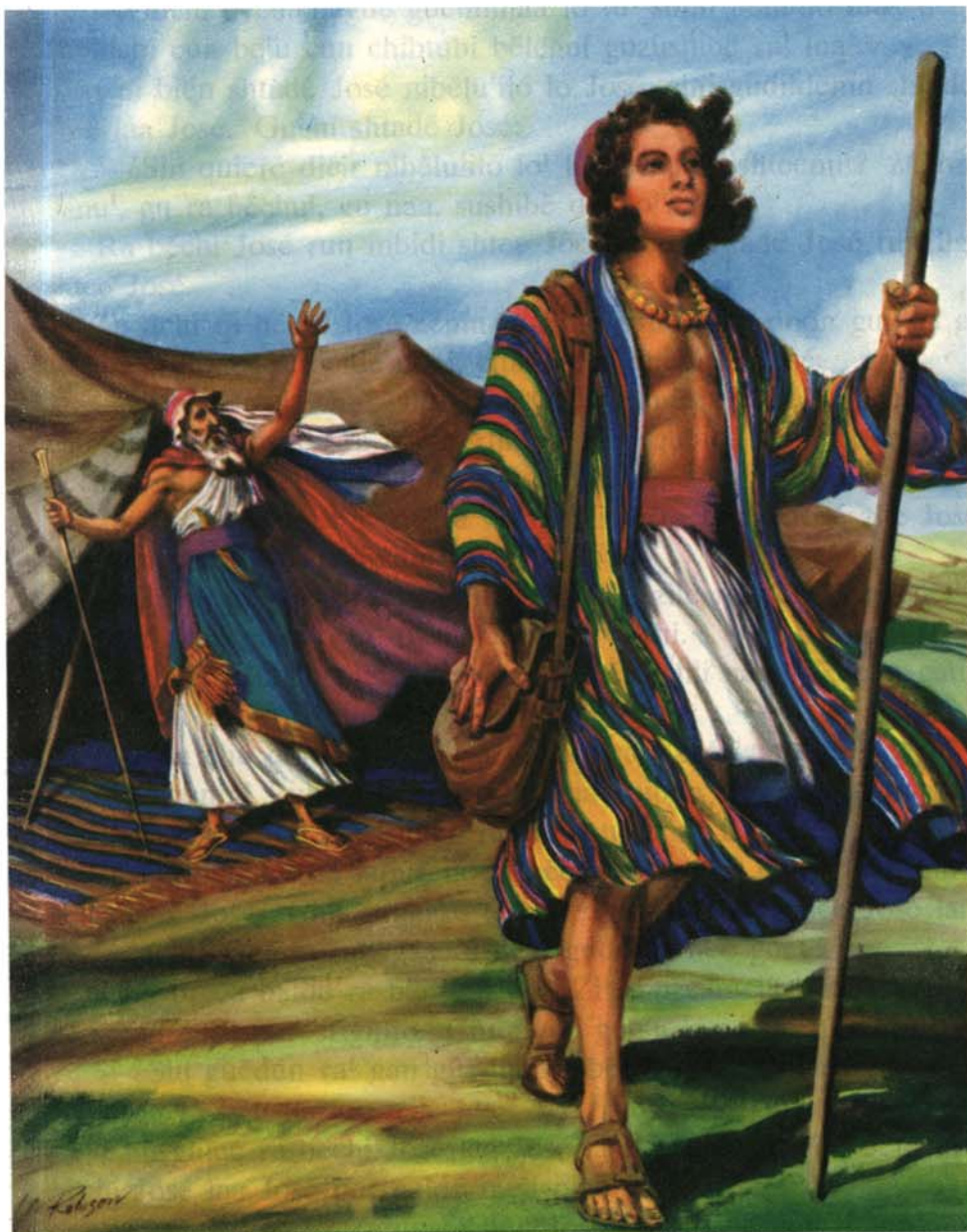
—Bëlu'iló lua!, laa ra! noon ra! laachi. Noon ra!, cadunchá ra! manollë trigu. Chi gubiee ra! manollë shténa! guásëlë gusundí, ya manollë shtee tu! cun tornë ru'a manollë shténa! zugaa manollë shtee tu!; chii guzushibë manollë shtee tu! lo manollë shténa!.

Crëë gunishcaaldë José

Ya chii masru bëdchiichi ra bëchi José, bién ra nee crëë gunin! José. Ya chii ra bëchi José gunii:

—¿Pe rúnu! llgabë lo! gácu! rey, loodchu! guë nabéu! laa du!?

José cuaa tu manguẽ cru

Chii masru raquëguí ra nee José ta rlu'iló lo José crëë. Goldë bëlu'iló lo José shtu. Chii guchi José lo ra bëchi José cun lo shtadë José:

—Guchi bëcuadiaguë guëníhaa lo tu' shini bëlu'iló lua', dequë gubidchi cun bë'u cun chibtubi bëlëguí guzushibë ra' lua'.

Chi bién shtadë José nibëlu'iló lo José, chii gudildënin shtadë José laa José. Guchi shtadë José:

—¿Shi quierë dicir nibëlu'iló lo' lo bëcaaldë shteenu'? ¿Cumán llánu', gu ra bëchu', gu naa, sushibë du' lo'?

Ra bëchi José run mbidi shtee José, perë shtadë José run llgabë shtee José.

Tu dchi ra bëchi José zenín ra lliilë zitu laquë noon guillaa go ra lliilë. Gudeedë baldë dchi, chii Jacob guchi lo José:

—Gubiee ra bëchu' noon zítuquë; cayapë ra lliilë. Cádcha' chibiu' laquë cayapë ra bëchu' lliilë. Güë gubiee shini noon ra bëchu', chi guibréu' guiaguénu' visë naa.

José zebiee laquë noon ra bëchi. Gun ra bëchi José z'le José zitu; chii gunin' nee lo shtu saa neen:

—Guchi gubiee gánu' nirnin' shcaaldë z'le rëquë. Doo guëdín ra' nee. Chii guëti'a ra' nee laan bëzë dachi.

Chi bién Rubén nigunin' bëchi Rubén, chii náda' Rubén gati José. Chii gunin' Rubén:

—Llaa chu quin José. Niyá guëti'a ra' José laan bëzë dachi.

Zëë gunin' Rubén ta parë guëndaa Rubén José chi ni tu ra bëchi Rubén. Chii ca' Rubén nibii gaquë José li shtadë José.

Chi bëdchín José laquë noon bëchi José, chii gulee ra bëchi José shmanguë José. Chii gunaazë ra nee José; bëti'a ra nee José laan bëzë dachi. Chii guzobëgaa ra nee; gudó ra nee guetë.

Chii brecá baldë ra bën nartoo. Zi'enín camello shtee. Zi'enín bën zian cosë parë Egipto. Chii Judá guchi lo ra bëchi:

—¿Shi guëdún ra' gan guëdín ra' bëchi ra'? Mejorë guëtoo ra' José caa ra bën nartoo, z'le rë'.

Chii gulee ra bëchi José laa José laan bëzë. Ya chii bëtoo ra bëchi José laa José por galdë meli platë.

Zëë guzac José. Zenín ra bën José Egipto. Rubén noon zitu chi bëdoo José; gúnda' Rubén. Ya chi biubrë Rubén ru'a bëzë, gubiee

Ra bëchi José bëti' a José laan bëzé

Rubén laan bëzé. Ni tulë José laan bëzé. Chii gubín lashtó Rubén. Biubrë Rubén laquë noon ra bëchi Rubén. Chii guchi Rubén:

—Ya ni tulë José laan bëzé. Anë tarë' ùshi gápëta' lo Da? Ni naa nan' lo glo; naa nan' cargu shtee José.

Chii ra bëchi Rubén guchi:

—Bëtoo du' José cuaa bën nirtoo.

Chii been ra bëchi José llgabë; gudín ra nee tu chívëë; chii vibë rënë shtee chívëë beenín ra nee shmanguë José.

Ra bëchi José bëtoo ra' José

Zëë been ra nee. Chi bëdchín ra nee li shtadë ra nee, chii guchi ra neen:

—Gubiee shi bëdchielë du'. ¿Gu laa shmanguë José ndee?

Jacob bembëa' manguë rëë; chii guchi Jacob:

—Laa la' manguë shtee José nee. Noon chu man doshë gudó José.

Chii Jacob rbin la'. Rnin' Jacob guti José.

José caada' nihún pecadë cun chieelë Potifar

(Génesis 39)

Chi José bëdchín Egipto, tu bën egipcio nilá Potifar, guzi' bën José lo ra bën nirtoo. Potifar na capitán shtee ra guardi rëë nicayapë ra' faraón, rey shtee Egipto. Perë Dios cayapë José. Huen noon José li Potifar. Potifar guchë'a dequë Dios rzanín José. Gun Potifar gra nirún José na huen. Potifar been ëncarguë gra shtee parë guë nabë'a José gra shtee Potifar, ra mozë anë, criadu anë,

dchin' anë. Dizde noon José li Potifar nindá shi riádchida' li Potifar. Laa José rzanín Dios neenën. Nee guaapiló Potifar.

José rzu bienhechu. Chi gun ra bën lo José, been ra bën llgabë na José tu bën zaaquë. Tu dchi guzac José; gun chieelë Potifar cru run José. Stu dchi guchi chieelë Potifar lo José:

—Gutëgaanín naa.

Chii gunin' José:

—Llaallë ta naa nan' ëncarguë gra ninapë tu'. Llaallë rnínhu' lua' crëë. Dizde non'a li tu' nindá shi riádchida'. Bënee Potifar gra ëncarguë shtee naa, menu de lo' purquë lo' non' chieelë patrón shténa'. ¿Shicuén gúnia' pecadë lo Dios guëguaalda' lo'?

Báldëlä dchi run chieelë Potifar ruegu lo José parë gasinín José chieelë Potifar perë José rúnda' casu chieelë Potifar. Tu dchi José biuté laan li Potifar parë gun José tu dchin'. Ni tu chu noon chii. Chii chieelë Potifar gunaazë manguë shtee José. Chii guchi chieelë Potifar:

—Gutëgaasinín naa.

José been dchin' li Potifar

Perë chii José bree guëlluun. Bësiaan José shmanguë José laan naan chieelë Potifar. Chii gun chieelë Potifar José bëlluun; bësiaangá José shmanguë José laan naan chieelë Potifar, chii bënaabë chieelë Potifar ra mozë ninoon li Potifar. Chii guchi chieelë Potifar lo ra mozë:

—Biénu! Potifar guzi! tu bën israelitë; bi'enín rë!. Anëré! beenín bën burlë naa. Ca! bën gasinínha! bën. Perë naa gurishti'a dchiichi. Chi bién bën gurishti'a dchiichi, chii bree guëlluun bën hashta shmanguë bën bësiaan bën rë!.

José zie laan lidchiguiibë

Chii chieelë Potifar guluucha!i shmanguë José hashta chi bëdchín Potifar li Potifar. Chii bëlu!i chieelë Potifar shmanguë José; guchi chieelë Potifar shi nibeenín José bën.

Chii Potifar bëdchiichi chi bién Potifar niguchi chieelë Potifar. Chii bënaabë Potifar José. Chii bëti'a Potifar José laan lidchiguiibë.

Masiá noon José laan lidchiguiibë, perë Dios rzaninru José. Been Dios yudë José hashta bën niná ëncarguë shtee ra presë gucbë'a bën dequë nasín José. Gra nahuén nabeen José. Chii laa bën narnabë'a ra presë gunaabë bën José gac ëncarguë shtee gra ra presë cun gra ra dchin' nanoon laan lidchiguiibë. Ya chii José rnabë'a gra ra presë.

Shini guzac José laan lidchiguiibë

(Génesis 40)

Chi noon José laan lidchiguiibë, chii rey shtee Egipto bédchiichi cun chopë mozë shtee rey. Tu mozë runchái guetështí li rey. Shtu mozë nieesë copë vinu rzu mozë lo rey. Ya rëë guluu rey mozë laan lidchiguiibë laquë noon gaquë José.

Tu dchi José bëcua' vueltë tempránëru laquë noon ra presë. Ya chii gun José ra mozë shtee rey. Zugaa ra bën; run ra bën llgabë. Chii gunin' José lo ra bën:

—¿Shicuén run lo tu' nabín?

Chii ra bën gunin':

—Guëropë du' bënishcaaldë du' tugá bëcaaldë. Ni tútaa chu noon guënin' lo du' shi quierë dicir nibënishcaaldë du'.

Chii rabë José:

—Dios nicabezë guiaba' guënin' shini bënishcaaldë tu'. Guchi gunin' dónë' shini bënishcaaldë tu'.

Chii gunin' bën niná ëncarguë shtee copë shini bënishcaaldë bën lo José gra neen:

—Bëlu'iló lua'; gúna' tu lo yag uvë. Yag rëë noon chunë shiidchu. Chii nigá rialë guie'. Ya chii nigá cua ra uvë guyá. Noon copë shtee rey laan nánaya'. Ya chii gunaaza' uvë; bëshía' laan copë parë guëë rey vinu. Ya chii naa gáca' bëdee copë rë' güëë rey. Zëë bëlu'iló lua' lo bëcaaldë.

Chii rabë José lo bën nirguizë copë:

—Bëcaaldë shteenu' quierë dicir dequë chunë shiidchu yag uvë na chunë dchi nachuu rë' laan lidchiguiibë. Entrë de chunë dchi rey guënee gaquë dchin' gúnu' shtu. Lo' gácu' guézú copë lo rey ziquë rúncu' glo. Chi gac nee crëë, chii bësagná laadchu' naa. Been favor guchi shcuénda' lo rey parë guëbee rey naa rë'. Naa nindá shi béna'.

Ya chii panaderë guchi gra nabëlu'iló lo panaderë lo José.
Guchi panaderë:

—Naa bëlu'iló lua' zobë chunë dchumë garredë guetështí íca'.
Dchumë garredë niná primértë' nee noon pastel laan cun gra clasë
nagó rey. Perë ra manii bédchín, gudó pastel laan dchumë garredë
nizobë íca'. Nee na nibëlu'iló lua'.

Chii José guchi lo panaderë:

—Bëcaaldë shteenu' quierë dicir dequë guiunë dchumë garredë,
na shchunë dchi nachuu laan lidchiguiibë. Entrë shchunë dchi rëë
laa rey guunezë baldë mozë guin lo'; guëcua' lo' lo yag. Ya chii ra
manii rëë go lo'.

Chi guc biunë dchi, chii rey been tu gashtu parë gra shpën
rey. Ya bën narguiizë copë guluu gaquë rey lo dchin' shtee perë
guluunezë rey baldë ra bën zecua' ra bën panaderë lo yag parë gati
panaderë. Gra naguchi José lo ra bën brecá shtiidchi José. Perë bën
narguiizë copë guguénúda' la' bën shtiidchi José niguchi José lo bën.

José gunin' shini gunishcaaldë rey

(Génesis 41:1–45)

Gudeedë chopë izë. Laa rey gunishcaaldë. Gudchibë shaatë
rey. Chii bragueelë gunabë'a rey tu mozë; gullii gra bën nirac
rbee shcuendë ninoon Egipto, bën narún divinar bëcaaldë. Chii
rey gunin' shini gunishcaaldë perë ni tu bën chu gunin' shicuén
gunishcaaldë rey crëë.

Chii bën nirguiizë copë guchi lo rey:

—Chi guaa laan lidchiguiibë cun panaderë, guëropë du'
gunishcaaldë du' tu bëcaaldë. Rëë noon du' juntë cun tu bën
guëdchi Canaán. Chi gunii du' lo bën shini gunishcaaldë du', ya laa
bën gunin' shini run contener bëcaaldë shtee du'; gra nigunin' bën
brecá nee.

Ya chii guluunezë rey tu bën gullii José. Orë gaquë rëë gulee
bën José laan lidchiguiibë. Chi mozë bédchinín José lo rey, chii rey
guchi lo José:

—Naa bëlu'iló lua' tu bëcaaldë perë ni tu chu noon guënin' lua'
shi run contener nee. Nee biéna' dequë lo' rácu' rnínhu' shi por
rnishcaaldë ra bën zëë.

José gunin' shini gunishcaaldë rey

—Laada! naasa! guëníhaa —rabë José—. Perë Dios guënin' shini gunishcaaldu'. Gunin' dónë' shini gunishcaaldu' —rabë José lo bën.

Chii laa rey gunin' lo José:

—Dequë bëlu'iló lua'; naa carélda! ru'a bëldaa. Ya ru'a bëldaa rëë brecá gadchi vaquë ndioo, shta ra vaquë. Ya rëë cayó ra vaquë guillaa ru'a bëldaa rëë. Trasë tëchë vaquë rëë zi'e shgadchi vaquë niná vibë dchitë na ra vaquë rëë. Chii ra vaquë niná ra vibë dchitë gudó gadchi ra vaquë ndioo rëë. Ya vaquë nigudó gadchi vaquë ndioo biaan vibë dchitë. Chii bëlu'iló lua' shtu bëcaaldë. Gúna! gadchi du shtee trigu, du zioolë naguëroo anë. Bree ra du tusë lo trigu. Tëchë gadchi du roo rëë bree shgadchi du mëcuu, ni shi nee na du rëë. Ya ra du mëcuu rëë gudó ra gadchi du roo. Nee na nigunishcaalda! —rabë rey.

Chii José guchi lo rey:

—Guëropë nigunishcaaldu' na tusë na. Dios nacabezë guiaba! canee sen bëcaaldë shteenu' shini gac lo guëdchiliu. Gra gadchi vaquë ndioo cun gadchi du roo nee na gadchi izë guënee Dios cosechi zaaquë parë ra bën nanoon lo guëdchiliu. Perë gadchi vaquë dchitë cun gadchi du mëcuu nee na gadchi izë chuu gubín.

Guëneeda! Dios cosechi. Perë Dios mértë! gun creë. Anërë! nahuén quiilu! tu niguiu! niracbé!a parë gac ëncarguë bën rëë guëdchi Egipto. Guë nabéu! ra bën guëtopë ra bën cosechi. Por gadchi izë guucha!i bën chopë cosechi laan tu izë. Por ejemplë, gaayu garredë trigu, chuucha!i tu garredë trigu. Yaan shtapë garredë trigu parë go ra bën. Zëë chuu nigó ra bën laan izë chi chuu gubín. Nee gun guantë laan gadchi izë rëë.

Chii rquitë rey nigunin! José cun ra shpën rey. Chii gunin! rey lo shpën rey:

—Bën rë! sinon! gun huen shquëdchi ra!. Chu guëdchiélda! shtu bën ziquë na bën rë!. Nee sinon! nanën ziquë nanën Dios.

Chii gunin! rey lo José:

—Ni tu chu noon ziquë racbéu!. Perë Dios nicabezë guiaba! run nee parë rnínhu! ra diidchi rë!. Naa guëbeelá lo! cumë gobernador shtee guëdchi, cun gra ra bën shquëdcha! guëcuadiaguë shtiidchu!. Perë naa nan! más que lo! purquë naa nan! rey.

Chi guchi rey ra diidchi rëë, chii gulee rey niy naan rey. Chii guluu rey niy naan José. Chii gunabë!a rey tu mozë guëguaacu mozë larë huen José. Chii guluu rey tu cadén orë yan José. Chii bësiaapë rey José laan garredëë cru. Chii naldë garredë shtee José tëchë garredë shtee rey. Ya chii laa José biaan segundë shtee rey. Ya ladi ra dchaapë Egipto rëë gudiilë rey tu chieelë José. Zëë guzac José; biaan José Egipto. Bë nabë!a José guëdchi Egipto.

Zëë guzac José; biaan José gobernador shtee Egipto
(*Génesis 41:46—42:38*)

José noon 30 izë chi guleelá rey José gobernador shtee Egipto. Gadchi izë bëdee guiu cosechi cuaa ra bën, perë gúquëquë cosechi shtee ra bën. Chii guluunezë José ra albañil parë bëza! albañil baldë guiuu roo parë chucha!i ra trigu laan. Cadë guëdchi bëza! ra bën tu bodeguë parë chuucha!i ra trigu laan según niguchi José.

Ansru cáda! suló gubín, José guu chopë lliin cun gunan! Egipto. Niná primerë rëë brelá Manasés, ya nirac rropë brelá Efraín.

Gudeedë gadchi izë nigudeedë cosechi zaaquë Egipto. Chii guzuló gadchi izë bi!e gubín. Chii guu gubín guëdubi na lo guëdchiliu perë nunquë Egipto been fáltëda! trigu. Ya chii ra

bën Egipto cagree nagó, chii gutiin ra bën trigu lo rey. Chii guchi rey lo ra bën:

—Guchi güë lo José.

Gra ra bën ninoon lo guëdchiliu zecaa ra' trigu lo José purquë gualó trigu; cagreeru nigó ra bën. Guëdchi Canaán cagree nigó ra bën. Chi gubë'a Jacob noon nigó ra bën Egipto, chii guchi Jacob lo ra lliin Jacob:

—Guchi gunín meli; gucaa trigu Egipto guëdoo ra' parë guëbán ra' lo guëdchiliu, parë dë guëdati ra' lo gubín.

Chii gra chi' bëchi José niná lo glo, zecaa ra' trigu hashta Egipto. Perë Jacob bësaanda' nia Benjamín niná lo vueldëë.

Chi bëdchín ra bëchi José Egipto, chii biuté ra bëchi José laquë noon José. Chii guzushibë ra bëchi José lo José perë bembéada' ra bëchi José laa José. Perë José sinon' bembëa' ra bëchi. Perë José been ziquë modë dë rumbëa' José ra bëchi José. Gunin' José ziquë modë rdchiichi José:

—¿Chu bën na tu'?

—Laa du' na du' bën guëdchi Canaán. Son zioopë caa du' trigu —gunii ra bëchi José.

Chii guchi José:

—Riandída' ládcha'. Laa tu' ziendaachi tu' parë gun tu' traición naa cun gra ra bën guëdchi rë'.

Chii guchi ra bëchi José:

—Laallë zioopë guen' du' traición laa tu'. Laa du' zioopë caa du' trigu. Gra du' tusë na shtadë du'. Laa du' na du' bën zaaquë.

—Laallë ciertë na nee —gunin' José—. Laa tu' ziendaachi tu' parë gun tu' traición naa cun gra ra bën guëdchi rë'.

Chii ra bëchi José guchi shtu:

—Laa du' na du' docë bëchi; tusë na shtadë du'. Laa du' noon du' guëdchi Canaán. Bëchi du' niná lo vueldëë biaan cun shtadë du'; ya shtu bëchi du' ya noondru cun laa du'.

Chii José guchi lo ra bëchi shtu:

—Naa rnínhaa lo tu', nieesë ziendaachi tu' parë gun tu' traición naa. Rë' guënaaza' laa tu' dónë'. Llaa rree tu' rë' hashta gui'e bëchi tu' niná lo vueldëë. De tu tu' chillii tu' bëchi tu' niná lo vueldëë. Ya gra tu' guiaan tu' presë rë'. Dónë' gundí tu' nicanii tu' lua'.

José guluu ra bëchi laan lidchiguiibë chunë dchi. Ya ni rac riunë dchi, gunaabë José ra bëchi José. Chi bédchín ra bëchi José laquë noon José, chii gunin! José lo ra bëchi José:

—Ga! tu! guzié tu!; chisaan tu! trigu parë go ra saa tu!. Ya tu tu! guiaan tu! laan lidchiguiibë hashta guienín tu! bëchi tu! niná lo vueldëë. Hashta gána! lo bëchi tu! niná lo vueldëë, chii chindí ládcha!. Talë dë guienín tu! bëchi tu!, chii zati tu! rë!.

Chi bién ra bëchi José nigunin! José, chii canii ra nee lo saa neen:

—Ndeegallë galguezë rë! nibëdeenín ra! José. Chi nidë chu been casu José niquë rbile ra! run José nalasë. Mejorë bëtoo ra! José cuaa bën nirtoo. Anërë! laa ra! guëdeedë ra! galzí ziquë gudeedë José galzí.

Chii Rubén gunin!:

—Naa gunínhaa lo tu! llaallë shi runín tu! José. Chii nidë been tu! casu naa, gúnu!.

Perë ra bëchi José racbé!ada! dequë riasá José diidchi nicanii ra!. Ni José rac guëropë dizá perë José canin! dizá shtee ra bën Egipto, ya chii shtu bën rëë bëteedë dizá lo ra bëchi José ta racbé!ada! ra bëchi José dizá shtee Egipto. Bién José shi canii ra bëchi José. Canii ra bëchi José shi nabeenín ra nee José. Chii bësiaan José ra bëchi José laquë noon José. Ya rëë José zeguiin shtu laan cuartë. Chi gualó guguiin José, biubrë José laquë noon ra bëchi José. Gunabë!a José ra mozë bëndiibë duu Simeón logá ra bëchi José. Chii gunabë!a José ra mozë guéchá mozë ra ngochi trigu shtee ra nee. Ya rëë guluu gaquë José meli shtee ra nee cadë laa ra nee laan ngochi naguzenín ra bëchi José. Anë bëdee José nigó ra nee parë lo nezëguiú. Zëë beenín José ra bëchi José. Chii ra nee bëcua! ra ngochi shtee culaan ra man. Ya chii zie ra nee.

Laquë guëcua! ra nee descansë, rëë guëteedë ra nee gueelë. Rëë tu nee gulee chopë trigu parë go ra man shtee ra nee. Chii gun nee meli shtee nee noonquë laan ngochi; chii been nee visë lo los de más. Ya rëë gudchíibëquë ra bëchi nee. Chi bédchín ra nee li shtadë ra nee, chii guchi ra nee gra niguzac ra nee. Gunii ra nee lo shtadë ra nee dequë gobernador shtee Egipto na bën dhabë, ni tantu gun ra nee tu bëchi ra nee noonquë meli shtee laan ngochi. Chii guchi ra nee lo shtadë ra nee:

—Zëe chi choo du' shtu Egipto, napë du' choonín du' Benjamín parë guëndaa gobernador Simeón.

Chi bëndaatë ra bëchi José ngochi shtee ra', cadë laaquë ra' breequë meli shtee ra' laan ngochi. Chii ra bëchi José gudchibë, tantu shtadë José gudchibë. Chii Jacob guchi lo ra lliin:

—Laa tu' ca' tu' gátia' galërbín. Primértë' José guti; tantu Simeóna' noon presë. Anëga' ca' tu' guiübëcá Benjamín.

Chii Rubén guchi lo shtadë:

—Llaa rbin laadchu'. Bësan' choonín du' Benjamín. Naa gápa' Benjamín. Naa guiubrëníha' Benjamín. Si talë dë guiubrëníha' Benjamín chii gudín guëropë lliinia'.

Chii Jacob gunin':

—Niquëdcha', chininllë tu' Benjamín. Llaallë chinín tu' Benjamín.

Jacob caa lliin nilá Benjamín

José been porebë ra bëchi

(*Génesis 43:1—44:2*)

Chii guu masru gubín guëdchi Canaán. Zëëshë! gudó ra saa Jacob gra trigu nigullii ra lliin Jacob. Chii Jacob guchi lo ra lliin:

—Guchi güë shtu Egipto; gucaa trigu parë guëdoo ra!

Chii Judá gunin!:

—Si talë dë chu chinída! Benjamín ta llaallë choo du!. Laa gobernador shtee Egipto gunin! lo du!: “Si talë dë guienín tu! bëchi tu! niná lo vueldëë rë!, mejorë laa ziabi'e tu! rë!”

Chii guchi Jacob lo ra lliin Jacob:

—¿Shicuén guchi tu! lo gobernador noon shtu bëchi tu!?

Chii ra lliin Jacob gunin!:

—Laa gobernador gunin! lo du!: “¿Gu noon ra saa tu!? ¿Gu nabán shtadë tu!? ¿Gu noon shtu bëchi tu!?” —na bën. ¿Gu naguëta! du! guënin! bën choonín du! bëchi du!?

Chii Judá gunin! lo shtadë:

—Talë dë caadchu! gati gubín ra!, bësan! choonín du! bëchi du! ta chii nigá choo du!. Naa chanínha! bécha!. Naa gána! Benjamín.

Chii Jacob gunin!:

—Guianá, talë chinín tu! Benjamín; guchi gunín Benjamín. Guchi gunín tu! ngochi cun tu regalë caa gobernador ni gunín meli perë doblë caa gobernador. Anë bëdee meli shtee gobernador. Nanu bëganë gobernador; nee bree gaquë meli ladi trigu. Guchi gunín Benjamín dónë! shi guënin! gobernador. Guchi güë. Dios nanoon guiaba! gun yudë laa tu! parë gaa la! gobernador laa tu! parë guëndaa gobernador Simeón parë dë shi gunín gobernador Benjamín. Talë gobernador dë rgaa la! laa tu!, chii ¿shi gúnia! chii? Chii yaana! sin lliinia!.

Chii bree ra lliin Jacob shtu; ze ra nee Egipto. Chi bédchín ra nee lo José, chii guzushibë ra nee lo José. Chii José gun lo Benjamín noon ladi ra nee. Chii guchi José lo mozë shtee José:

—Gunín ra bën rë! lídcha!. Chii gudín tu vaquë. Benchái galguagu ta gaunínha! ra bën rë! guetë.

Chi bédchín ra bëchi José li José guëroldë dchi, chii gudchibë ra bëchi José. Gunii ra bëchi José lo ra saa neen:

—Bienín bën laa ra! rë! por meli nibëdchielë ra! nasë rëë laan ngochi. Anë guënaazë ra bën laa ra! parë guëdún ra! dchin!, cumë

ziquë tu bën nabëdoolë. Zun bën nee guënaazë bën laa ra', ni burrë shtee ra'.

Chi bëdchín ra bëchi José ru'a li José, chii gubiguë ra bëchi José lo bën niná ëncarguë li José. Chii guchi ra bëchi José:

—Nasë rëë bëdioopë caa du' trigu. Chi bëdchín du' li du', chii bëshali du' ru'a ngochi. Chii cadë laa du' breequë meli shtee du' laan ngochi. Perë chu racbé'ada' chudé guluu meli laan ngochi. Anërë' zioopënin du' meli parë guëdchagrë du' meli. Ni zioopënin du' meli parë sioopë caa du' más trigu anë.

Chii laa mozë shtee José gunin':

—Llaa rdchibë tu'. Täl vez laa shchan tu' guluu meli laan ngochi shtee tu' purquë naa gunaaza' meli nibënee tu'.

Ya chii laa mozë rëë gulee Simeón laan lidchiguiibë. Chii gunín mozë rëë Simeón hashta laquë noon ra bëchi Simeón. Chii bëdee mozë rëë nisë parë biaati n'le ra bëchi José. Chii bëdee mozë nigó burrë shtee ra bëchi José.

Chi bëdchín José li José, ya chii ra chibtubi bëchi José guzushibë ra' lo José. Chii bëdee ra' regalë ninuhaa ra' cuaa José. Chii José gunin' lo ra bëchi:

—¿Shini noon shtadë tu'? ¿Gu nabanru shtadë tu'?

Chii ra bëchi José gunin':

—Guio!. Shtadë du' noonquë huenquë.

Chii guzushibë ra bëchi José shtu lo José hashta bëdiin locá ra' lo guiu. Chii gubiee José lo gra bëchi José, chii gun José lo Benjamín. Chii guchi José:

—¿Gu ndee na bëchi tu' niná lo vueldëë?

Chii tu ra nee gunin':

—Guio!. Laa laa bëchi du' niná lo vueldëë nee.

Chii José gunin' lo Benjamín:

—Dios guënee galnazaaquë lo'.

Chi José gun lo bëchi nilá Benjamín, chii guzaquë José dchabë, ziquë modë bi'egan nion' José. Chii bree José laquë noon ra bëchi José zeguiin José shtu laaniuu. Chi gualó bin' José chii gutiibë José lo José. Chii briubrë gaquë José laquë noon ra bëchi José. Chii ra bëchi José guzobëgaa ziquë guchi José lo ra nee. Dizde niná lo glo guzobëgaa ra shcua' hashta niná lo vueldëë. Primértë' Rubén guzobëgaa niná lo glo. Na ndëgá Simeón, chi na ndëgá Leví.

Zëe hashta niná lo vueldëe guzobëgaa shcua' shcua' hashta bëzaa chibtubi bëchi ra nee guzobëgaa.

Chii gra ra nee shi guëni ra nee lo saa ra nee. Niesë rbiee ra nee lo saa ra nee. Gudchibë ra nee. Cumë nicallë gumbéa' ra nee José chii.

Chii mozë shtee José guzú galguagu lo José go José guetë, tusë José. Ya los de más bëchi José zobëgaa ra' shtu lo mellu parë go ra' partë. Zëe na costumbrë shtee ra bën Egipto; róda' bën juntë cun ra bën israelitë.

Chii José gunabë'a mozë shtee parë guëdee mozë tugá platu caa ra bëchi José. Ya Benjamín bëdee mozë gaayu tantu comidë parë go Benjamín. Ya los de más bëchi José bëdee mozë tusë tantu comidë gudó ra'. Zëe gra ra bëchi José gudó guetë. Güëe ra nee; gudó ra nee. Rquitë ra nee; gudó ra nee.

Chi gualó gudó ra nee, chii José gunabë'a mozë guëchá mozë ngochi trigu shtee ra bëchi José. Gunabë'a José guluu mozë ra meli laan ngochi shtee ra nee. Cadë laa ra nee guluu mozë meli shtee ra nee laan ngochi. Chii gunabë'a José guluu mozë copë niná platë laan ngochi shtee bëchi José niná lo vueldëe.

Perë mozë shtee José been zíquësë guchi José lo mozë.

Bëdchín Jacob Egipto cun ra saa Jacob

(Génesis 44:3—46:7; 46:26–27, 29–30; 47:7, 27; 48:1, 5–6, 11, 21; 49:29–31; 50:12–13)

Ziquë ni gundán gubidchi, ra bëchi José bree ra' Egipto cun ra man shtee ra nee. Bree ra nee guëdchi Egipto. Chii José guchi lo mozë shtee:

—Gunaldë ra bën nibi'e caa trigu rë'. Chi gúnu' gan gaa ra bën, chii guchi lo ra bën: “¿Shicuén gulan' tu' copë niná platë shtee gobernador?”

Chi laa mozë been gan bëgaa ra bëchi José, chii guchi mozë lo ra bëchi José:

—¿Shicuén gulan' tu' copë niná platë shtee gobernador?

Chii ra bëchi José gunin':

—Nindá shi chu gulánda'. Masquë guënditë du' ra ngochi ta gánu' laan ngochi. Nindá shi noon. Niguëdchielénín copë, nee gati. Si talë guëdchiélu' copë, chii gra du' gac du' mozë shtee tu'.

Chii mozë gunin'!

—Guiená, perë niguëdchielënsë copë, nee gac ziquë mozë shtee du'. Nee gac ziquë tu bën nabiulë.

Chii bënditë ra bëchi José ngochi hashta lo guiu. Bëshali ra' ru'a ngochi. Chii cadë laa ra nee breequë meli shtee ra nee laan ngochi. Ya laan ngochi shtee Benjamín bëdchielë copë niná platë shtee José. Chii ðshi gun ra bëchi José? Chi bree copë laan ngochi, chii ðshi guëni ra nee?

Bëdchielë ra bën copë laan bolsë shtee Benjamín

Chii biubrë ra nee guëdchi Egipto shtu. Chi bëdchín ra nee li José, chii guzushibë ra nee lo José hashta bëgaa locá ra nee lo guiu. Chii José gunin' lo ra neen:

—¿Shicuén run tu' creë? ¿Shi náda' tu' naa rúnia' divinar?

Chii Judá gunin'!

—Perë ðshi guëni du' lo'? Ya bëdeen du' pecadë lo Dios. Laa du' guëdiaan du'; gac du' mozë shtee nu'. Anë lo' nápu' derechu guë nabéu' laa du'.

Chii José gunin'!

—Laallë gra tu' napë tu' culpë; sóltëquë nibidchielénín copë laan ngochi shtee. Nee gac mozë shtëna'. Nee yaan rë' guëdubi tiempë. Ya los de más tu' guiubrëquë tu' li shtadë tu'.

Chii Judá gubiguë lo José; guchi Judá:

—Naa rápa' lo shtëada' naa nan' responsablë shtee Benjamín. Si talë Benjamín dë guëdiubrënín du', sun zati shtëada' galërbín. Been tu favor; naa guiaana' shcuendë bécha' cumë mozë shteenu'. Bësan' guzié nee cun ra bécha'.

Chi José guchë'a dequë ya nadëru ra bëchi José ziquë na ra nee glo, chii nion' José. Chii bëcuashín José ra mozë. Chi ra mozë bree, chii guzuló José, ron' José. Gunin' José lo ra bëchi José:

—Naa nan' bëchi tu', José. ¿Gundí tu' nabanquë Da?

Chii ra bëchi José gudchibë. Chii ¿shi guëni ra bëchi José? Perë José gunin' lo ra bëchi:

—Guchi guda'biguë lua'. Naa nan' bëchi tu' nibëtoo tu'. Adë rdchíbedá' tu', niquë dë run tu' llgabë nibëtoo tu' naa. Dios been nee parë guëndaa laa tu' lo gubín. Ya ze chopë izë noon gubín lo guëdchiliu. Anë ríadachi shgaayu izë chuu gubín. Dios guluunezë naa delantë parë guëndaa laa tu' parë dë gati tu'. Anërë' guchi gullii Da cun gra ra lliin tu'. Gui'e tu' chuu tu' Egipto.

Chii José gudëedchi Benjamín. Chii guëropë bëchi ra nee guzuló ron' ra'. Chii José bëchagru'a shaguë Benjamín cun gra ra bëchi José bëchagru'a José shaguë.

Chi bién rey shtee Egipto dequë ra bëchi José bédchín Egipto, chii gunin' rey lo José:

—Guchi lo ra béchu' guëcua' ngochi culaan burrë parë guiubrë ra nee guëdchi Canaán. Guchi lo ra béchu' guienín shtadë cun gra ra saa. Naa guëdë'a tu huen lugar chuu shtëadu' guëdchi Egipto rë'. Guchi lo ra béchu' chinín garredë shtee Egipto; guaa shtëadu' cun gra shtee shtëadu'.

Chii José bëdee garredë zenín ra bëchi cun guetë nigó ra bëchi José lo nezëguiú. Ni bëdee José ra larë cubi cuaa ra bëchi José. Ya shtadë José bëdee José galdë burrë ninuhaa regalë caa shtadë José.

Chii ra bëchi José bree ra' ladi guëdchi Egipto; rquitë ra'.

Chi bédchín ra bëchi José li shtadë José, chii guchi ra nee lo shtadë ra nee dequë José lo nabán. Perë riandída' la' shtadë ra nee nirnii ra nee lo shtadë ra nee. Chii guchi ra nee gra niguchi José

lo ra nee. Gun shtadë ra nee lo gra regalë niguluunezë José nicaa shtadë José. Chii guchi shuczán ra nee:

—Anë racbëaa dequë lliinia! José lo nabán. Naa chabíaa laquë noon lliinia!

Chii Jacob gunaazë nezë; ze cun gra ra shtee hashta laquë noon José. Tu gueelë bëlu'iló Dios lo Jacob; guchi Dios lo Jacob:

—Jacob. Naa nan! Dios shtee shtádu!; adë rdchíbëdu! zéu! Egipto purquë rëë guëdalë ra shágu!. Naa gúnia! ra shágu! zian. Naa guzanínha! lo! Egipto. Chi galdë, naa gáca! guëbë'a lo! guëdchi Egipto cun ra shágu!.

Chii Jacob cun gra ra lliin zie ra! Egipto cun garredë niguluunezë rey, ninuhaa gra shtee Jacob.

Ya Egipto rëë guluunezë José mozë parë guëzucha!i mozë garredë parë chichagló José shtadë José. Chi gun José lo shtadë José, chii gudëëdchi José shtadë José. Chii biin José shchiquë. Ta rquitë José gunlá José lo shtadë José. Chii Jacob guchi lo José:

—Anë niquë gátia!; ya gúna! lo! nabániu!.

Chii José gunín shtadë lo rey. Chii Jacob been respetë rey; guchi Jacob lo rey:

—Dios guënee galnazaaquë lo!.

Zëë bédchín Jacob Egipto cun gra ra saa Jacob; chuu Jacob Egipto tu lugar catë la Gosén. Ra bën nabëdchín Egipto ra saa Jacob, na ra bën 70 cun chopë lliin José.

Chi noon Jacob 178 izë, chii Jacob gunaazë llo!. Chi bién José rac llo! shtadë José, chii gunín José chopë lliin José. Gubi'e José laquë rac llo! shtadë José. Tu lliin José la Manasés; ya shtu nee la Efraín. Jacob guchi lo José:

—Ya naa rnínhaa niaadrua! lo!; perë Dios been yudë gúnca! lo! cun ra lliiniu! nigolë Egipto rë!. Guëropë lliiniu! na shága!. Igual caa ra lliiniu! herenci shténa! ziquë caa los de más béchu!; zëë caa lliiniu!. Si talë chuu shtu lliiniu!, ya ra nee caadru ra nee herenci shténa! perë Manasés cun Efraín quiizë herenci shténa! caa ra bëchi niná lo vueldëë purquë naa mértë! gátia!. Dios gun yudë laa tu!, purquë nápa! segurë guiubrë ra shága!; chuu ra! shtu guëdchi Canaán laquë guu shtitë.

'Chi naa gátia! llaa rcuaachi tu! naa Egipto; guchi bëcuaachi naa hashta Canaán ru'a guëdchi Mamre laquë guzi! shtíta!, Abraham tu

José been perdón ra bëchi

ndaaguiú laquë bëgaachi ra saa ra'. Rëë bëgaachi shtíta' cun shníta', Sara, cun shtáda' cun llána', cun chieela' Lea.

Chi laa Jacob guti, ra lliin Jacob gunín Jacob hashta Canaán. Rëë bëgaachi Jacob laquë bëgaachi Abraham, cun Sara, cun Isaac, cun Rebeca, cun Lea anë. Rëë bëcuaachi ra lliin Jacob laa Jacob.

Laa Dios rapë Moisés chi na Moisés mëcuu (Éxodo 1:6-16, 22; 2:2-23)

Ra shaguë Jacob bëdalë ra' guëdchi Egipto. Ya ze zian izë nee; José cun gra ra saa José guti ra'. Chi laa shtu rey bënëbë'a Egipto, perë rey bembéada' José. Tu dchi guchi rey lo ra bën shquëdchi rey;

—Ra bën lliin Israel na ra' más zian que lo ra'. ¿Shidé guëdún ra' parë dë guëdálëru ra shaguë Israel?

Chii beenín ra bën Egipto ra israelitë ziquë tu ra bën nabiүүлë. Ni rdildënin ra bën israelitë; cun rdee ra bën shoo dchin' run ra israelitë. Chii gunabë'a rey shtee Egipto gunchái ra israelitë chopë guëdchi roo cun ra lee bësuu. Guëdubi dchi rbee ra israelitë bësuu.

Ra egipcio bëdee shtee bën israelitë

Tu dchi laa rey bënëbë'a ra bën shquëdchi dequë guëti'a bën gra bdo' rënëë naralë la. Guëti'a ra bën lliin ra israelitë laan bëldaa.

Chii goldë golë tu bdo'i israelitë niná cru. Llan bdo'i rëë bëcuaachi laa bdo'i chunë bë'u. Perë ya beendru llan bdo'i gan nicuaachi laa bdo'i shchi, ya chii llan bdo'i benchái tu dchumë. Gudaabi llan bdo'i pegamentë ladi dchumë ta parë dë chuu nisë

laan dchumë. Chii guluu llan bdo'i laa bdo'i laan dchumë. Chii gusaan llan bdo'i dchumë lo nisë laan bëldaa. Ya laa bëzaan bdo'i rëe zu guëllaga parë dë shi gac bdo'i.

Chii nabarooseë nee laa shindchaapë rey bédchín gazë laan bëldaa. Chii gun shindchaapë rey tu dchumë dchiibë ndoo lo nisë. Chii guluunezë nee criadu shtee nee, gullii dchumë rëe. Chi bëshali nee ru'a dchumë, chii gun nee tu bdo'i noon laan dchumë. Ron' bdo'i.

Chii bëgaa la' nee bëniguii rëe. Chii rabë nee lo criadu shtee nee:

—Bëniguii rë' na ichilaguë Israel.

Chii bëzaan bëniguii gubiguë lo shindchaapë rey. Chii guchi bëzaan bëniguii lo shindchaapë rey:

—¿Gu caadchu' challía' tu gunan' guëdee shtudë guëe bdo'i?

—Guio' —gunin' shindchaapë rey—. Gullii tu bën.

Chii laa bëzaan bdo'i ze; zellii bën. Chi gullii nee llan nee. Chii laa shindchaapë rey rëe guchi lo gunan' rëe:

—Bienín bëniguii rë'. Bëndaa bëniguii. Naa quílla' lo'.

Laaquë gunan' rëe na llan bëniguii rëe. Ya chii zienín gunan' bëniguii parë guëndaa gunan' bëniguii.

Ya chii guroo bëniguii, chii gunín gunan' bëniguii parë chuu bëniguii li rey. Ya chii sindchaapë rey guleelá la bëniguii Moisés. Ya rëe guroo Moisés li rey. Ya li rey rëe bienhechu bëseedë ra bën Moisés gra nirac ra bën egipcio.

Na nee, tu dchi Moisés gun tu bën egipcio cacuaanín tu bën shquédchi. Chii gudín Moisés bën egipcio. Chii bëcuaachi Moisés bën laan yulli. Rnin' Moisés ni tu chu gun gudín Moisés bën egipcio rëe.

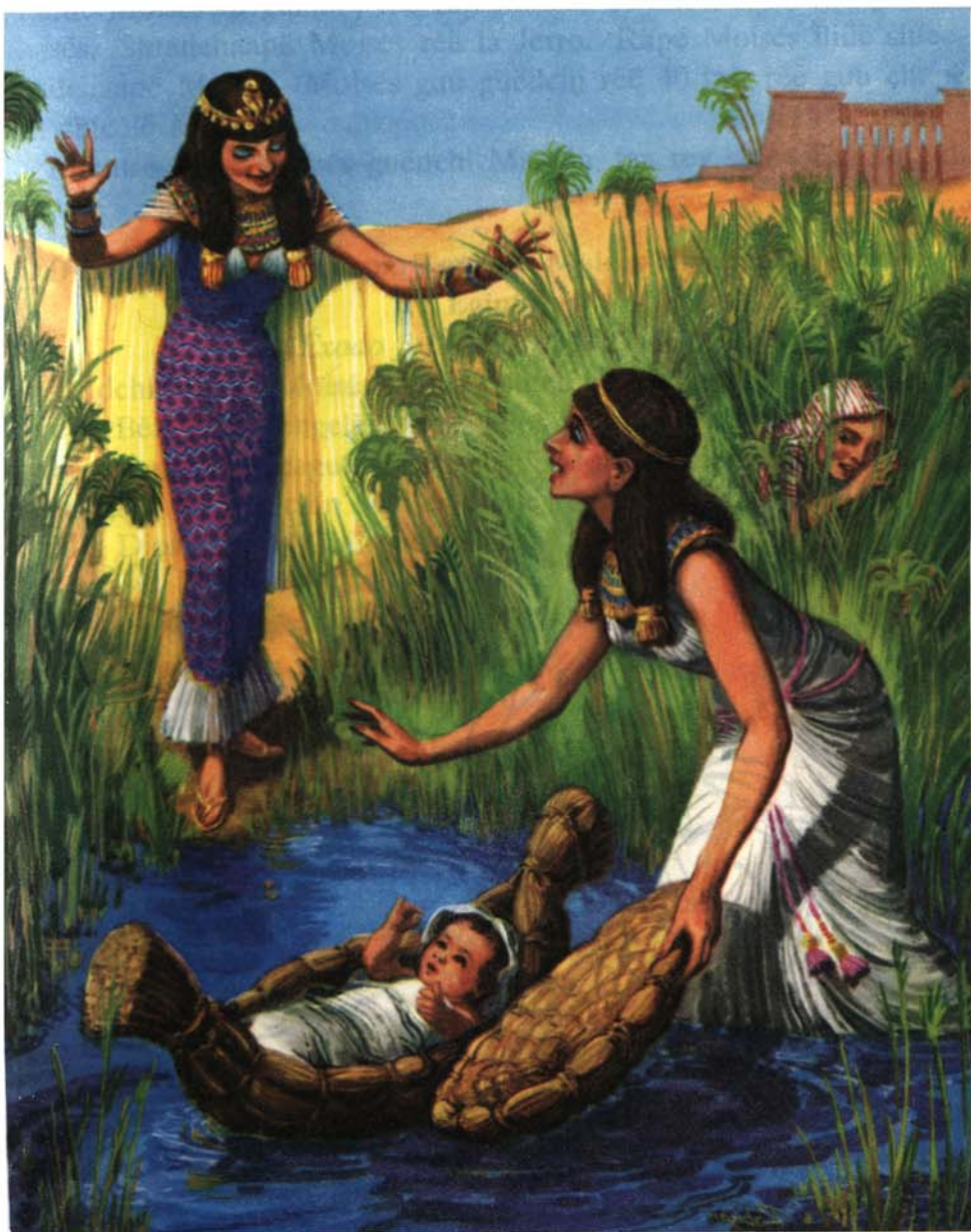
Shtu dchi gun Moisés chopë israelitë cacua' ra'. Chii gunin' Moisés lo bën nicagué iquë shtu saa:

—¿Shicuén rguë tu' iquë saa tu'? ¿Shi rbí'edu' bëchu' nee?

Ya niguzuló gudilë diidchi gunin':

—¿Cumán na ládcha' juez lo' parë guënínhu' lo du'? ¿Caadchu' guíniu' naa ziquë gudíniu' tu bën egipcio na'i?

Chii Moisés gudchibë. Chii been Moisés llgabë: “Gra ra bën nanë nibéna' na'i.”

Shindchaapë rey bédchielë tu bdo'i laan nisë

Chi rey bién shi been Moisés; gudín Moisés tu bën, chii laa rey ca' quin Moisés. Chi bién Moisés quin rey Moisés, chii bree Moisés Egipto parë chuu Moisés ru'a guëdchi Madián. Rëë guidiilë Moisés tu gunan!; rëë run Moisés dchin' li shtadchaapë Moisés. Shtadchaapë Moisés rëë la Jetro. Rapë Moisés lliilë shtee shtadchaapë Moisés. Moisés guu guëdchi rëë 40 izë; rëë guu chopë lliin chieelë Moisés.

Mientrë noon Moisés guëdchi Madián, laa rey shtee Egipto guti.

Dios guchi lo Moisés parë guëbee Moisés ra israelitë guëdchi Egipto

(*Éxodo 3:1—4:18, 20, 27-31*)

Tu dchi cayapë Moisés ra lliilë shtee shtadchaapë tu dan nilá Horeb. Bëlu'iló tu angelëë shtee Dios lo Moisés cumë ziquë modë tu yag caguí, perë rcaguída' yag. Chii Moisés zebiee shicuén dë rcaguí yag. Chi bëdchín Moisés laquë rcaguí yag, chii bién Moisés tu chi'a Dios canin!. Chii guchi Dios:

Yag narlu'i caguí

—Moisés, Ilaa riebígu!. Bichicá gurachi ni'u purquë naa nan! Dios non'a rë!. Naa nan! Dios shtee shtádu! Abraham cun Isaac cun Jacob.

Chii gudchibë Moisés nigunin' Dios. Chii bëcua' Moisés tu larë lo Moisés. Rnin' Moisés niati Moisés chi gun Moisés lo Dios. Chii laa Dios guchi lo Moisés:

—Naa nána' dequë ra egipcio cateedë ra bën israelitë galzí, purquë ra israelitë na ra bën shtëna'. Naa guunéza' lo' chillíu' ra israelitë Egipto parë guëree ra bën israelitë, chinínhu' ra bën parë chuu ra bën guédchi Canaán. Güë lo rey parë guësan' rey gree ra shpéna' guédchi Egipto.

Chii laa Moisés guchi lo Dios:

—Perë naa chuuda' modë guëníhaa lo rey dequë gree ra israelitë guédchi rëë.

Chii Dios gunin' lo Moisés:

—Naa sanánda' lo'; gúnia' yudë lo' parë gúnu' gan guëree ra israelitë guédchi rëë. Chi guëree ra bën shtëna', chii gun ra bën adorar naa rë', laquë noon ra dan rë'.

Chii Moisés gunin' lo Dios:

—Si talë naa chaa, gápa' lo ra bën: “Dios guluunezë naa.” Chii laa bën guë nabëdii lua': “¿Chu la Dios niguluunezë lo'?” Chii ¿shi gápëta'?

Chii Dios gunin':

—Naa nan' tusë Dios nidë rialó vidë shtee. Zëë gábu' lo ra bën: “Jhová Dios shtee Abraham cun Isaac cun Jacob, guluunezë naa. Nee ziellía' laa tu'. Laa Dios rë' nabán guédubi tiempë; nee guluunezë Dios naa parë guëníhaa lo tu'.”

Ya chii Dios caniiru lo Moisés:

—Bëtopë tugá dargolëë ladi tu saa ra bën israelitë. Guchi güë lo rey shtee Egipto. Guchi guchi lo rey: “Been favor, guëneedchu' permisë choo du' tu latu chunë dchi. Rëë guédchiibë du' tu man lo bëcuuguë shtee Dios, cun rëë guédún du' adorar Dios shtee du'.”

'Perë laa rey shtee Egipto guëdeeda' permisë chi ra bën. Perë naa guunéza' zian cosë niná durë guédchi Egipto, parë guënee rey permisë chi tu'. Naa gúnia' yudë ra bën israelitë chi gree ra bën Egipto. Dchi nigree ra bën israelitë, chii guëdee ra bën egipcio cosë nasac caa ra bën israelitë. Zëë guëdee ra bën neeshë' ta chii guézí ra bën egipcio.

Chii Moisés gunin' lo Dios:

—Perë ra israelitë chindída' la' shtiidcha'. Guëni ra bën lua':
 “Cagsheeldë Dios lo'.”

Chii Dios guchi lo Moisés:

—¿Shidé noon naanyu'?

Chii Moisés gunin':

—Tu barë nirlága' lliilë nee.

Chii Dios guchi lo Moisés:

—Bëti'a barë rëë lo guiu.

Chi bëti'a Moisés barë rëë lo guiu, ya laa barë rëë guc tu beeldë. Perë laa Moisés gudchibë been beeldë rëë. Chii bëlluun Moisés lo beeldë. Chii Dios guchi lo Moisés:

—Gunaazë shuban' beeldë rëë.

Chii Moisés gunaazë shuban' beeldë rëë. Chii guc gaquë beeldë barë shtu. Chii Dios guchi lo Moisés:

—Guluu naanyu' laan manguë.

Chii Moisés guluu naan laan manguë. Ya chi gulee Moisés naan Moisés laan manguë, ya chii Moisés ráquëlë galguidchi doshë niruudchi beelë ladi bën. Guc niquichi naan Moisés ziquë rna nievë de lechë guc naan Moisés. Chii Dios gunin' lo Moisés:

—Guluu gaquë naanyu' shtu laan manguë.

Chii guluu gaquë Moisés naan Moisés laan manguë; ya chii baarquë na naan Moisés chi bree naan Moisés laan manguë. Chii Dios guchi:

—Chi gudiinínhu' ra bën shquédchu', chii been milagrë rë' lo ra bën. Talë dë riandí la' ra bën shtiidchu', chii gulee nun nisë laan bëldaa. Ya chi cue'u nisë, chii bëshee nisë lo guiu. Chii nisë rëë gac rënë.

Chii Moisés gunin' lo Dios shtu:

—Racbé'ada' donë' zúnia' gan. Naa rac tēēda' gudiidcha'; naa riuu reldë ldúdcha'.

Chii Dios guchi lo Moisés:

—¿Chudé benchái ruu? Pues naa bencháya' ruu. Güēsë; naa gúnia' yudë lo' shini guënínu'.

Chii Moisés gunin' lo Dios:

—Gudiilë shtu nichí; llaa rguunézu' naa.

Chii laa Dios bēdchiichi been Moisés. Chii guchi Dios:

—Béchu! Aarón rac rudii. Laaga! Aarón gui'e rë! dónë!. Laa nee chinínhu!; guënin! shcuéndu!. Guluu barë rë! laan naanyu! chinínhu!. Cun barë rë! gúnu! milagrë lo ra bën.

Chii Moisés biubrë li shtadchaapë. Bëcuëshcua! ra shtee. Chii bree Moisés; ze Moisés cun chieelë Moisés cun ra lliin Moisés, cun gra ninapë Moisés. Ya ze Moisés nezë Egipto cun barë noon naan Moisés. Chii bédchaaguë Moisés bëchi Moisés, Aarón, lo nezëguiú.

Ni Dios gúchilë lo Aarón ansru; gunin! Dios lo Aarón:

—Güë laan montë laquë na guëllaga ru'a dan Horeb. Rëë gudiinínhu! Moisés.

Ya rëë bédchaaguë Aarón Moisés lo nezëguiú. Ya rëë guchi Moisés lo Aarón gra niguchi Dios lo Moisés. Chii ze Moisés juntë cun Aarón cun chieelë Moisés.

Chi bédchín Moisés cun Aarón guédchi nilá Gosén niná ru'a guédchi Egipto, chii bëtopë Moisés ra dargolëë niná israelitë ninoon ra guédchi Gosén. Chii Aarón guchi lo ra dargolëë gra niguchi Dios lo Moisés. Chii been Aarón milagrë cun barë ninuhaa Moisés, igual ziquë beenín Dios barë laachi lo Moisés.

Chi bién ra israelitë nigunin! Aarón cun Moisés, chii gundí la! ra bën. Chii rquitë ra israelitë dequë Dios gun yudë laa ra israelitë parë guëbee Dios laa ra israelitë lo galzí.

Moisés ze gudiinín rey shtee Egipto

(Éxodo 5:1–21; 6:10; 7:6, 8–13)

Tu dchi Moisés cun Aarón ze gudiinín ra! rey shtee Egipto. Gunin! Moisés:

—Dios shtee du! gunin! dequë choonín du! gra bën shquédchi du! lo tu shlatu parë guënaabë du! Dios, parë guédún du! cuendë Dios.

Chii laa rey gunin!:

—¿Chudé na Dios shtee tu!? Naa rumbëáda! Dios shtee tu!. Naa guësaanda! guzé tu!. ¿Shicuén guësiaan tu! shchin! tu!? Llaa rnínhu! lo ra bën rëë ta noon dchin! gun ra bën. Si talë gadru dchin! gun ra bën, ta chii guëdee masru dchin! gun ra bën.

Chi gaquë guchi rey lo ra ëncargadë shtee dchin!:

—Dizde anë lo delantë llaa rdeeru tu! ra guillaa bidchi caa ra bën parë niguëbee ra bën bësuu; anëre! laa ra bën chillii ra bën

guillaa bidchi laachi. Chii cuee ra bën bësuu; tu tantu nee gaquë bësuu nirbee ra bën glo. Na plojë ra bën; neenë ca' ra bën guzé ra bën lo tu shlatu parë gac lani.

Chii ra ëncargadë shtee rey rëë gunabë'a ra israelitë gun ra' ziquë guchi rey lo ra ëncargadë. Zëëshë' ra israelitë gutiilë ra' guillaa bidchi hashta laquë noon guillaa. Perë beenda' ra israelitë gan nisaa ra tarëa, tu tantu niriaguë ra'. Ya chii ra ëncargadë rëë bëdeequë shtee israelitë.

Ya chii ra dargolëë shtee israelitë güë ra' guguediinín ra' rey shtee Egipto ta parë gaa la' rey laa ra israelitë. Perë rey guchi lo ra dargolëë:

—Laa tu' na tu' plojë. Guchi güë; guguen' dchin'. Napë tu' gunquë tu' ëntriegu tarëa, tu tantu nirsaanquë tu' glo.

Chi laa ra dargolëë rëë bree ra' li rey, chii bédchaaguë ra dargolëë Moisés cun Aarón. Chii guchi ra dargolëë:

—Laa tu' gunii tu' dequë guëndaa tu' laa du', perë por laa tu' bëteedë ëncargadë rëë laa du' más galzí.

Chii ra israelitë guquëguí Moisés cun Aarón. Chii Moisés bediinín Dios: “¿Shini gúnia'? Ra bën raquëguí naa anë.”

Chii Dios guchi lo Moisés:

—Anë gánu' shi gunínha' guédchi Egipto cun rey. Ya después chichaló gunínha' Egipto crëë. Chii gree ra israelitë guédchi Egipto.

Chii laa Moisés cun Aarón ze ra' shtu vez lo rey. Guchi ra':

—Dios Jehová, gunin' lo du' crë': “Guësaanu' ra bën israelitë gree ra' guédchi rë' purquë ra bën rëë na bën shténa'” —na Dios lo du'.

Chii laa rey gunin':

—¿Chudé na Jehová Dios? ¿Shi gunínha' bën rëë gúnia' casu? Guchi been tu milagrë shtee Jehová Dios parë chindí ládcha', parë gacbëaa dónë' gundí tu' guluunezë Dios laa tu'.

Chii laa Aarón bëti'a barë ninuhaa Aarón lo guiu. Chii guc barë rëë beeldë. Ya chii li rey noon ra bën nirac magi; cayún ra dchin'. Chii bëti'aga ra bën nirac magi baldë barë lo guiu; chii gúquëga ra barë rëë beeldë. Perë laa beeldë shtee Aarón rëë gudó ra beeldë shtee ra bën nirac magi. Ya chii laa Aarón gunaazë shuban' beeldë shtee. Chii guc gaquë beeldë rëë barë shtu.

Perë laa rey rëë néciuquë rey rëë. Riandída! la' rey shtiidchi Aarón. Perë bëdeeda! rey permisë niree ra israelitë guëdchi Egipto.

Dios guluunezë ga' galzí guëdchi Egipto

(*Éxodo 7:15–17, 20–21, 24–8:2, 5–19, 24–32; 9:6–19, 22–28, 33–35; 10:3–4, 13–29*)

Chii Dios guchi lo Moisés:

—Güë glli rsilë ru'a nisë laan bëldaa chi laa rey cre rëë. Guchi lo rey: “Dios gunin! lo du' shtu dequë guësaanu! gree ra israelitë guëdchi Egipto.” Si talë rey riandída! la' nigúchu! lo rey, chii gunaazë barë shteenu!; gudín laa nisë rëë. Chii nisë rëë gac rënë.

Bragueelë rsilë laa Moisés cun Aarón bédchaaguë ra' rey ru'a bëldaa. Ya chii Aarón guchi lo rey gra niguchi Dios lo Aarón, perë laa rey gundída! la' niguchi Aarón lo rey. Perë rey bësaanda! niree ra israelitë guëdchi Egipto. Chii laa Aarón gudín barë laa nisë laan bëldaa. Ya chii nisë ninoon laan bëldaa gac rënë. Ya nisë rënë rëë gudín gra ra beldë ninoon laan bëldaa. Ya chii guzuló guëdubi na guëdchi Egipto zaabi bënigu shtee ra beldë niguti laan bëldaa. Ni guëdchi Egíptotaa nindá nisë shi noon guëdchi rëë parë guëë ra bën. Ya chii ru'a bëldaa rëë gudaan ra bën tu bëzé parë guëë ra bën nisë. Ya rëëdru ra bën nisë laan bëldaa purquë dchabë rndian! ra beldë niguti laan bëldaa. Nee gudaan ra bën bëzé ru'a bëldaa.

Ya chii gac gadchi dchi, laa Dios guchi lo Moisés parë gabë Moisés lo rey:

—Si talë riandída! laadchu! shtii Dios, chii laa Dios guunezë zian bédchi guëdubi na guëdchi Egipto.

Ya shtu dchi Aarón dizë bëzaabisë Aarón barë shtee Aarón lo nisë laan bëldaa. Ya chii bëdalë zianquë bédchi guëdchi Egipto. Ya chii gra nezë noon ra bédchi ladi guëdchi Egipto. Hashta laan ra guuu anë noon ra bédchi. Hashta lo camë shtee ra bën noon bédchi anë. Cun hashta laquë runchái ra bën comidë anë noon ra bédchi. Ya laa rey beenda! quantë zian bédchi noon Egipto. Chii rey guchi lo Moisés:

—Bediinín Dios shteenu!; guchi lo Dios guin gra ra bédchi ninoon guëdchi Egipto. Naa guësaana! chi ra israelitë parë chidchiibë ra man lo bëcuuguë shtee Dios.

Ya chii Moisés guchi lo Dios parë guin Dios gra ra bédchi ninoon guédchi Egipto. Ya chi goldë bragueelë, grali bédchi guti ra'. Ya ra bédchi ninoonsë laan bëldaa biaan ra'; gútida' ra'. Ya chii ra bën Egipto guleeca ra bédchi ladi guédchi. Bëcué ra bën bédchi tu montón. Guédubi guédchi Egipto zaabi bënigu shtee ra bédchi niguti.

Ya chi gunsë rey bédchi bra ra' guédchi Egipto, chii laaga rey dë nága' gree ra israelitë guédchi Egipto.

Chii Dios guchi lo Moisés:

—Guchi lo Aarón guin barë shtee lo guiu.

Ya chii laa Aarón gudín barë shtee lo guiu. Chii guzuló ra bëchaa bree ra' laan guiu. Gra laquë noon goshëguiú laaniu, grali rëë guchi bëchaa. Perë laa rey bësaanda' nia ra israelitë.

Chii gun Dios náda' rey guëdee permisë gree ra israelitë guédchi Egipto, chii laa Dios guchi lo Moisés:

—Güë guchi lo rey: “Si talë riandída' laadchu' shtii Dios, chii guunezë Dios ra guiibë guédchi Egipto.”

Ya chii goldë Dios been milagrë; guluu Dios zian guiibë guédubi na guédchi Egipto, vibë guiibë na rëë. Ya chii laa rey gunaabë Moisés cun Aarón. Guchi rey lo Moisés:

—Guchi lo Dios shteenu' guin ra guiibë ninoon rë'. Chii guësaana' gree ra israelitë parë chiguen' ra' lani shtee Dios. Perë llaa chi ra bën zitu.

Chii laa Moisés guzuló gunaabë lo Dios shini guchi rey lo Moisés. Ya chii zëësë been Dios zíquësë gunin' Moisés lo Dios. Ya chii bragueelë grali guiibë guti ra', been Dios. Perë todavía neciu rey. Bësaanda' rey niree ra israelitë rëë guédchi Egipto.

Ya chii shtu dchi, Dios been milagrë; guluunezë gaquë galzí shtu vez guédchi Egipto. Gra ra man shtee bën Egipto guti ra'; burrë, guay, camello, ra lliilë anë; guti ra man. Perë ya ra man shtee israelitë ni tu man dë guti ra'. Perë ni por nee dë been rey casu shtii Dios. Perë masru neciu guc rey. Bësaanda' rey niree ra israelitë guédchi Egipto.

Ya chii Dios guchi gaquë lo Moisés cun Aarón shtu vez:

—Guchi gunín chopë dënillu lo rey. Chii guchi bëchá dë lo rey. Ya cun dë rëë gree ra' guëedchu doshë ladi ra bën egipcio.

Ya zëesë been Moisés cun Aarón lo rey. Hashta cun nee dë na rey guëdee rey permisë gree ra israelitë guëdchi Egipto. Laa Dios been milagrë perë laa rey riandída! la! rey dequë laa Dios been milagrë, néciuquë rey.

Chii laa Dios guluunezë gaquë Moisés parë chiguediinín Moisés rey. Guchi Moisés lo rey:

—Dios shtee du! gunin! lo du! parë guënni du! lo!. Na Dios dequë guësaanu! gree ra bën israelitë parë chidchiibë ra bën tu man lo bëcuuguë shtee Dios. Perë Dios racbë!a dequë gúndu! casu shtii Dios. Por nee Dios guunezë más galzí ladi guëdchi Egipto; cun bënee Dios diidchi rëë naa parë guënníhaa lo!: “Si talë naa cádcha!, òca tiempë niguínia! lo!? Perë naa guësiaana! lo! ta gánu! shi clasë na puderë shténa! ni parë gumbëa! ra bën ni turu chu noon lo guëdchiliu ziquë naa. Anë guënníhaa lo! shi gúnu! gan!. Glli gaquë guëzaalda! guiallobë. Guchi lo ra bën guëtopë gra ra man shtee cun gra ninapë ra bën laachi. Sinún grali bën ninoon laachi cun grali man ninoon laachi guin guiallobë.” Zëë gunin! Dios lua! parë guënníhaa lo!.

Ya bragueelë guluunezë Dios Moisés, guëdchi!a Moisés barë guia!. Chii bëdiin tu guzi!u roo; chii biábëquë tu guiallobë doshë guëdchi Egipto hashta lo guiu rdiin guiguzi!u. Ya chii bëzaló guiallobë ra yag cun grali nibëcué ra bën Egipto laachi. Bëzaló guiallobë nee; ni shtu nee dë biaan, ni shtu yag anë. Gra ra bën nidë bëcuadiáguëda! diidchi guti ra! por guiallobë nibiabë laachi. Niesë ru!a guëdchi Egipto nilá Gosén laquë noon ra israelitë dë biabë guiallobë.

Ya chii laa rey gunaabë Moisés cun Aarón shtu vez. Chii guchi rey lo Moisés:

—Si talë sudchí guiabë guiallobë, chii guësaana! ra israelitë gree ra! guëdchi rë!.

Chii Moisés bree guëdchi Egipto. Chii bëldisë Moisés naan Moisés. Chii guzudchí biabë guiallobë. Ni por bëzudchí Moisés guiallobë todavía bësaanda! rey ra israelitë niree ra! guëdchi Egipto.

Chii güë Moisés cun Aarón lo rey. Rabë ra! lo rey:

—Si talë dë guësaanu! gree ra israelitë rë!, laa Dios guëzaaldë ra langostë, go ra langostë gra cosë nabësiaan guiallobë laachi.

Biabë tu guiallobë doshë guëdchi Egipto

Ya dchi gaquë rëë bëdchín ra mozë shtee rey lo rey parë gabë ra':

—Bësan' guzé ra israelitë ansru cáda' chaló gra ninoon Egipto. Ya chii laa rey guchi lo Moisés:

—Guchi güëshë', gudchiibë man lo bëcuuguë shtee Dios shtee tu'. Ansru cáda' guzé tu', gunin' chudé chi ra'.

Chii Moisés guchi lo rey:

—Gra ra israelitë choo du' cun gra ra bëniguii cun gra dargolëë anë; cun ra lliilë shtee ra bën cun gra ra ninapë ra bën anë.

Chii rey guchi lo Moisés:

—Rcuadéu' naa; nee rnínhu' lua' crëë. Laallë gra ra bën chi, pursë ra niguiu' chi ra'; chidchiibë man lo bëcuuguë shtee Dios —rabë rey lo Moisés.

Ya chii guleecá rey Moisés cun Aarón li rey.

Ya bragueelë Dios been milagrë; gulee Dios tu bë roo nezë laquë riandán gubidchi. Ya laa bë rëë bi'enín zianquë langostë. Ya laa ra langostë rëë guré ra' hashta nëgasë lo guiu ladi guëdchi Egipto. Ya ra langostë rëë gudó ra' grali ra cuan' nëgaa. Nindaru shi bësiaan ra langostë laachi cun gra ra nashi anë, gudó ra langostë.

Ya chii laa rey bënaabë gaquë Moisés cun Aarón shtu; guchi rey:

—Naa béna! pecadë lo Dios shtee tu' cun lo tu'. Been perdón naa. Guchi guchi lo Dios dequë guichicá ra langostë nanoon rë'.

Ya chii laa Moisés guzuló gunaabë lo Dios. Chi bién Dios nigunin! Moisés lo Dios, chii been Dios tu milagrë; bi'a tu bë roo nezë laquë riaazë gubidchi. Gra langostë bra; ze ra'. Perë rey todavía neciu; náda! rey chi ra israelitë.

Ya chii guchi Dios lo Moisés guëndisë Moisés naan Moisés guia! shtu parë guëcahi Egipto. Chi laa Moisés bëndisë naan guia!, chii bëcahi guëdchi Egipto. Zëëshë! bëcahi Egipto chunë dchi. Chi ni tu ra bën Egipto dë bree ra' li ra' purquë riandru de plan nacahi shaatë been Dios. Ya nieesë guëdchi laquë noon ra israelitë noon llan!. Ya chii laa rey gunaabë Moisés cun Aarón. Guchi rey lo Moisés:

—Guchi güë cun chieelë tu', cun ra lliin tu'. Guchi gudchiibë man lo bëcuuguë shtee Dios. Guchi guguen! adorar Dios shtee tu' perë gra ra shiilë tu' cun los de más ra man shtee tu' guiaanquë rë'.

Chii Moisés guchi lo rey:

—Obligadë napë du' choonín du' gra ra man shtee du' lo shlatu ta rëë guënaabë du' lo Dios.

Chi bién rey niguchi Moisés lo rey, chii laa rey bédchiichi bién crëë. Chii guchi rey lo Moisés:

—Brecá lídcha! cadrúa! gána! lo!. Si talë lo! guiubrëu! shtu, zëguinia! lo! chii.

Chii laa Moisés guchi lo rey:

—Anshë!; naa guzi'a. Ya guiubrédrua! gána! lo!.

Ya nirac chi' galzí guluunezë Dios Egipto

(Éxodo 11:1-2, 4-7; 12:1-38)

Ya chii Dios guchi lo Moisés:

—Anë gánu! shi gunínha! rey cun gra ra bën egipcio. Laa gaquë rey gánu! gabë lo ra israelitë gree ra! guëdchi Egipto. Anë guëroldë gueelë teeda! Egipto. Ya chii gati ra lliin ra bën niná lo glo, cadë tu li bën gati tu niná lo glo. Ni gati ra man niná lo glo lliin ra man, cadë li ra bën gati tugá man niná lo glo de gra clasë man. Perë ra israelitëë ni tu ra gátida! ra!.

Chii Dios guchi lo Moisés dequë gabë Moisés ra diidchi rë' lo ra israelitë:

—Cadë laa tu' quin tu' tu lliilë parë go tu' gueelë rë' cun ra saa tu'. Si talë dë na saa tu' zian, nidë gun tu' gan guëtubi tu' lliilë go tu', chii guëtöpë tu' vëcín shtee tu'. Go tu' lliilë laaniuu shtee tu'. Ya rënë shtee lliilë rëë caabi tu' ru'a pëertë li tu'. Ya lliilë rëë guëcuaa tu' ornë, go tu' cun cuan' nda, cun pan ninindá levadurë iquë. Llaallë ro tu' beelë guiaa, hashta guëcuaa tu' lliilë ornë hashta chii go tu' beelë.

'Garré guchi gudó, ya nëga chiteeda' guëroldë gueelë. Ya na tu' preparadë cun larë ya náculë tu' larë cun gurachi ya calë ni'e tu', cun ya noonlë garrotë naan tu'. Nëga chiteeda' purquë gueelë rë' grelá Pascu. Chi naa teeda' guëdchi Egipto, chii quínia' ra bëniguii lliin ra bën Egipto niná lo glo cun gra ra lliin ra man niná lo glo shtee ra bën Egipto. Ya laquë daabi rënë ru'a li ra bën, ya rëë quínda' lliin bën.

'Cadë dchi rëë gun tu' lani cadë izë parë chigná la' tu' naa gueelë rëë. Ya cadë izë gac lani rëë, ya nirac gadchi dchi, chii go tu' pan ninindá levadurë iquë. Ya primerë dchi guichicá tu' gra levadurë ninoon laaniuu cun gra ra pan ninoon levadurë iquë. Chii gabë tu' lo ra lliin tu' shini raldë lani rë', ni gabë tu' lo lliin tu' shipurë raldë lani rë'.

Chii Moisés guchi lo ra bën narnabë'a ra israelitë gra naguchi Dios lo Moisés. Chii cadë laa ra bën gudín ra bën tu lliilë li ra bën. Chii gudaabi ra bën rënë cun tu yag Hisopo ru'a guiuu shtee ra bën, cadë laa ra bën ru'a li bën. Ya chii guëroldë gueelë, chii gudeedë angelëë shtee Dios cay guëdchi Egipto. Cadë li ra bën Egipto guti ra bëniguii niná lo glo. Cun guti lliin rey niná lo glo. Chii gra ra bën Egipto ron' ra' ta guti lliin ra bën gra bëniguii niná lo glo. Perë ra bëniguii lliin bën israelitë niná lo glo ni tu ra lliin israelitë dë guti ra' purquë gudaabi ra bën rënë ru'a li ra bën. Por nee dë guti ra lliin ra bën.

Chi gucbë'a rey guti lliin rey cun bién rey guti gra ra bëniguii niná lo glo, chii gunaabë rey Moisés. Ya nacahi. Chii guchi rey:

—Guchi bree guëdchi rë'. Guchi güë; gunaabë Dios lo shlatu. Guchi gunín gra vaquë shtee tu' cun ra lliilë shtee tu', cun gra nigunínhu' lua'. Cun guchi gunaabë galnazaaquë shténa' lo Dios.

Bëtaabi ra bën rënë ru'a pëertë

Ansru nicáda' gree ra israelitë, chii gunaabë ra israelitë ra cosë nisac, ra niy, ra retë, ra cadén anë niná ra orë, niná ra platë anë. Gunaabë ra israelitë ra larë huen anë lo ra egipcio. Chii been Dios yudë, bëdee ra bën egipcio gra loquë niguchi ra israelitë lo ra bën. Ya chi zie ra israelitë, chii zienín ra israelitë zian cosë nisac shtee ra bën Egipto.

Ra israelitë nibree ra' Egipto, na ra' cumë shoopë gayu'a mil bën, pурсë niguiu' na ra crëe, niriétëda' ra gunan' cun ra bëniguii. Cun zenín ra israelitë gra ra lliilë cun los de más man shtee ra israelitë.

Dios gunin' lo ra bën shini galdë lani Pascu

(Éxodo 12:40, 42–48; 13:1, 14–15)

Gueelë nibree ra israelitë Egipto, gueelë rëë bëzaa tapë gayu'a treintë izë niguu ra israelitë guëdchi Egipto. Perë Dios guchi lo israelitë gun ra israelitë lani cadë izë ta parë chigná la' ra bën Dios chii. Lani rëë brelá Pascu.

Chii Dios guchi lo Moisés cun Aarón:

—Napë tu' gun tu' respetë ley naguëníhaa lo tu' chi galdë lani Pascu. Ra bën fuerë góda' ra' beelë lliilë nagudín tu'. Gra ra beelë lliilë nacuá ornë napë tu' go tu' beelë laaniuu laquë gu'i lliilë. Llaa rienín tu' beelë shtu laaniuu. Ni llaa rndaa tu' ngaarru lliilë. Si talë noon tu bën fuerë shquëdchi tu', ni ca' bën gun bën lani Pascu, perë primerë gac ra niguii' chuu tu sen cun gra ra bëniguii nanoon li bën, ta chii gun bën lani Pascu. Ni tu niguii' nidë noon sen dë góda' beelë lliilë shtee lani Pascu.

Dios gunin' shtu lo Moisés:

—Perë primerë bëniguii naralë li ra bën, napë que guënee ra bën bëniguii naa, cun gra ra man niralë primerë caa.

'Chi raldë lani Pascu, chi guëni ra lliin tu': “¿Shicuén raldë lani Pascu? ¿Shicuén rguin tu' lliilë anë?” Chii gabë tu' lo ra lliin tu': “Run ra bën lani Pascu purquë riagná la' ra bën dchi nabeen Dios milagrë, ni breeca ra bën Egipto glo. Rnii ra bën rëë guu ra bën ziquë tu bën nabiuulë ra'. Chi laa rey náda' gree ra bën Egipto, chii been Dios milagrë; guti gra ra bëniguii lliin bën niná lo glo guëdchi Egipto, cun gra ra lliin man niná lo glo anë. Por nee rdun ra' lani Pascu. Rdee ra' tu man ngolë naralë lo glo caa Dios. Rguin ra' tu man, nee rlaa ra bëniguii lo galguti.”

Ra israelitë gudeedë ra' nisëdo' nilá Mar Rojo

(Éxodo 13:17–19, 21–22; 14:5–14, 19—15:1)

Chi laa rey bësan' ze ra israelitë, chii Dios bëlu'i tu nezëguiú nezë lo shlatu laquë noon Nisëdo' Llinián. Ze ra israelitë. Bree ra israelitë guëdchi Egipto ziquë rbëbeeldë ra soldadu cun nuhaa ra israelitë spadë anë. Cun bi'e ra israelitë ngaarru shtee José rëë, purquë glo guchi José chini cáda' gati José. Guchi José: “Segurë cueecá Dios laa tu', chuu tu' guëdchi laquë guu shtadë ra' glo. Dios bëdee guiu rëë cuaa shtadë ra' parë chuu gra ra bën israelitë rëë.

Ya chi laa tu' guërecá tu' guëdchi Egipto, cádcha' guaa tu' ngaarru shténa' hashta rëë parë guëcuaachi tu' ngaarru rëë.”

Perë Dios calu'i nezë laquë ze ra israelitë. Rdchi ze ra israelitë; perë aquë Dios cayapë ra israelitë. Ya tu shcahi bëlu'i nezëguiú laquë ze ra israelitë. Perë Dios noon laan shcahi rëë. Nézësë laquë ze shcahi, nézësë rëë ze ra israelitë. Ya gueelë guu tu gui bëzian' laquë ze ra bën. Perë aquë Dios noon laan gui rëë. Zëë guu modë zezá ra israelitë gueelë cun rdchi anë.

Chi bién rey ra israelitë bree ra' guëdchi Egipto; ze ra'; chii laa rey been llgabë; rnin' rey: “¿Shicuenquë guasaana' ze ra israelitë?” Chii guchi rey lo ra soldadu shtee rey parë chinaldë ra soldadu ra israelitë. Guchi rey:

—Anë noon dchin'; ni tu ra mozë chu noon parë gun dchin'
—rabë rey lo ra soldadu.

Chii guluunezë rey ra soldadu; zellii ra soldadu israelitë parë guiubrénin' ra soldadu israelitë guëdchi Egipto.

Chi bédchín ra israelitë ru'a nisëdo', chii gudchibë ra israelitë purquë ca nezë ndaa ra israelitë. Vibë nisëdo' na delantë lo israelitë; ni tantu guëropë ladu na ra vibë dan; ya nezë trasë tëchè ra israelitë naldë ra bën Egipto. Chii guchi ra israelitë lo Moisés:

—¿Shicuén bienínhu' laa du' rë'? Rë' guëdati du' lo shlatu. Niyaru lo noonquë du' guëdchi Egipto aunquë na du' ziquë bën nabiuulë perë shi gunllë noon du' rëë.

Chii Moisés guchi lo ra israelitë:

—Llaa rdchibë tu'; zanquë tu' dequë Dios gun yudë laa ra' parë dë guëdati ra'.

Ya gueelë bédchín ra israelitë ru'a nisëdo' rëë, chii laa shcahi laquë ze ra bën israelitë guc cambi; ya shcahi rëë guu trasë nezë laquë zi'e ra bën egipcio. Ya ra israelitë rianquë nezë catë zugaa ra' ru'a nisëdo' perë ra egipcio rianandru nezë catë zi'e ra' purquë shcahi rëë cacuahi lo ra bën egipcio, por nee ya rundru ra egipcio gan gaa ra' israelitë.

Ya chii Dios gunabë'a Moisés guëzaabi Moisés barë shtee Moisés lo nisëdo'. Ya chii Dios gulee tu bë doshë guëdubi gueelë rëë. Ya bë rëë gulee tu nezë laan nisëdo' rëë. Ra nisë guc chopë tantu parë teedë ra israelitë guëroldë nisëdo' rëë. Ya chi bédchín ra bën egipcio ru'a nisëdo' rëë, chii gun ra bën egipcio tu nezë zu

Bêdchín ra bën ru'a nisêdo', nindá nezê

laan nisêdo'. Ya rëe bietê ra bën egipcio lo nezê laan nisêdo'. Ya chii been ra bën egipcio llgabê: “Doo guêdeedê ra' lo nezê laan nisêdo' niquê ra israelitê shi gudeedê; ïni laaguê ra' dë chu gun gan teedê?”

Ya chii gudeedênín ra bën Egipto garredê shtee ra' cun guay shtee ra bën parê zenaldê ra bën israelitê. Perê Dios gucbê'a dequê nihún ra bën Egipto gan nigaa ra' israelitê. Chii been Dios tu milagrê, gulliin garredê shtee ra bën Egipto. Ya chii gunaaguê garredê cun ra man shtee ra bën laan yulli. Chii Dios guchi lo Moisés:

—Bêzaabi barê shteenú' lo nisêdo' rëe parê guêdchiin nezê nizú laan nisêdo' ta parê gati ra bën egipcio.

Chii Moisés bêzaabi barê shtee lo nisêdo'. Ya chii bêdchiin nezê nizú laan nisêdo'. Ya chii rey cun ra soldadu shtee guti ra' laan nisê lo nezê rëe. Ya chi bragueelê bian' lo guiu, ra israelitê gun ra' bën egipcio; guti ra' nêgaa ru'a nisêdo'. Chii guzuló ra israelitê cayoolde ra' cantu lo Dios ta rquitê ra israelitê gulaa ra israelitê lo galguti.

Dios bëdee nigó ra israelitë lo tu shlatu

(Éxodo 15:22–25, 27; 16:1–8, 13–31, 35)

Ze ra israelitë chunë dchi lo nezëguiú perë nindá nisë shi noon parë guëë ra israelitë. Chi guc chunë dchi ze ra israelitë ta chii bédchielë ra israelitë nisë perë shi gúnu' nisë rëë na dchiendá. Rëëda' ra bën nisë rëë purquë dchabë rdëë nisë. Chii bédchiichi ra bën cun Moisés; chii guchi ra bën lo Moisés:

—Anë ðshicún guëdëë du'? Purquë nisë rëë dchabë rdëë nisë.

Chii laa Moisés guzuló gunaabë lo Dios, ya chii laa Dios bëlu'i tu yag lo Moisés. Chii guchi Dios lo Moisés:

—Bëchuguë yag rë'; chii bëti'a yag laan nisë.

Chii Moisés been niguchi Dios lo Moisés. Ya chii bëchuguë Moisés yag; bëti'a Moisés yag laan nisë. Ya chi yag noon laan nisë, chii nindaru shi rdëë nisë chii. Ta chii guc guëë ra bën nisë. Nee guleelá ra israelitë rëë Mara, ta rëë rdëë nisë nandá. Neenë brelá rëë zëë.

Ya chii ra israelitë zezá ra' lo tu shlatu hashta na bédchín guëdchi nilá Elim. Ya Elim rëë nadaan docë zini; noon nisë zaaquë laan. Ya cun tornë ru'a zini rëë zobë setentë yag zin. Ya rëë bëcua' ra israelitë descansë baldë dchi rëë.

Ya chii gunaazë ra israelitë nezë, ze ra' lo shlatu shtu hashta na bédchín ra' guëdchi nilá Zin. Ya guc tu bë'u guëroldë bree israelitë guëdchi Egipto. Rndian' ra' shicún go ra' purquë gra ninuhaa ra israelitë bra nee. Ya chii ra israelitë bédchiichi cun Moisés. Guchi ra bën lo Moisés:

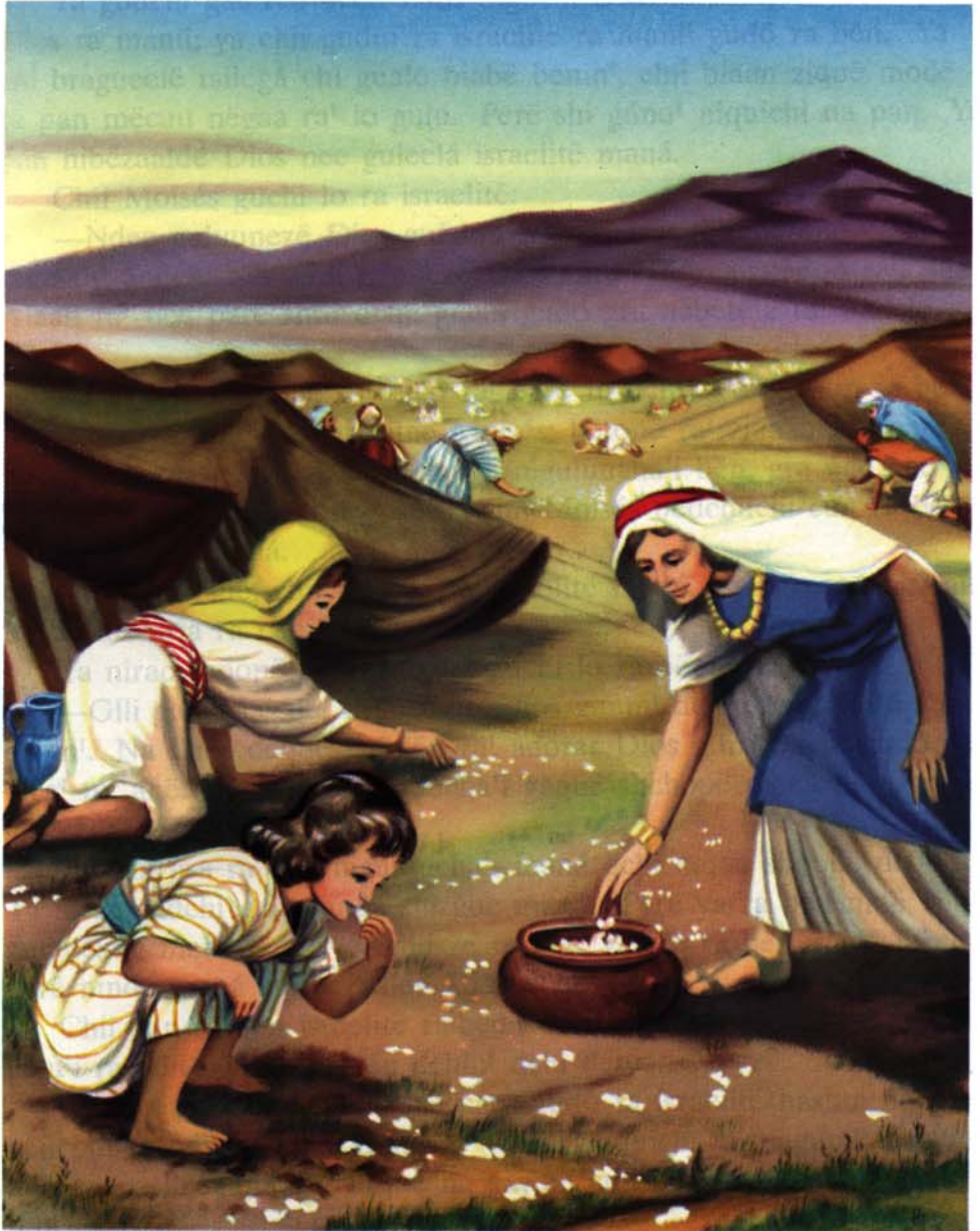
—Niyaru lo chu ni reeda' Egipto purquë rëë noon niguëdoo du'. Laa tu' bienín tu' laa du' parë guëdati gubín du' rë'.

Chii Dios gunin' lo Moisés:

—Naa guunéza' nigó tu' dizde lo guiaba'. Cadë rsilë chi tu' laachi; guëtopë tu' nigó tu' nieesë parë nigó tu' dchi rëë. Llaallë rguucha'i tu' nee parë shtu dchi. Zëë gúnia' dónë' chudé rcuadiaguë diidchi. Ni rac shoopë dchi, guëtopë tu' zian nigó tu' ta parë gun guantë nee laan chopë dchi. Purquë nirac gadchi dchi, chii nindá shi guunéza' go tu'.

Chii Moisés guchi lo ra bën:

—Laa Dios guunezë niguëdoo ra' anë. Gudchí rë' guënee Dios beelë guëdoo ra'; ya rsilë guënee Dios shtu clasë niguëdoo ra', ta

Maná nagudó ra bĕn por cuarentē izē

gan tu' gánu' rgaa la' Dios laa ra'. Zëe gun Dios aunquë rnii tu' tēchë Dios. Niquë rnii tu' tēchë du' perë tēchë Dios nee rnii tu'.

Ya gudchí gac rëe been Dios niguchi Dios lo Moisés. Bëzaaldë Dios ra manii; ya chii gudín ra israelitë ra manii gudó ra bën. Ya chi bragueelë rsilëgá chi gualó biabë bënin', chii biaan ziquë modë ra pan mëcuu nëgaa ra' lo guiu. Perë shi gúnu' niquichi na pan. Ya pan nibëzaaldë Dios nee guleelá israelitë maná.

Chii Moisés guchi lo ra israelitë:

—Ndee guluunezë Dios guëdoo ra'. Guchi güe, bëtopë nieesë nigó tu' andchí rë'. Glli guunezë Dios shtu tantu niguëdoo ra'. Llaa rsiaan tu' nee parë shtu dchi; guchi gudó gra nabëtë'a tu' andchí rë'.

Ra israelitë bëtopë ra' nigó ra' parë tu dchi. Perë noon ra bën nidé bëcuadiaguë diidchi shtee Moisés; bëtopë ra' zian maná parë go ra bën gragueelë. Ya gra maná niguluucha'i bën, gra nee guc bëziuguë; cun guudchi nee anë. Chii Moisés bédchiichi cun ra bën nibëtopë zian maná.

Gra dchi rsilë, chii riatopë ra israelitë maná. Perë maná niriaan laachi dizë ria ra nee lo gubidchi.

Ya nirac shoopë dchi, Moisés guchi lo ra bën:

—Glli guchi bëcua' descansë. Dios gunin' dequë chu gúnda' dchin'. Na Dios dequë guëdún ra' adorar Dios glli. Guchi gudó gra nica' tu' anë. Chii guchi guluucha'i gaquë shchopë maná parë go tu' glli.

Ya chii gra ra bën niguluucha'i maná dchi narac shoopë dchi. Ya nirac gadchi dchi nindá shi guc maná. Perë ya ra bën nidë guluucha'i maná dchi rëe, chii ze ra bën, zetiilë ra bën maná laachi, perë nindá maná shi bëzaaldë Dios dchi rëe.

Chii gun ra bën israelitë riábëda' maná dchi descansë. Zëe Dios bëlu'i ra bën gúnda' ra bën dchin' dchi descansë.

Dios bëzaaldë maná 40 izë parë gudó ra israelitë hashta na bédchín ra bën guëdchi Canaán. Maná naquichi, ni naguudchi maná anë, ni nashi maná anë ziquë na gayetë cun dchin. Nee rdo' maná nilli.

Dios rdee nisë rëe ra israelitë lo shlatu

(Éxodo 17:1-6, 8-13; 18:25-26)

Chi gudeedë baldë dchi, ra israelitë bree ra!; ze ra!. Chii bédchín ra! tu guédchi nilá Refidim. Rëe bëcua! ra israelitë descansë. Ya rëe nindagá nisë parë guëe ra israelitë. Ya chii ra israelitë bédchiichi ra! shtu cun Moisés. Guchi ra israelitë lo Moisés:

—Danín nisë guëdëe du!

Chii Moisés gunin! lo ra israelitë:

—¿Shicuén rdchiichi tu! cun naa? Sinún adë chichiichi tu! Dios —rabë Moisés lo ra bën.

Perë laa ra israelitë masru canii ra! lo Moisés. Chii Moisés gunaabë lo Dios; guchi Moisés lo Dios:

—¿Shini gúnia!? Ra bën ca! guënee shtëna!.

Chii Dios guchi lo Moisés:

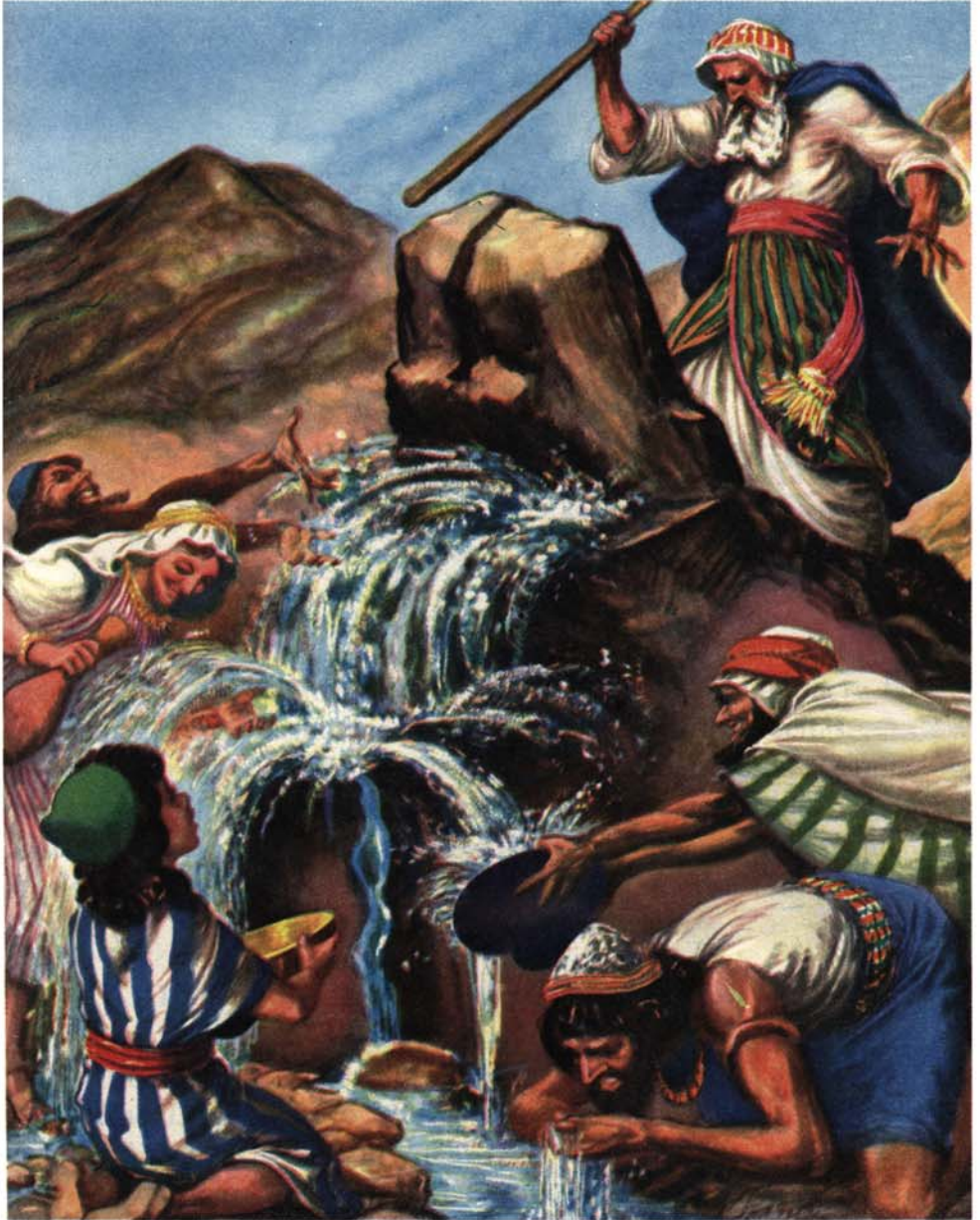
—Gunín baldë dargolëe laquë nëgaa tu guie roo. Naa guélú!ya! lo! ca lo nëgaa guie. Chii gudín barë shtenu! iquë guie rëe. Chii guëree nisë laan guie parë guëe ra israelitë nisë.

Chii Moisés been zíquësë guchi Dios lo Moisés. Chii gudín Moisés barë iquë guie rëe. Chii gun ra dargolëe rree nisë laan guie. Ya chii gra ra israelitë güëe nisë nirree laan guie rëe.

Mientrë noon ra israelitë guédchi Refidim, chii bédchín ra bën amalecitas, ca! ra! chicuaanín ra! israelitë. Chii Moisés guchi lo tu israelitë nilá Josué:

—Gudiilë baldë niguiu! chicuaanín ra! amalecitas, purquë glli chaapa! dan cun barë shtëna! ta parë gun Dios yudë laa ra!.

Ya chii Josué been zíquësë guchi Moisés lo Josué. Ya chii bragueelë Moisés guaapi guia! iquë dan cun Aarón cun shtu bën nilá Hur. Ya chii ra israelitë guzuló ra! cacuaanín ra bën amalecitas. Ya chii laa Moisés cadchi!a barë guia!; ya chii ra israelitë cayún ra! gan lo ra amalecitas. Perë chi gon naan Moisés, chii bësiabë Moisés naan Moisés, chii ra amalecitas been gan lo ra israelitë. Chi gon naan Moisés cazaabi barë guia!, chii gun Aarón zëe cun Hur; guëropë ra! gullii ra! tu guie parë sobëgaa Moisés iquë ta parë dë gan naan Moisés. Ya chii gopë Aarón cun Hur tugá ladu naan Moisés ta parë dë gan naan Moisés. Zëe gopë ra bën naan Moisés

Moisés gudín barē iquē guie; bree nisē gūēē ra bēn

Ra bën israelitë chicuaanín bën nilá amalecitas

hashta na guaazë gubidchi. Chii ra shpën Josué bësalluun ra bën amalecitas. Perë ya gudín ra israelitë cantédá ra amalecitas.

Ra bën rienín quejë lo Moisés, perë Moisés noonda' tiempë parë gun Moisés reglë nee. Ya chii gudiilë Moisés baldë bën niracbë'a parë gun ra bën yudë Moisés. Ya laa ra bën rëë run reglë ra cosë niná senci, ya laa Moisés run reglë ra cosë niná nagán, gra nidë run ra bën gan. Gra nee run Moisés reglë.

Dios guluu chi' mandamientë parë ra israelitë

(Éxodo 19:1-6, 10-18; 20:1-17)

Ra israelitë guzá ra' chunë bē'u parë bēdchín ra' dan nilá Sinaí. Chii Dios guchi lo Moisés parë chaapë Moisés iquë dan parë gudiinín Moisés Dios. Chii guchi Dios lo Moisés:

—Laa tu' gun tu' shi nabéna' gulee laa tu' guédchi Egipto. Si talë gra ra bën riandí la' shtiidcha' ni gra nicádcha' run ra bën, chii gac ra bën rëë bën shténa'. Chii gúnia' yudë ra bën guédubi tiempë. Tēchë glli guiéllda' laan shcahi parë gudiinínhaa laa tu'. Guchi lo

ra bën gazë ra' cun gacu ra bën larë ya, purquë chii guiélda' dan parë gudiiníhaa laa tu'. Gra tu' gui'e tu' parë guëcuadiaguë tu' naguëníhaa. Perë llaa chaapë tu' iquë dan laquë non'a, niquë llaa rguaaldë tu' dan. Si talë guëguaaldë tu' dan, zati tu'. Niquë ra vaquë, niquë lliilë anë, purquë talë chaapë man, zati man.

Chii Moisés bietë lo dan. Chii Moisés guchi lo ra bën gra niguchi Dios lo Moisés dequë gazë ra bën cun gacu ra bën larë ya.

Ya chi guc chunë dchi, cua tu shcahi roo, hashta nëgasë shcahi iquë dan. Chii rdiin guzi'u anë, guiguzi'u anë, gooshë anë, cun dchiichiquë riubé laan shcahi rëë. Chii gun ra bën guërooquë gooshë rree cun gui iquë dan. Ya chii Dios canin' laan gui rëë lo ra bën. Chii gudchibë ra bën. Chii gunín Moisés ra israelitë ni'e dan rëë. Chii dan rëë rniibë chi laa Dios rnin'. Chii guchi Dios:

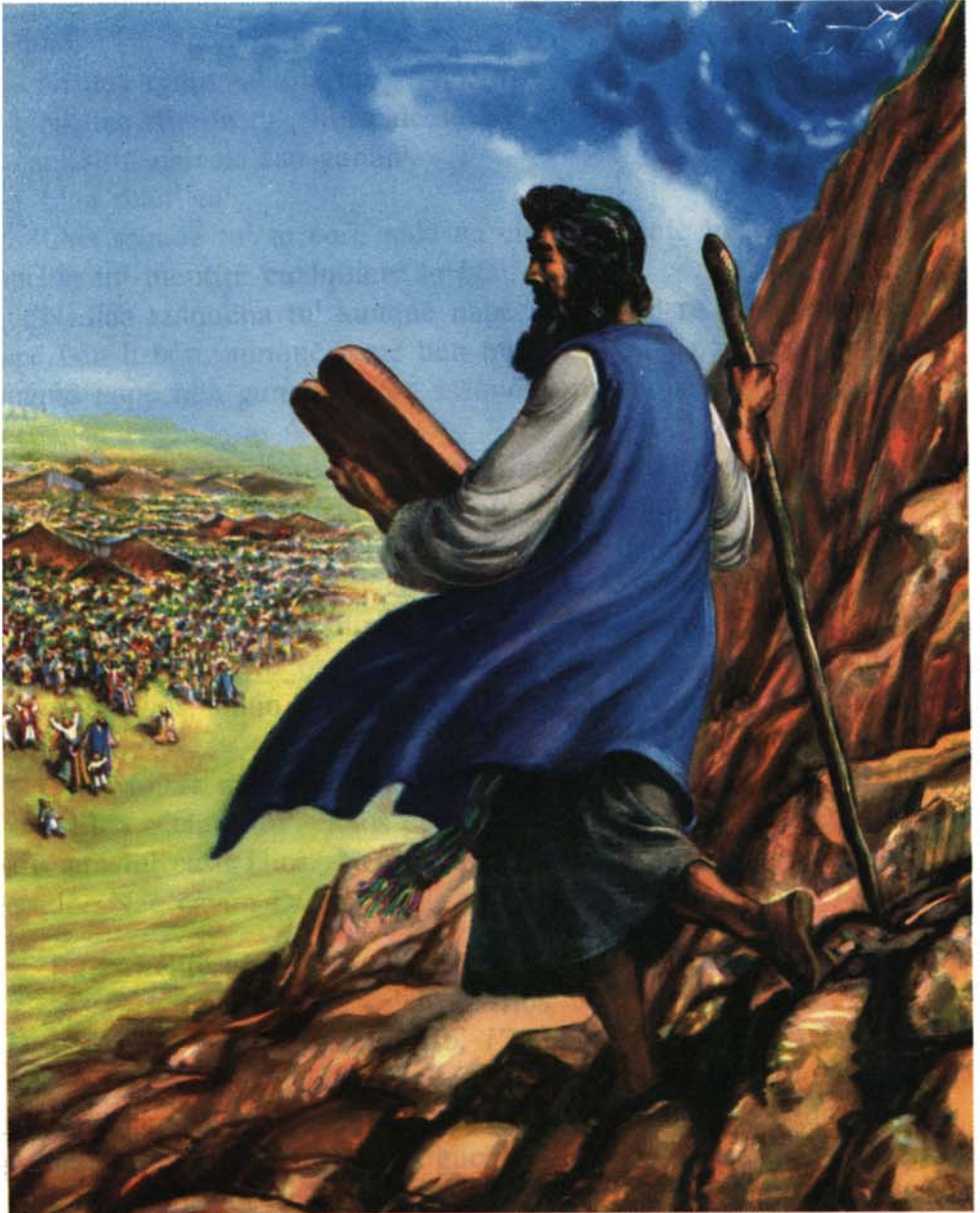
—Naa nan' Jehová, Dios shtee tu'. Naa nan' Dios niguleecá laa tu' Egipto, laquë rdeedë tu' galzí ziquë tu bën nabiiuulë.

'Llaa rnaabë tu' galnazaaquë lo shtu dios; sóltëquë naa gun tu' casu.

'Llaa runchái tu' figurë shtee Dios ninoon guiaba' niquë ra angelëë ninoon guiaba', niquë llaa runchái tu' dios ninoon lo guëdchiliu, niquë llaa runchái tu' figurë shtee ra cosë ninoon laan nisë. Llaa run tu' adorar gra dios nirunchái bën. Niquë llaa rzushibë tu' lo dios nirunchái bën. Purquë naa nan' Jehová Dios shtee tu', sóltëquë naa gun tu' casu purquë naa rdchiicha' run tu' adorar dios nirunchái bën. Gra ra bën nidë rcuadiaguë shtiidcha', gra ra bën rëë guëteeda' galzí, hashta ra lliin bën anë, ra shaguë ra bën guëteeda' galzí purquë ta run bën adorar dios nirunchái ra bën. Perë naa guëdee galnazaaquë caa bën nircuadiaguë shtiidcha'.

'Llaa rgon tu' naa; niquë guëcuadé tu bën; llaa rgon tu' Dios, purquë guëteeda' castigu ra bën nargón naa.

'Ya dchi descansë llaa run tu' dchin'. Guchi been dchin' shoopsë dchi. Ya nirac gadchi dchi, llaa run tu' dchin'. Guchi bëcua' descansë dchi rëë cun guchi been casu naa dchi rëë. Niquë noon ra mozë li tu' llaa gun ra mozë dchin', niquë ra criadu, niquë ra bën niri'e li tu', llaa rdee tu' dchin' gun ra bën rëë, ni burre anë, ni tu clasë man llaa gúnda' dchin' dchi rëë, purquë shoopë dchi bencháya' guiaba', cun nisë anë, cun grali ninoon lo guëdchiliu. Ya nirac gadchi dchi bëcua' descansë. Purquë chii gulee tu dchi parë

Dios bēdee chi' mandamientē cuaa Moisés

guëcua' tu' descansë. Si talë guëcuadiaguë ra bën shtiidcha', gúnda' ra bën dchin' dchi rëë, chii gúnia' bien bën rëë.

'Guchi gopë respetë shtadë tu' cun llan tu' parë guëbán tu' shchi lo guëdchiliu. Bën niguëcuadiaguë shtiidcha' nee guëdee shchi guëbán.

'Ni llaa rguin tu' saa tu'.

'Ni llaa ri'unín tu' shtu chieelë bën, niquë gunan' llaa chuunín gunan' shtu chieelë saa gunan'.

'Llaa rban' tu'.

'Llaa rcuadé tu' tu cosë nidë na ciertë delantë lo juez, niquë llaa runchái tu' mentirë cualquierë lo bën.

'Ni llaa rzáquëna tu' aunque napë ra saa tu' ra cosë, aunque napë bën li bën, aunque napë bën mozë, aunque napë bën ra man, aunque napë bën gunan'. Llaa rzáquëna tu' niquë napë ra saa tu' nee.

Gra ra israelitë caré ra' ni'e dan cacuadiaguë nicanin' Dios. Ni rién ra israelitë rdiin guzi'u cun zaabi chi'a trompetë, cun ran ra israelitë guiguzi'u cun gooshë rree iquë dan laquë noon Dios. Chii gudchibë ra israelitë; chii guchi ra israelitë lo Moisés:

—Lo' Moisés, guguëdiinín Dios, ya chii guëzo' chii guënínhu' lo du' shidé gunin' Dios. Perë laa du' chu caadru guëcuadiaguë niguënin' Dios, sinún zëdati du' talë guëcuadiaguë du' más niguënin' Dios.

Chii Moisés guchi lo ra israelitë:

—Llaa rdchibë tu'. Dios cayún nee lo mismë lo shtii Dios ta parë gun tu' casu Dios. Nee cayún Dios crëë ni ta parë dë gun tu' pecadë. Nee cayún Dios crëë.

Ra israelitë gunin' dequë guëcuadiaguë ra' ra mandamientë shtee Dios

(Éxodo 20:21; 21:12, 14–15, 17; 22:20; 23:14–17; 24:3–8)

Chii ra israelitë biaan ra' ni'e dan. Ya tusë Moisés guaapi iquë dan laquë nacahi, laquë noon Dios. Ya rëë Dios bëdee shtu ley cuaa ra bën israelitë. Dios guchi lo Moisés shi castigu guëdee Moisés ra bën nidë rcuadiaguë ley nibëdee Dios. Gunin' Dios:

—Ra bën nirguüilë guidchi saa cun ra bën nirguín saa, napë bën rëë gati bën, ta gallë galguezë nigudín bën saa bën. Si talë tu

bën rdchiichi cun tu saa bën, ni gudín bën saa bën, napë bën zati bën anë. Cun ra bën nirguilë guidchi shtadë cun llan, napë bën rëë zati bën, cun ra bën nirgué iquë shtadë cun iquë llan. Ra bën nardchiibë man lo bëcuuguë shtee shtu dios, laada! Dios ninoon guiaba!, chii napë bën rëë zati bën.

'Chunë vez laan izë chi raldë lani, chii gui'e gra ra nigui! sushibë lua!; cun gui'enín ra bën tu gon shtee ra cosechi niguc shtee ra bën.

Chi gualó guchi Dios lo Moisés diidchi rëë, chii laa Moisés bietë iquë dan. Chii guchi Moisés lo ra israelitë gra niguchi Dios lo Moisés; chii guchi ra bën lo Moisés:

—Laa du! guédún du! gra nigunin! Dios lo!.

Chii niga bëcua! Moisés gra ley lo guiichi niguchi Dios lo Moisés. Ya bragueelë rsilë rëë gunaabë Moisés ra bën parë chi ra bën ni'e dan rëë. Chii Moisés benchái tu bëcuuguë cun guië parë Dios. Ya chii guluunezë Moisés baldë bënii parë quin ra nee baldë goon parë guëdchiibë ra bën lo bëcuuguë shtee Dios. Ya chii bëtopë Moisés rënë shtee man. Ya chii bëshee Moisés nun rënë cun tornë ru'a bëcuuguë shtee Dios. Ya chii biildénín Moisés gra ley nibëcua! Moisés lo guiichi lo ra bën.

Chi Moisés gualó biildénín ley rëë, chii guchi ra bën lo Moisés:

—Laa du! guédún du! gra nigunin! Dios lo!.

Ya chii Moisés gulá cha! ninoon llun rënë laan. Cun tu shiidchu yag nilá Hisopo bëchá Moisés rënë iquë ra bën. Chii guchi Moisés lo ra bën:

—Rënë rëë na tu sen shtee conveni nibenchái Dios. Si talë rënë rëë nindá, chii sáquëda! conveni rëë.

Ra israelitë benchái ra' tu dchan bultë parë gun ra' casu

(Éxodo 32)

Mientrë Moisés noon iquë dan, ra israelitë ya guté la' ra', cabezënú ra' Moisés. Chii guchi ra israelitë lo Aarón:

—Chu racbé!ada! shi cayún Moisés. Anëré! benchái tu dios parë gun compán laa ra!.

Chii Aarón guchi lo ra israelitë:

—Guchi danín retë orë shtee chieelë tu! cun ra shtee lliin tu!.

Ya chii bēdee ra bēn gra niná orē cuaa Aarón. Ya laa Aarón guluu nee lo gui parē biuun orē. Ya chii benchái Aarón tu dios formē shtee goon. Ya chii bēlu'i Aarón dios niná goon rēē lo ra israelitē. Chi ra israelitē gun goon rēē, chii guchi ra israelitē:

—Ndee na dios shtee ra' niguleecá laa ra' guédchi Egipto.

Ya chii Aarón benchái tu bēcuuguē cun guie; bēcuezē Aarón dios rēē guia' lo bēcuuguē. Chii guchi Aarón lo ra israelitē:

—Glli guédún ra' tu lani shtee dios shtee ra'.

Ya chii bragueelē gra ra israelitē güē laquē cabezē dios niná goon imagē. Ya rēē bēdchiibē ra israelitē zian man lo bēcuuguē shtee dios niná goon rēē. Chii guzushibē ra israelitē lo goon rēē, cun bēyaa ra', cun gudó ra israelitē pan rēē anē. Cun been ra bēn pecadē anē.

Ya chii Moisés cayudiinín Dios iquē dan. Chii Dios guchi lo Moisés:

—Bietē. Güē gubiee; gun ra bēn shquédchu'; purquē ra bēn ya biala la' ra bēn naa, purquē ya ra bēn bencháilē tu dios niná goon. Naa nanaa ra bēn israelitē riasáda' ra' diidchi niriínhu' lo ra bēn, cun rcuadiáguēda' ra bēn shtiidcha'. Anērē' rdchiicha' cayún ra bēn crēē. Por nee guézálua' gra ra bēn. Sóltēquē lo' guësiaana'. Perē laquē noon lo' cun ra lliiniu' gac tu' shtu tantu ra bēn, shtu nación roo.

Chii Moisés been ruego lo Dios ta gátida' gra ra bēn. Guchi Moisés lo Dios:

—Dios shténa'. ¿Ni modē que zézáló' ra bēn shquédchi du', ra niguleeco' guédchi Egipto? Lo' beenu' zian milagrē lo ra bēn. Si talē chitíniu' ra bēn, ya chii ra bēn Egipto gunín burlē lo'. Bēsagná laadchu' gánu' nigúchu' lo Abraham, cun lo Isaac, cun lo Jacob, dequē guēdalē ra shaguē Jacob, gac ra' ziquē na ra bēlēguí. Gúchu' lo ra' guēde'u guiu anē laquē chuu ra shaguē Abraham cun Jacob, cun Isaac.

Ya chii bēzalóda' Dios ra bēn. Ya chii Moisés cun Josué bietē ra' lo dan; Moisés nuhaa chopē tablu niná guie nicá letrē lo nibēcua' Dios lo.

Chi bēdchín Moisés cun Josué guēllaga laquē noon ra israelitē, chii Moisés gun cayaa ra israelitē lo dios bultē. Cabee ra' nda'i lo dios nibenchái Aarón. Chii Moisés bēdchiichi nacayún ra israelitē.

Chii gulundi'a Moisés guie nicá ley lo nibenchái Dios. Chii gulaa guie rëë chi bëdiin nee lo guiu. Ya chii gunaazë Moisés goon orë nibenchái ra bën dios; guluu Moisés lo gui. Chii beetu Moisés goon rëë hashta na guc goon rëë polvë. Ya chii bëchá Moisés polvë rëë laan bëldaa. Ya chii guchi Moisés lo ra israelitë, guëë ra bën nisë rëë laan bëldaa. Chii guchi Moisés lo Aarón:

Bëdchiichi Moisés ta guzushibë ra bën lo goon

—¿Shicuén beenu! crëë? ¿Shi nándu! dequë pecadë na guënaabu! lo dios bultë? Más mejorë ninaabu! lo Dios ninoon guiaba!.

Chii Aarón gunin!:

—Laa ra bën napë pecadë. Na ra bën lua!: “Benchái tu dios.”
Chii bi'enín ra bën retë shtee ra bën niná orë Ya chii gulu'a retë
rëe lo gui; ya chii guc retë rëe tu goon niná dios bultë.

Chii Moisés guchi lo gra bën:

—Nica! chinín ley shtee Dios ninoon guiaba!, teedë nee ladu
crëe.

Chii nieesë ra saa Leví güe ra! laquë noon Moisés. Chii guchi
Moisés lo ra saa Leví:

—Dios gunin! dequë gati gra ra bën ninë dë run cuendë Dios.

Chii ra saa Leví gudín ra! chunë mil israelitë lo shlatu.

Chii Moisés gunin! lo ra bën:

—Laa tu! been tu! tu pecadë roo. Naa chaa lo Dios donë! zun
Dios perdón laa tu!

Chii Moisés guchi lo Dios:

—Been perdón niguguen! ra bën shquédcha! pecadë nibenchái
ra bën dios bultë. Si talë dë gúnu! perdón ra bën, chii bëchiin la!
lo librë shteenu! parë ndaa ra bën shquédcha!. Naa nan! dispuestë
guluunezë naa shtu lugar laquë noon ra tégó, perë bësiaan ra bën
israelitë.

Chii Dios gunin!:

—Naa guëchiinia! la ra bën nirunsë ra! pecadë lua!. Güe
gunín ra bën shquédchu! laquë guninhaa lo! purquë angelëe shténa!
cuëbiló lo tu!. Ya dchi niguëteeda! castigu ra bën nanoon lo
guëdchiliu, chii guëteeda! ra bën rëe castigu por nibeen ra bën
pecadë. Ya chii Dios guluunezë tu galguidchi gra ra bën nabeen
casu dios bultë.

Dios bëdee masru ley cuaa ra bën israelitë

*(Levítico 19:1–5, 9–12, 15, 18; 20:9–13; 23:5–11, 15–17, 24,
27–28, 34, 39, 42–43; 24:1–9, 16)*

Dios bëdee masru ley cuaa ra israelitë. Guchi Dios lo Moisés:

—Guchi been bien cun naa; llaa run tu! pecadë purquë naa nan!
Dios nápëda! pecadë. Naa rudiidcha! serio; naa ráquëda! rcuadéa! ra
bën.

'Cadë laa ra bën run ra! respetë llan cun shtadë.

'Guchi been respetë dchi descansë nagulu'a.

'Llaa rnaabë tu' galnazaaquë lo dios niná bultë. Llaa run tu' respetë dchan bultë nirunchái ra bën.

'Chi guënee tu' gon caa, guchi bédchiibë gon ziquë gunínhaa lo tu', ta chii gúnia' recibir gon rëë.

'Ya chi rlaa guelë, llaa rtopë tu' gra nizë niriaan lo guiu. Guchi bësiaan nizë rëë parë gun ra gubagu. Niquë llaa rtopë tu' gra uvë laquë ca uvë; niquë llaa rndisë tu' uvë ninëgaa lo guiu. Bësiaan nee parë ra proobë.

'Llaa rban' tu' anë, niquë llaa rcuadé tu'.

'Llaa rgon tu' naa; niquë guëcuadé tu'. Guchi gopë respetë naa.

'Chi gun tu' reglë, cualquierë tu suntë, guchi been nee legal según rnin' lo ley; niquë llaa run tu' por shtee bën aunquë na bën rrëcu o proobë. Llaa riuu tu' favor shtee bën nanapë culpë.

'Ni llaa rguu tu' galguezë cun shtu bën niquë rnee bën shtee tu'. Guchi guu huen cun gra ra bën si talë caadchu' gun ra bën huen cun lo'.

'Si talë rguë tu' iquë shtadë tu' cun iquë llan tu', chii zati tu'.

'Si talë tu niguiu' riuunín shtu chieelë saa, chii guëropëgá ra bën zati ra bën.

'Si talë tu niguiu' riuunín llangunyan', chii napë ra bën zati bën, guëropëgá ra bën.

'Si talë tu niguiu' riuunín shculidchi, también napë bën zati bën, guëropëgá ra bën anë.

'Si talë tu niguiu' riuunín tu bralli, napë ra bën rëë zati ra bën anë.

'Primerë bë'u nilá Abib niná izë rëë, obligadë galdë lani Pascu chii, parë chigná la' ra bën dchi nibrecá ra bën guëdchi Egipto. Catorce shtee bë'u rëë go ra bën lliilë ninoon tu izë. Ya diarë tu llman go ra bën pan ninindá levadurë iquë ziquë gúcha' lo ra bën glo. Chigná la' ra bën shini brecá ra bën guëdchi Egipto.

'Chi chuté tu' guëdchi Canaán, chi guëtopë tu' primerë cosechi shtee trigu shtee tu' cun gra cosechi ninapë tu', chii napë tu' guënee tu' primerë manollë shtee cosechi shtee tu' naa.

'Chii guëlabë tu' gadchi llman dizde guzuló lani Pascu, chii gun tu' shtu lani shtee cosechi shtee tu'. Lani rëë grelá Cosechi. Chi ya noon gra cosechi li tu', chii gun tu' lani; primértë' pan niguchái tu' guienín tu' chopë nee lua'.

'Primértë' dchi nirac gadchi bë'u, chii gac tu dchi roo. Dchi rëë gui'enín tu' tu gon nasac caa. Chii gooldë tu' trompetë lua'. Chii guënií tu' guroo na puderë shtëna'.

'Ya chi raldë dia diez shtee bë'u rëë, chii na Dchi shtee Perdón. Dchi rëë góda' tu' guetë; chii guëdchiibë tu' tu gon nasac lua' ta parë guënaabë tu' perdón lua' parë guiubëcá pecadë shtee tu'.

'Dchi niná quince shtee gadchi bë'u, chii ya noon cosechi li tu', chii gun tu' shtu lani nilá Enramadas. Chii runchái ra bën tu guíuu cun ra shiidchu yag; ríuu ra bën laan. Gra ra bën israelitë niná ra' merë israelitë, gun ra' lani; chuu ra' laan guíuu bëchiilë, ta parë chigné la' ra lliin tu' zëë guu tu' dizde brecá tu' Egipto. Zëë chuu tu' hashta na guëdchín tu' Canaán.

Cun guchi Dios lo Moisés:

—Guchi lo ra bën gui'enín seti olivë parë chuu laan gandëlier parë caguí gandëlier. Gra dchi cuu bëshozë seti olivë laan gandëlier ta parë dë yaldë gandëlier laan guíuu lonë rëë na ziquë modë tu guëdo'.

'Tu dchi laan llman, dchi nircua' ra bën descansë, dchi rëë run cambi bëshozë gra docë pan nidchiibë lo mellu. Ya gra pan goshë rëë ro bëshozë.

Dios guchi lo Moisés shtu:

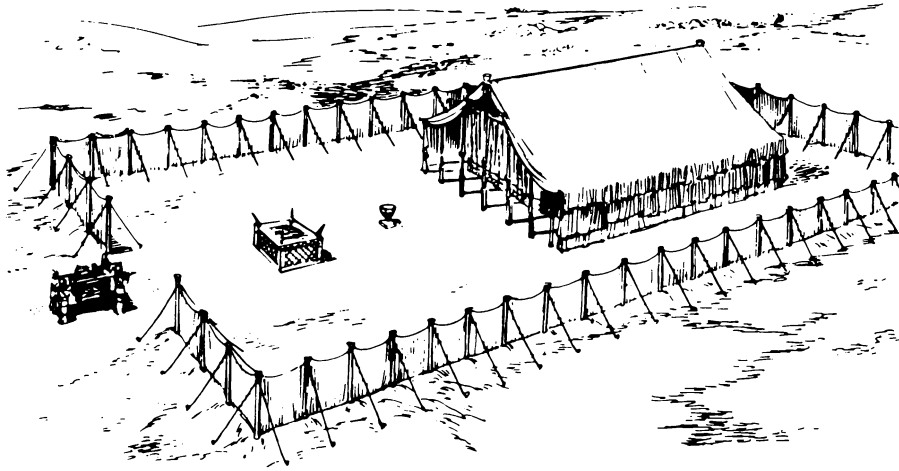
—Cualquierë nirgón Dios, bën rëë zati bën. Bën rëë zëguín ra bën bën cun guie hashta na gati bën.

Ra israelitë bëdchín ru'a guëdchi Canaán

(Números 4:1–49; 10:11–28; 12:16; 13; 14)

Cadë Dios rnin' lo ra bën; chii rzuchái ra bën shtee ra bën; rienín ra bën nee shtu latu. Ra bëshozë rchildë niná ziquë modë guëdo'. Rienín bëshozë nee shtu latu laquë ríuu ra bën. Primértë' lonë nirac chai guëdo', rbiëlonín bëshozë delantë. Ya trasë tëchë bëshozë rëë ri'e ra saa Leví ruua ra' carguë rienín hashta laquë ze bëshozë. Zëë guzanín ra bën shtee ra bën cuarentë izë lo ra shlatu.

Ya casi merë guëdchaa izë noon ra israelitë ru'a dan nilá Sinaí, chii shcahi nicá guia' iquë guëdo' nibenchái ra bën cun lonë; chii laa shcahi rëë guzá. Ya chii gucbë'a ra bën ca' Dios chi ra bën shtu latu. Chii bëndisë ra bën guíuu shtee ra bën; zenín ra bën shtu latu.

Benchái ra bën guëdo' lonë

Dios bëdee chi' mandamientë cuaa ra bën ru'a dan nilá Sinaí. Chi bree ra bën rëë, primértë' ra saa Judá dchibëló ra' delantë; ya trasë tëchë ra saa Judá zi'e ra saa Isacar. Ya trasë tëchë ra saa Isacar zi'e ra saa Zabulón. Ya tëchë ra saa Zabulón rëë zi'e ra saa Leví; nuhaa ra' lonë niguc chai guëdo' shtee Dios.

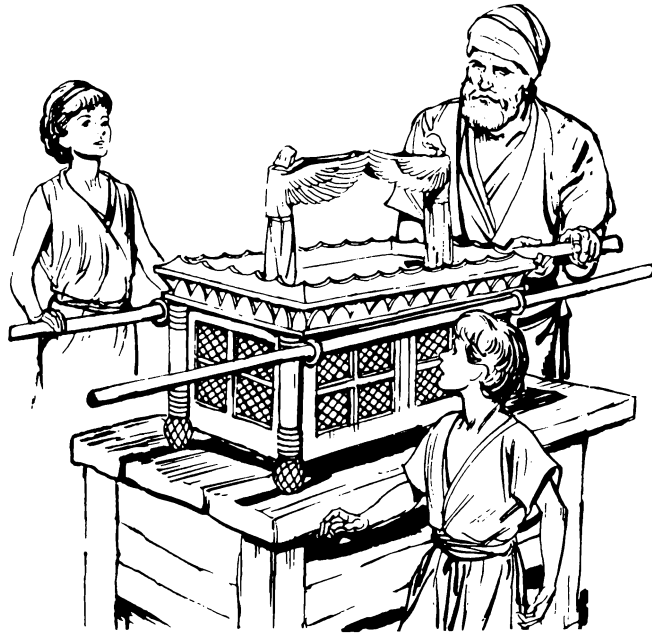
Ya tëchë rëë zi'e ra saa Rubén cun ra saa Simeón cun ra saa Gad. Ya tëchë ra saa Gad zi'e shtu tantu saa Leví; nuhaa ra' tu bëcuuguë cun gandëlier cun ra trashtë shtee bëshozë. Nuhaa ra' cajë nilá Arca ninoon chi' mandamientë laan. Ya tëchë rëë zi'e saa Efraín cun ra saa Manasés cun ra saa Benjamín. Ya últimë zi'e ra saa Dan cun ra saa Aser cun ra saa Neftalí.

Ya chii ra israelitë guzá ra' shbaldë dchi hashta na bëdchín ra' guëdchi Parán laquë na ru'a guëdchi Canaán. Chii Dios gunin' lo Moisés:

—Guluunezë baldë ra bën shquédchu' parë chibiee ra bën shini na guëdchi Canaán donë' gu zian bën guëdchi rëë, ni gu na ra bën fuertë.

Ya chii Moisés gunaabë tugá ra saa israelitë nizi'e ra'. Nataa ra bën docë. Chii guchi Moisés lo ra bën:

—Guchi güë, gubiee guëdchi Canaán, dónë' shini na ra bën guëdchi rëë, dónë' gu gueroo ra bën; ni dónë' baldë ra bën noon

Cajë nanoon ra chi' mandamientë

guëdchi rëë. Chii gui'enín tu' chopë nashi shtee guëdchi rëë dónë'.
Guná shini chi tu'; Dios gun compán laa tu'.

Cuarentë dchi guzá ra bën; gubiee ra bën cun tornë guëdchi
Canaán. Ya chi biubré ra bën, chii bëchuguë ra bën tu rcimë uvë.
Nuhaa ra bën uvë rëë chopë ra bën lo tu yag dchiibë llanlli'e ra
bën. Bëdchín ra bën laquë noon Moisés guëdchi nilá Cades, partë
shtee Parán. Chi bëzá ra israelitë, guchi ra bën lo los de más bën:

—Bioo du' Canaán. Bëdún du' noonquë ra nashi rëë. Rcaquë
nashi rëë. Nee bëdile du' tu rcimë uvë nicá rëë. Ni gueroquë
guëdchi rëë cun bienhechu na rëë. Gra ra bën nabëdún du' na ra'
vibë bën roo.

Ya chii shtu ra bën nilá Caleb cun Josué, nigubiee ra' Canaán,
gunin' ra' lo ra bën israelitë:

—Nigá choo ra' guëdchi Canaán ta parë tildënin ra' bën
Canaán. Segurë guëdún ra' gan. Dios gun yudë laa ra'.

Ya shchi' ra bën gunii ra' llaallë choo ra' rëë. Gunii ra bën:

—Chu gunllë gan lo ra bën. Brutë guroo ra bën. Ni noon ra
bën fuersë. Guëzugaa ra' cun laa ra bën niguëroldë tu gusharu.

Nuhaa ra bën nashi nabiee ra bën shtee Canaán

Chi bién ra israelitë nigunin' chi' ra bën nigubiee rëë, chii gra ra israelitë gudchibë ra'; bién ra' nigunii ra bën. Ya gundída' la' ra bën nigunin' Caleb cun Josué. Chii guzuló ra bën; rnii ra bën tēchë Moisés cun Aarón. Gunii ra bën lo saa bën:

—Doo guëdiilë ra' shtu bën niguënabë'a laa ra' ta parë guëdiubrë gaquë ra' guëdchi Egipto.

Chii Caleb cun Josué gunii ra' lo ra israelitë:

—Llaa rdchibë tu'. Guëdchi Canaán noon vibë nahuén. Dios gun compán laa ra'; guënee Dios guiu rëë laa ra'. Llaa rnii tu' tēchë Dios.

Chii grali ra bën bēdchiichi ra'; ca' ra bën guëdee ra bën guie Caleb cun Josué. Perë chii Dios bēlu'iló lo ra bën ziquë modë tu llan' roo laan lonë nibenchái ra bën guëdo' logá gra ra israelitë. Chii guchi Dios lo Moisés:

—Cantëdá vez cayúna' milagrë lo ra bën; anë náda' ra bën gun cuendë naa. ¿Guc chindí la' ra bën shtiidcha'? Anërë' guchi lo ra bën gra ra bën gati ra' lo shlatu rë' purquë náda' ra bën chuu lo guiu laquë cádcha'. Nievesë Caleb cun Josué riandí la' shtiidcha'. Laasë ra bën rëë chuu laquë gunínhaa. Gundí tu' ni tu tu' dë chuu

tu' guédchi Canaán, perë ra lliin tu' chuu guédchi rëe chi chiroo ra nee. Glli gaquë guiubré tu' lo shlatu. Rëe chuu tu' 40 izë hashta na gati ra bën goshë. Ziquë güe ra bën Canaán 40 dchi, anë zëesë teedë tu' gra tu' galzí por 40 izë lo shlatu hashta na gati tu'. Ya chi chiroo ra lliin tu' cun ra shaguë tu', chuu ra' guédchi Canaán.

Gra chi' ra bën nigubiee ra' Canaán cun Caleb cun Josué, Dios been guti ra bën de repentë purquë dë bëcuadiáguëda' ra israelitë shtiidchi Dios. Gunii ra bën: “Laa chu chuu rëe.” Laa ra bën rëe bësi'achu laa saa.

Chi Moisés gunin' lo ra bën loquë nigunin' Dios, chii gubín la' ra bën. Ya bragueelë rsilëgá gushtë ra bën. Chii guaapi ra bën iquë dan. Chii guchi ra bën lo Moisés:

—Ya que noon ra' guëllaga ru'a guédchi Canaán, doo guëdiuuté ra' guédchi Canaán laquë gunin' Dios guédchuu ra'.

Chii guchi Moisés:

—Laa tu' dë rcuadiáguëda' tu' shtii Dios. Gunllë tu' gan chi tu' talë sin shtii Dios. Sinún zëzaló shcontrë tu' laa tu' talë sin shtii Dios.

Aunque guchi Moisés lo ra bën, perë chii been ra bën punerë biuté ra bën Canaán. Ya chii bëdchín ra bën Canaán, perë ra bën Canaán gudín zianquë ra bën israelitë. Beenda' ra bën israelitë gan. Chii bësaglluun ra bën Canaán ra bën israelitë; hashta lo tu shlatu gusaan ra bën ra bën israelitë. Ra israelitë nigulaa ra'; biubré gaquë ra' laquë noon Moisés.

Ultimë diidchi niguchi Moisés lo israelitë

(Deuteronomio 1:1, 3; 6:4–7; 8:1–3; 14:22; 16:18–19; 18:9–15, 18–19; 21:22–23; 23:24–25; 34:1–8, 10)

Tu dchi Dios guchi lo Moisés:

—Gunaabë gra ra israelitë, chii bëlu'i gra ley cun ra mandamientë nibëneedcha' lo'. Lo' guiutédëllu' Canaán sinún lo' gátiu' tēchë bëldaa rëe.

Chii bënaabë Moisés gra ra bën israelitë. Chii been ra bën tu juntë. Chii gunin' Moisés lo ra bën:

—Gra ra' na ra' vibë saa ra'. Israel guc shtitë ra' glo. Laa ra' napë ra' tusë dchan nilá Jehová Dios. Zëe gun tu' respetë Dios rëe guëdubi tiempë; napë tu' gun tu' cumplir gra shtii Dios niguënin'

Dios lo tu'. Obligadë napë tu' guëcuadiaguë tu' niguënin' Dios lo tu'. Guchi bësagná la' tu' gra diidchi shtee Dios ta zëesë gabë tu' lo ra lliin tu' ta parë gun cuendë ra lliin tu' Dios. Guchi bëlul' shtii Dios lo lliin tu' shini sa lliin tu' ni shini chuu lliin tu' lo guëdchiliu. Guchi bediinín ra lliin tu' li tu' masiá laachi anë. Tusë Dios gun tu' respetë; nieesë Dios rëë guëcuadiaguë tu' shtiidchi. Llaa run tu' porebë Dios ziquë been ra shtadë tu' glo chi gudínia' barë iquë guie; chii bree nisë laan guie.

'Guchi bësagná la' tu' shini bëyan' Dios laa tu' por 40 izë chi noon tu' lo tu shlatu. Gun tu' chi gudeedë tu' galzì; chii been Dios porebë laa tu' ta parë gacbë'la dónë' zëcuadiaguë tu' shtii Dios, gula' guëcuadiaguëda' tu' shtii Dios. Dios been parë chigná la' ra bën. Dios gunín ra bën laquë gáda' nagó ra bën. Después bëdee Dios maná gudó ra bën parë gacbë'la ra bën laallë tusë pan guëbán ra bën sinún ni shtiidchi Dios guëbán ra bën. Talë sin shtiidchi Dios sinún guëbánda' ra bën.

'Dios ca' chigná la' ra bën shtiidchi Dios parë dë guiaaldë la' ra bën shtiidchi Dios.

'Cadë izë sin faltë guienín tu' tu partë shtee cosechi parë Dios. Iquë chi' cosë guëdee tu' tu cosë caa Dios.

'Napë tu' chuu juez cadë guëdchi.

'Obligadë napë chuu juez cadë guëdchi shtee tu', gac ëncarguë parë gun bën gushticë chi shi tu cosë rac ladí guëdchi, perë según rnin' lo ley; gun bën reglë.

'Obligadë gun juez cun ra purcentë según rnin' lo ley. Llaa run tu' ënteresë shmeli bën. Si talë guënee bën meli laa tu' ni rúnda' tu' gushticë; dchabë nee run tu' rcaa tu' mordidë shtee bën. Talë runquë tu' nirnin' ley shtee Dios, chii guëbán tu' shchi lo guëdchiliu laquë guënee Dios chuu tu'.

'Chi yuté tu' Canaán, llaa rseedë tu' billi'u nirac ra bën guëdchi Canaán purquë ra bën rëë rac ra' vibë billi'u. Ni llaa rseedë tu' gudiinín tu' tégó purquë Dios raquëguí gra ra cosë niná dchabë nanoon lo guëdchiliu.

'Dios gun yudë laa tu' gun tu' gan cueecá tu' gra bën nanoon guëdchi Canaán. Ya chii laa tu' yaanín tu' ra guiu shtee ra bën parë guëcuëë tu' bini.

'Shtu dchi más Dios cuu shtu bën ziquë naa; napë tu' guëcuadiaguë tu' shtiidchi bën rëë. Gra bën nidë rcuadiaguë shtiidchi bën rëë, ya chii Dios guëteedë bën rëë castigu; na shtu bën parë Dios.

'Cun gunin' Dios, talë laa tu' rcua' tu' tu bën lo yag purquë bën rëë napë culpë roo, llaa rcua' tu' bën guëdubi gueelë lo yag. Si talë bëcua' tu' bën lo yag, chii napë tu' guëcuaachi tu' bën dchi gac rëë. Dios gunin': "Gra bën narcá lo yag, nee na condenadë parë Dios; na shtu bën parë Dios."

'Chi yuté tu' Canaán, chi noon gan go tu' uvë, laquë ca uvë, napë tu' permisë go tu' uvë rëë gaquë; perë menu de llaa rbiinín tu' uvë parë li tu'. Niquë caa tu' chitó tu' baa shtee trigu tu lo shtee bën perë rëë gaquë go tu' baa rëë menu de guëchuguë tu' nee cun cierru parë guëbiinín tu' nee. Gra ra diidchi rëë gunin' Dios ta parë guëcuadiaguë ra bën shtii Dios.

Ansru guëdee Moisés shtu tantu ley caa ra bën. Chii guaapillgá Moisés iquë dan nilá Nebo. Rëë bëlu'i Dios gra guiu shtee Canaán lo Moisés. Chi niaapë Moisés iquë dan chii gun Moisés guiu nilá Judá cun guiu ninëgaa hashta ru'a nisëdo'. Chii guchi Dios lo Moisés:

—Ndequë na guiu nigúcha' lo Abraham, cun lo Isaac, cun lo Jacob; nee na guiu niguëdee caa ra israelitë parë chuu ra' lo. Aunquë dë guiutéu' lo guiu rëë, naa cádcha' gánu' lo guiu rëë.

Na nee, zëëshë' been Moisés cumplir gra niguchi Dios lo Moisés. Chii guti Moisés guëdchi nilá Moab, perë laa Dios bëcuaachi Moisés rëë. Hashta anërë' ni tu ra bën chu nanë ca lo bëgaachi Moisés. Perë Moisés napë 120 izë chi guti Moisés, perë niquë gooshë Moisés nindá bëdcháguëda' Moisés, niquë bëcáhida' lo Moisés.

Perë ra israelitë biin ra' tu bë'u ta guti Moisés.

Ya shtu bën nabiaan ziquë Moisés, ya bën rëë bediinindru Dios bën rëë lo lo bën perë Moisés lo lo Dios rudiinín Moisés Dios.

Josué na tu mozë cubi canabë'a ra israelitë

(Josué 1:1–7; 2:1–24)

Ya chi Moisés ya guti, chii guchi Dios lo Josué:

—Moisés niná mozë shtëna' guti. Gurán rë' guchi lo ra bën teedë ra bën shtu tëchë bëldaa Jordán. Naa guëneedcha' lugar gundë laquë chi tu', ziquë gúcha' lo Moisés. Ni tu chu gun gan lo' mientrë nabániu' anë purquë rzanínha' lo' ziquë guzanínha' Moisés. Naa guëndaalla' lo'. Naa gúnia' yudë lo'. Naa guëneedcha' fuersë lo' cun valor. Anërë' lo' quiizu' guiu caa ra bën israelitë, nigunínhaa lo ra shcuzán bën glo. Nee rnínhaa lo', llaa rdchíbu' parë guiutéu' Canaán. Guchi bëcuadiaguë gra ley nabëdee cuaa Moisés.

Chii guluunezë Josué chopë bën parë zendaachi guëdchi Canaán chigá. Guchi Josué lo ra bën:

—Cun guchi güë guëdchi Jericó anë ninoon shtu ladu tëchë bëldaa Jordán. Guchi gubiee dónë' shidé noon guëdchi rëë.

Ya chii ze ra bénshtë'. Bëdchín ra bën tu li gunan' mal. Gunan' rëë la Rahab. Rëë biaan ra bën li gunan' rëë. Ya chii güë ra bën Jericó; guguëchi ra bën lo rey shtee ra bën. Guchi ra bën lo rey:

—Laa du' zioopë guen' du' visë dequë chopë ra israelitë bëdchín guëdchi rë' anë gueelë rë'. Ziendaachi ra bën shi na shquëdchi ra'. Ra bën rëë noon li Rahab.

Ya chii guluunezë rey shtee Jericó tu bën, guguëchi lo Rahab:

—Gulecá ra bën nanoon lídchu' purquë ra bën rëë nieesë ziendaachi ra bën rë'.

Perë Rahab ya bëcuaachilë ra bën ninoon li Rahab. Chii gunin' Rahab lo bën rëë:

—Guiol'; bí'equëla' chopë bën lídcha' perë racbé'ada' chu bën na bën. Chi guu gushín, chii bree ra bën ru'a pëertë shtee lee; ze ra bën, perë chu gántaa ca nezë ze ra bën rëë. Si talë chinaldë tu' bën gurán rë', segurë gun tu' gan gaa ra bën.

Ni Rahab bëcuaachilë ra bën laan manollë guilli niré' guia' iquë guiuu parë guëbidchi.

Ya chii ra bën niguluunezë rey zetiilë ra bën israelitë hashta ru'a bëldaa Jordán laquë rietë ra bën laan bëldaa. Ya ru'a pëertë niná ru'a guëdchi rëë ní'agu chi bree ra bën.

Ya chii guaapi Rahab laquë noon ra israelitë, ansru nicáda' gasi ra'. Guchi Rahab lo ra bën:

—Naa nána' Dios gunin' lo tu' caa tu' guëdchi rë'. Gra du' rdchibë du' laa tu'; ni bédían du' nibeenín Dios Nisëdo' Shinián; gubidchi nisë laan laquë gudeedë tu' chi bree tu' Egipto. Cun ni

bédían du' shini guti guëropë rey tëchë bëldaa Jordán, cun ra shpën bën anë. Chi bédían du' nee, chii gudchíbëquë du'. Ni tu chu guu shvalor parë guiabiguë lo tu' purquë chii bédacbë'a du' dequë Dios shtee tu' nee noon guiaba' cun nanoon lo guëdchiliu. Anë rúnia' ruegu lo tu', guchi bégón Dios gun tu' yudë ra saa cun naa purquë béna' yudë laa tu' parë dë guti tu'. Guchi danín tu sen cun diidchi shtee tu' parë guëndaa tu' laa du'; shtáda' cun llána', cun ra bëzaana' parë dë gati du'.

Ya chii guëropë ra bën israelitë gunin':

—Si talë dë gun tu' traición laa du', chii guédún du' loquë narnínhu'. Chi laa Dios guënee guiu rë' laa du', chii nindá shi chu gunín lo' cun ra soo.

Ya chii guchi Rahab lo ra bën parë teedë ra bën ventán cun tu duu parë quietë ra bën lo guiu nezë fuerë guëdchi. Li Rahab na guia' iquë lee shtee guëdchi. Chii guchi Rahab lo guëropë bën rëë:

—Chi quietë tu', chii guzé tu' nezë iquë dan; adë guëdchielë ra bën nizétiilë laa tu'. Guchi guu rëë chunë dchi laan dan rëë hashta guibré ra bën rëë; chiitaa guzé tu' shquëdchi tu'.

Ya chii guchi ra bën israelitë lo Rahab:

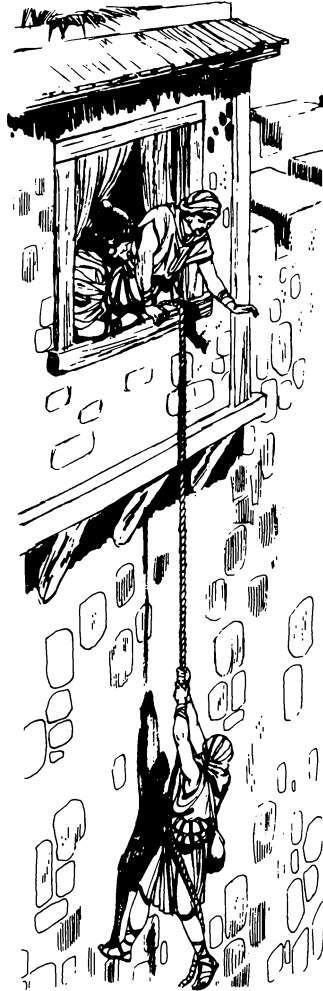
—Chi gánu' ra bën shquédcha', guiuté ra' shquédchu', chii bëndiibë duu shinián rëë laquë guëdietë du'. Ya chii bënaabë shtádu' lídchu' cun llánu', cun gra ra bëzaanu', cun gra ra saa shtádu'. Si talë tu ra nee chiree fuerë tëchë guiuu, chu nallë responsablë de laa nee niquë quin ra bën nee. Ra bën nanoon lídchu' nee na du' responsablë chu guaaldëda' laa tu'.

—Non'a de acuerdë loquë nagonii tu' —gunin' Rahab.

Ya chii been ra bën despedir Rahab. Ya chii gudeedë ra bën ventán; bietë ra bën lo guiu. Ra bën zétaashë'. Ya chi goldë Rahab bëldiibë duu shinián culaan ventán.

Ya guëropë ra israelitë ze ra' hashta dan. Ya rëë bëcuaachiló ra' chunë dchi laan dan rëë hashta na biubrë ra bën nizetiilë ra israelitë. Gutiiilë ra bën ra israelitë lo nezëguiú perë ni tu ra israelitë chu bidchiélëda' ra bën rëë. Ya chii bietë guëropë israelitë iquë dan. Chii gudeedë israelitë tëchë bëldaa Jordán. Ya chi bédchín ra' laquë noon Josué; guchi ra israelitë lo Josué:

—Dios guënee guiu rëë laa ra'. Gra ra bën guëdchi Jericó rdchibë laa ra'.

Tëchë li Rahab bree ra bën shtu tëchë

Ra israelitë biuté ra' guëdchi Canaán

(Josué 3:1-6; 13-17; 4:1-24; 5:10-15)

Josué guchi lo ra israelitë gun ra israelitë preparar ta parë guzé ra israelitë. Ya ra bëshozë bëchildë ra' niná guëdo' shtee Dios parë guzé ra'. Ya chii bënabë'a Josué Iliin Leví guaa naguc cha guëdo'. Chi bëdchín ra bën ru'a bëldaa Jordán, chii guchi Josué lo bëshozë:

—Laa tu' cuëbilonín tu' cajë ninoon ra mandamientë shtee Dios laan; chii guchi gudchibëló lo ra bën.

Ya chii dchatipë bëldaa nisë purquë chii na tiempë shtee nisëguié. Chi bédchín ra bëshozë ninuhaa cajë shtee Dios ru'a bëldaa Jordán, chii guzudchí nisë; bree tu ziquë modë tu nezë laan nisë laan bëldaa Jordán. Ya nisë nazezá laquë gruuguë nisë, nisë rëë ze hashta lo nisëdo!. Ya chii ra bëshozë zugaa ra' guëroldë nisë laan bëldaa Jordán lo guiu bidchi. Cabezënú bëshozë gra ra bën teedë shtu tëchë bëldaa.

Ya chi gra ra bën gudeedë shtu tëchë bëldaa, chii bënaabë Josué gra docë bën, tugá bën niná cadë tu grupë shtee israelitë. Guchi Josué lo ra bën rëë:

—Cadë tu tu' guchi gunaazë tu guie ninëгаа guëroldë laan bëldaa Jordán laquë caré ra bëshozë. Chii guchi gudanín guie; guëcué ra' guie laquë guëteedë ra' gueelë.

Ya chii bédchinín ra bën guie, chii zenín ra bën guie laquë chuu ra bën. Chii guchi Josué lo ra bën:

—Cadë chi guédán ra' lo montón guie rë' chii chigná la' ra' nibëteedë Dios laa ra' tëchë bëldaa Jordán. Ya chi guënaabëdii ra lliin ra' lo ra': “¿Shipurë rë guie rë'?”, chii guëdabë ra' lo ra lliin ra': “Nëen na recuërdë shtee nibeën Dios yudë laa ra'.”

Ya chii bëcué montón Josué shdocë guie guëroldë laan bëldaa Jordán rnan laquë zugaa ra bëshozë ninuhaa cajë shtee Dios ninoon ra mandamientë laan. Ya chiishë! bëshozë bree laan bëldaa parë guzé ra bëshozë laquë noon los de más ra bën. Ya chii péda! bree ra bëshozë laan bëldaa, ta chii biubrë zelluun nisë shtu laan bëldaa.

Ra israelitë benchái ra' li ra' cun lonë shtu ladu ru'a bëldaa Jordán guëdchi Gilgal. Ya rëë bëcué montón ra bën docë guie nabëtopë ra bën guëroldë laan bëldaa Jordán. Ya rëë benchái ra bën guëdo! shtee Dios cun lonë. Ya chii been ra bën lani Pascu rëë. Ya chii bragueelë benchái ra bën pan ninindá levadurë iquë. Benchái ra bën pan rëë cun trigu nabëdchielë ra bën Canaán purquë dizde dchi rëë bëzaaldëdru Dios maná. Guzuló ra bën; gudó ra bën nanoon lo guiu, gra ra ninoon laachi.

Tu dchi canzá Josué ru'a guëdchi Jericó. Chii gun Josué tu niguiu!; bëlu'ilolë lo Josué. Nuhaa niguiu! tu spadë. Chii gubiguë Josué; guchi Josué lo niguiu! rëë:

—¿Gu migu shtee du' non!, o gula! shcontrë du' non!?

—Naa zíelda!; nan' capitán shtee soldadu shtee Dios —gunin' bën rëe lo Josué.

Chii guzushibë Josué lo bën rëe hashta bëgaa locá Josué lo guiu. Chii gunin' Josué:

—¿Shidé caadchu' cun naa? Naa nan' shmózu'.

Chii gunin' bën rëe lo Josué:

—Bichicá gurachi ni'u purquë laquë caréldu' rëe na milagrë purquë Dios noon rëe.

Chii bëcuadiaguë Josué loquë nigunin' bën lo Josué.

Gualó guédchi Jericó

(Josué 6:1–25)

Ra pëertë niná ru'a guédchi Jericó bienhechu nieegu ra'. Ni tu ra bën chu rree ra' purquë rdchibë ra bën Jericó ra bën israelitë.

Chii gunin' Dios lo Josué:

—Gúnia' yudë lo', gúnu' gan lo ra bën Jericó cun lo rey, cun lo ra soldadu shtee Jericó. Guchi güe tu vultë guédubi na guédchi Jericó, tugá vultë hashta na guëzaa shoopë dchi. Ya gadchi bëshozë cuëbiló lo ra ninuhaa cajë shtee Dios ninoon ra mandamientë shtee Dios laan. Cun guaa ra bëshozë tugá trompetë ninaquëchá shcachu lliilë, gooldë ra bëshozë. Ya ni rac gadchi dchi, chii guëdee tu' gadchi vultë guédchi. Ya chi guién ra bën chi'a trompetë, chii cuishti'a tu' dchiichi; chii guiabë lee shtee Jericó. Ya chii guiuté tu' guédchi Jericó.

Chii bënaabë Josué ra bëshozë; gabë Josué lo ra bëshozë:

—Guchi doonín cajë shtee Dios; ya shgadchi tu' guchi doonín tugá trompetë ninaquëchá shcachu lliilë. Guchi doo delantë lo los de más bëshozë.

Chii gunin' Josué lo ra bën:

—Guchi bëdee tu vultë guédubi na guédchi. Ya shguëroldë ra soldadu cuëbiló lo ra bëshozë nanuhaa cajë shtee Dios.

Ya zëësë been ra bën; tu tantu ra soldadu dchibëló, ya trasë tēchë ra soldadu rëe zì'e gadchi bëshozë cacuëdchi ra' tugá trompetë. Ya trasë tēchë rëe zì'e shoopë bëshozë nanuhaa ra' cajë shtee Dios. Ya masru trástë' zì'e shtu tantu ra soldadu. Ya masru trasë zì'e ra bën israelitë.

Chii gunabë'a Josué ra bën:

Biabë lee shtee Jericó been ra israelitë

—Guchi güë chigá; sin ruëdi ni parë gudii tu'. Chi naa guëñíhaa lo tu': "Cuishti'a tu'", chii cuishti'a tu' dchiichi cun fuersë nanoon tu'.

Zëë bëdee ra bën vueltë guëdchi cun cajë shtee Dios nuhaa ra bën. Gualosë ta chiitaa biubré ra bën laquë bëteedë ra bën gueelë. Zëë been ra bën shoopë dchi diarë. Ya chi guc gadchi dchi, chii gushtëga ra bën; chii bëdee ra bën gadchi vueltë guëdchi Jericó. Ya chi guc gadchi vez bëdee ra bën vueltë guëdchi Jericó, chii guzudchi biildë ra bëshozë trompetë. Chii guchi Josué lo ra bën:

—Guchi been ruëdi anë, purquë Dios bënee guëdchi rë' laa ra'. Nee guëzaló Dios guëdchi rë' cun gra ra cosë nanoon ladi guëdchi. Niesë Rahab, niná gunan' mal, guëndaa Dios cun gra ra saa Rahab ninoon li Rahab. Niesë guëndaa Dios purquë Rahab bëndaa guëropë bën naguluunezë ra'. Ni tu tu' llaa shi ruua tu' ninoon guëdchi rë' parë dë guëteedë Dios castigu laa ra'. Perë platsë cun orë, cun gra ra nirllu'i niná ra cosë zaaquë, nee guëdee ra' caa Dios ziquë modë tu gon parë Dios.

Ya chii biildi ra bëshozë trompetë; chi bién ra bën israelitë trompetë, chii gurishti'a ra bën dchiichi. Chii guzuló biabë ra lee shtee guëdchi rëë. Ya chii biuté ra israelitë ladi guëdchi Jericó, cadë laa ra bën guaapi ra bën laquë biabë lee. Cun spadë shtee ra bën israelitë gudín ra israelitë ra bën nanoon ladi guëdchi cun ra man, niguiu' anë, ra gunan' cun ra bënii anë, cun ra dargolëë, hashta ra goon gudín ra bën, ra lliilë anë, ra burrë anë.

Chii guchi Josué lo guëropë bën naguldaachi guëdchi rëë:

—Guchi güë li Rahab; chii gui'enín tu' Rahab cun gra nanapë Rahab, gra ziquë guchi tu' lo Rahab.

Ya chii guëropë ra bën gullii Rahab cun shtadë Rahab, cun llan Rahab, cun bëzaan Rahab, cun gra ra saa Rahab nanoon li Rahab. Ya chii bëcuaguí ra bën guëdchi Jericó cun gra nanoon guëdchi Jericó. Niesë bi'e ra bën plátësë, cun ra orë, cun gra guiibë niná bronce. Chii bi'e ra bën nee hashta laan guëdo' shtee Dios. Rëë guluucha'i ra bën nee.

David been gan lo Goliat

(1 Samuel 17:1–52)

Tu vez ra filisteo bëtopë ra soldadu shtee parë chi ra guerru iquë ra shpën rey Saul. Chii ra israelitë bëtópëga' ra soldadu parë tildë ra' cun ra filisteo. Cadë laa ra bën noon tugá tēchë dan. Ya guëroldë guëroldë na tu laachi laquë chicua' ra bën.

Chii bree tu bën filisteo nalá Goliat, casi noon bën chunë metrë naziuulë. Ya iquë bën noon tu shiguiibë niná bronce, cun nacu bën cantédá guuibë niná bronce lashtó bën parë dë chaažëda' flechë lashtó bën. Cun tu flechë ziuulë nuhaa bën. Ya shtu bën bi'enín tu guuibë nasú Goliat lo golpë. Cun nee run bën defender laa bën. Gunin' Goliat dchiichi lo ra soldadu shtee Israel:

—Naa nan' Goliat. Guchi gudiiilë tu bën chacuanínha'. Si talë laa bën been gan lua', chii laa du' guëdac du' ziquë tu bën nabiuulë shtee tu'. Ya si talë naa béna' gan lo bën rëë, ya chii laa tu' gac tu' ziquë tu bën nabiuulë shtee du'. Gurán guchi guda' de tu tu' chacuanínha'.

Zëëshë' rié Goliat cuarentë dchi, run Goliat ruëdi gudchí la rsilë. Chi bién ra israelitë narnin' Goliat, chii gudchibë ra bën. Gucuanínnda' ra bën Goliat.

Noon chunë bëchi soldadu shtee Saul. Shtadë ra soldadu rëë, la Isaí. Cun noon shtu bëchi soldadu rëë, la David. Nee na pastor; rapë nee ra man laachi. Mëcuu nee. Tu dchi shtadë David guluunezë David. Zesaan David nigó ra bëchi David. Ya chii bédchín David laquë noon ra bëchi David. Ya chii bién David loquë nacanin' Goliat. Chi gun David ra israelitë gudchibë ra'; ca' ra israelitë guëlluun israelitë; chii gunin' David:

—¿Chu na filisteo rë'? Nidë rumbëa' filisteo Dios. ¿Shicuén rdchibë tu'? Naa chacuanínha' Goliat. De una vez quínia' Goliat purquë Dios gun yudë naa.

Chii ra bëchi David bédchiichi cun David. Chi bién rey Saul loquë nagunin' David, chii gunaabë rey David. Chii güë David guguëdiín David rey Saul. Guchi David:

—Llaa rdchíbu'. Naa chacuanínha' Goliat.

Chii gunin' rey:

—¿Llaa chicuanínhu' filisteo rëë? purquë lo' non' tu bënii. Ni laa bën rëë rac riacua' dizde mëcuu bën rëë.

Ya chii gunin! David:

—Naa nan! tu pastor. Naa gudínia! ra man doshë chi ca! man nió man lliilë shtëna!. Chii gunáza! rua! man; bēteeza! rua! man. Naa nápa! segurë zëë gunínha! Goliat nirún burlë soldadu shtee Dios nanoon guiaba!. Niquë lo man doshë shi bēsan! Dios gulaa ni, cuantë más lo filisteo naa gúnia! gan.

David gucuaanín man doshë

Chii guchi Saul:

—Güë; Dios gun yudë lo!

Saul bēdee tu shabë soldadu gacu David, perë David gunáda! nee niacu larë rëë purquë náda! David costumbrë racu David larë rëë. Chii zenín David tu barë noon naan David. Chii gudiilë David gaayu guie laan bēldaa. Chii guluu David guie laan tu bolsë niná guidë. Cun tu guishu billiildë noon naan David, chii ze guëlluun David hashta laquë noon filisteo.

Chi gun Goliat David, chii beenín filisteo burlë David purquë na David tu bēnii. Chii gunin! Goliat:

—¿Cumán beecu nan! ta quíniu! naa cun tu yag? Guda! rë! gánu!, ta guëti!a lo! go ra man doshë lo!

Chii gunin! David:

—Rúnu! guroo ta por nuu spadë cun tu flechë cun nirzu! lo golpë perë naa zielda!, ziecuanínha! lo! purquë rúnu! burlë Dios shtee du!. Naa gúnia! gan lo!. Gun Dios yudë naa purquë riandí ládcha! shtii Dios. Gra ra bën gan guroo na puderë shtee Dios, dequë anë rapë Dios laa du!. Anë Dios gun ëntriëgu lo! lo du! cun gra ra soldadu shtee tu!.

Chii Goliat gubiguë lo David. Chii bëgueeldë David; zelluun David parë chicua! David cun Goliat. Chii guluu naan David laan bolsë guidë. Chii gulee David tu guie parë guëcua! David cun guishu bëlliildë iquë Goliat. Perë merë locá Goliat bëgaa guie; chii biabë Goliat lo guiu. Guti Goliat. Chii zelluun David hashta laquë nëgaa Goliat. Chii bichicá David spadë shtee Goliat. Chii bëchuguë David iquë Goliat. Zëëshë! been David gan lo Goliat cun tu guishu billiildë cun tu guiesë.

Chi gun ra soldadu filisteo guti Goliat, chii zelluun ra filisteo. Chii masru zenaldë guëlluun ra israelitë tëchë ra filisteo. Chii zianquë ra bën filisteo gudín ra israelitë.

Shini guc David rey shtee israelitë

(2 Samuel 5:3–4, 10; 7:16; 8:1–14; 11:1–5, 14–21, 27—12:14)

Chi Saul guti, chii laa ra bën bëzú David, gac David rey. David napë 30 izë chi guc David rey. Ya bënabë'a David ra bën 40 izë. Dios benda'i gra nabeen David. David bëcuadiaguë shtii Dios. Guu tu dchi guchi Dios lo David:

—De tu shágu! gac rey guëdubi tiempë. Laa bën rëë guë nabë'a ra shpéna!.

Perë Dios benda'i iquë David parë gun David gan lo guëdchiliu laquë guchi Dios lo David. Más glo guchi Dios lo David guëdee Dios guiu caa ra bën israelitë. Cun nezë narzá David, Dios rzanín David.

Tu vez chi laa soldadu shtee David ze ra! chicua! ra! cun ra amonitas, ya laa David biaan Jerusalén. Tu dchi David gucua! tu vueltë ru'a palaciu. Gun David lo tu gunan! cru nalá Betsabé. Gunan! rëë na chieelë Urías, tu soldadu shtee David. Urías ria lo guerru. David gun dequë cru run gunan!; ca! David chuunín David gunan!. Chii guluunezë David tu bën guchi lo gunan! dequë chi gunan! canaabë David. Ya chii gutëgaasinín David gunan! rëë.

Been David gan lo tu bën roo

Chii goldë biubré gunan' rëe li gunan' ya chii bësiaan David gunan' nualliin gunan'. Chii guluunezë gunan' tu bën guchi lo David dequë gunan' nualliin. Chi gucbë'a David, chii bënabë'a David tu capitán shtee David parë cuunezë capitán Urías delantë lo ra soldadu ta parë gati Urías lo guerru.

Chi bién David guti Urías, chii cuaa David Betsabé. Guc Betsabé chieelë David. Ya chi goldë, golë tu bëniguii shtee Betsabé. Perë Dios biuu laada' loque nabeen David. Zëëshë' Dios guluunezë Natán parë chiguedënín David. Natán na mozë shtee Dios; chii bëdchín Natán li David; chii guchi Natán lo David:

—Noon chopë niguii' tu guëdchi. Tu bën rëe na rrëcu; ya shtu bën na proobë. Perë rrëcu rëe napë zianquë ra lliilë cun ra vaquë. Perë proobë napë nieesë tu lliilë mëcuu. Laa proobë guzi' lliilë; rapë. Perë lliilë rëe guroonín ra lliin proobë. Tu dchi bëdchín tu bën fuerë li rrëcu rëe. Perë rrëcu rëe gudínda' ni tu lliilë shtee, ni tu vaquë shtee anë parë guëdee nigó bën fuerë nibëdchín li rrëcu. Ya chii gunaazë rrëcu lliilë shtee proobë. Gudín rrëcu; gudó bën fuerë.

Chi bién David loquë nagunin' Natán, chii bëdchiichi David bién David crëe. Chii guchi David lo Natán:

—Nibeenín bën crëe, zati bën rëe. Ya chii quilli bën rëe lliilë tapë vez purquë bëgaa laada' bën tu saa bën.

Ya chii Natán gunin' lo David:

—Lo' aquë crëe beenu'. Naa zienínha' shtii Dios parë lo': “Naa bëzúa' lo'; gúcu' rey shtee israelitë. Gúnu' naa gópa' lo' chi niguín Saul lo'. Lo' non' rrëcu; nápu' gunan'. ¿Shicuén dë beenu' casu shtiidcha'? Anë beenu' cosë niná dchabë lua'. Gudíniu' Urías. Ya chii coo chieelë Urías. Por nee teedu' galzí anë, cun napë zati lliin Betsabé anë.” Nee na nigunin' Dios lua' parë guënínhaa lo'.

David guchi lo ra israelitë dequë Salomón gac rey shtee Israel

(2 *Samuel* 12:15, 24; 15:1–16; 18:6–15, 33; 1 *Cr.* 28:1–21;

29:1–9, 22–23, 28)

Bëniguii lliin Betsabé guc llo', guti. Ya goldë bëgaa izë rëe golë shtu lliin Betsabé, brelá Salomón.

Ya David noon shtu lliin nilá Absalón niná lliin shtu gunan'. Perë Dios guðiilë Salomón, gac Salomón rey chi gati shtadë

Salomón. Perë Absalón ca' gac rey. Nigá ca' Absalón gac rey. Zëeshë' laasë Absalón nanë. Ya chii bëtopë Absalón ra shpën; bi'e ra' parë chicua' ra' cun soldadu shtee David. Perë David caada' chicuanín lliin; ya chii bree David guëdchi Jerusalén; ze David; chuu David shtu guëdchi.

Perë Absalón gunaldë ra' cun ra soldadu hashta na bédchielë ra shpën Absalón ra shpën David laquë zobë zian yag. Ya rëë gucua' ra shpën Absalón cun shpën David. Perë ra shpën David been gan lo ra shpën Absalón Ya rëë gunaldë guëlluun ra soldadu shtee David tëchë ra soldadu shtee Absalón. Ya Absalón niaapë tu mulë; ya chi gudeedë mulë guetë ni'e yag, ya chii gubë shidë guichiquë Absalón laan ra shiidchu yag purquë gueroo guichiquë Absalón. Ya rëë guu naaguë iquë Absalón laan shiidchu yag. Ya rëë güë tu soldadu shtee David. Ya chii gun soldadu Absalón noon naaguë laan shiidchu yag; ya rëë gudín soldadu Absalón. Ya chii bién David lliin David guti, ya chii gubín la' David. Ya chii gudeedësë, David biubré gaquë Jerusalén.

Ya chii ya ze dchi shtee David, bënaabë David gra ra gushticë shtee Israel cun gra ra soldadu shtee David. Chii bëdopë gra ra bën Jerusalén. Chii guchi David lo ra bën:

—Guchi bëcuadiaguë, bëchiinë'. Naa zanínha' llgabë guëza' tu guëdo' parë Dios. Ya bëcuëshcua' gra nichaa guëdo' perë Dios gunin' lua': “Lo' llaallë guëzo' guëdo' shtëna' purquë lo' non' bën nirguín bën. Ya cantëdá bën caguíniu'.” Perë Dios gudiilë naa gáca' rey shtee ra israelitë parë chuu tu rey guëdubi tiempë. Jehová Dios bënee zian lliinia' perë Jehová Dios gudiilë lliinia' Salomón gac rey shtee Israel. Zëë gunin' Dios lua': “Lliiniu' Salomón guëza' guëdo' shtëna'. Naa guëzua' lliiniu' gac rey guëdubi tiempë si talë lliiniu' gun cumplir mandamientë shtëna' cun gra shtiidcha', ziquë cayún lliiniu' cumplir hashta anërë!”

Chii David guchi lo lliin:

—Lo' lliingan', Salomón, bëcuadiaguë shtiidchi Dios shtee ra'. Been sirvë lo Dios guëdubi laadchu'. Purquë Dios nanë shi rni ra bën laan lashtë ra bën, cun gra llgabë nicayún ra bën. Si talë lo' run cuëndu' Dios, chii Dios gun yudë lo'; perë si talë lo' dë gun cuëndëdu' Dios, chii zësiaan Dios lo'. Bësagná laadchu' dequë gunin' Dios guëzo' guëdo' shtee Dios. Been fuersë; bëza' li Dios.

Ya chii ya gooshë David; guzú David lliin David, Salomón, cumë rey. Been David ëntriëgu gra nibëtopë David niniaan guëdo' shtee Dios. Ra saa Israel narnabë'a ra' cun cadë shtadë ra bën bëdee ra' gon nasac, orë, platë anë, guiibë cun guie nasac anë. Gra bën rquitë ra'; bëdee nee parë guaa guëdo' shtee Dios shtee ra bën. Guëdubi la' ra bën bëdee ra bën nee.

Na nee chi goldë David guti.

Dios bënditë llgabë zaaquë iquë Salomón

(1 Reyes 3:5–14, 16–22, 24–28)

Ya chi laa Salomón ya rnabë'a ra israelitë. Ya chii nindaru guerru. Guu tu dchi, bëlu'iló lo Salomón; guchi Dios lo bëcaaldë shtee Salomón:

—Bënaabë loquë nacaadchu' lua'. Naa guëneedcha' nee lo'.

Chii guchi Salomón lo Dios:

—Dios shtëna'. Lo' gulëu' naa gúca' rey lugar shtee shtëada' David. Perë naa nan' tu bënii. Naa nan' rey shtee ra shpënu' nigudiilu'. Niesë ni rnaaba' lo'. Guëneedchu' conseju parë guëníhaa lo ra bën gudëndé na huen ni gudëndé na mal.

Perë Dios rquitë gunin' Salomón crëë. Chii Dios gunin' lo Salomón:

—Lo' gunínhu' guëneedcha' conseju lo'; guniidu' dequë guëbániu' shchi; niquë guniidu' gácu' rrëcu, sinuquë bënaabu' conseju parë guënaabë'u ra bën israelitë parë dë tildë ra bën. Naa gúnia' nigunaabu'. Dizde anë lo delantë chinínhu' conseju rëë parë shi gúnu' anë. Ni tu chu guu glo ziquë non' anë, niquë ni chuu shtu gáquëllë nee ziquë non'. Cun shtu guëneedcha' lo' loquë nidë bënaabu' lua'. Gácu' rrëcu; guëni ra bën lo' non' tu rey ninoon llgabë laan iquë; cumë ni tu rey guullë ziquë non'.

Nee na nibënin' shcaaldë Salomón.

Goldë ya shchilë nee, chopë gunan' bédchín ra' li rey. Guëropë gunan' rëë guëëdchi ra' tugá bëniguii. Tu bëniguii nanëguëëdchi tu gunan' nabanquë; ya shtu bëniguii nanëguëëdchi shtu gunan' guti. Ya chii guchi gunan' lo rey:

—Biënu'. Gunan' rë' cun naa noon du' tusë guiuu. Ya naa golë tu lliinia'. Ya nirac chunë dchi golë tu bëniguii lliin gunan' rë'. Noontaa du' tusë juntë, ni turu chu noon. Niesë guërópësë

du' noon du' guiuu rëë. Tu gueelë lliin gunan' rë' guti purquë guguetëgaa bën iquë bdo'i. Ya chii gushtë' gunan' rë' mientrë nigásia', ya chii gulá bën lliinia' culaania'; gudishi bën culaan bën. Ya lliin bën naguti gudishi bën culaania'. Ya chii gushtëa' rsilë parë guëdee dudë guëë lliinia', chii gúna' guti bdo'i rëë. Ya chii gubiaa zaaca' laada' lliinia' nee.

Ya chii gunin' shtu gunan' rëë:

—Laallë crëë na nee. Lliinia' nabanquë. Lliiniu' na niguti.

Zëë rnii ra bën lo rey.

Ya chii guchi rey lo tu soldadu shtee rey:

—Gullii tu madchiedë. Chii bëchuguë guëroldë guëroldë bdo'i nanabán. Bëdee guëroldë bdo'i rëë caa gunan' rë'. Ya guëroldë bdo'i bëdee caa shtu gunan'.

Ya gunan' niná merë llan bdo'i, cumë ca' llan bdo'i laa bdo'i, ya chii guchi llan bdo'i lo rey:

—Mejorë bëdee lliinia' caa gunan' rë', perë laa rguíniu' bdo'i.

Ya shtu gunan' gunin':

—Mejorë bëchuguë guëroldë bdo'i, ni tu ni shtu, ni naa ni laa bën caa bdo'i.

Chii rey guchi lo soldadu shtee:

—Bëdee bdo'i caa bën nidë na gati bdo'i purquë nee na llan bdo'i.

Ya chii rquitë llan bdo'i. Zienín gunan' rëë bdo'i cumë lliinquë gunan' nee.

Chi gucbë'a ra israelitë dequë been rey gushticë lo derechu, ya chii been ra bën respetë rey purquë gun ra bën laa Dios bëdee conseju cuaa rey parë gun rey gushticë.

Salomón benchái guëdo' shtee Dios

(1 Reyes 5:5—6:38; 7:13–51; 8:1–6, 10–11, 65–66; 11:1–13)

Chi guc Salomón rey, chii guzuló Salomón bëza' Salomón tu guëdo' cubi. Glo bëza' ra bën guëdo' cun tablu, cun guidë, cun lonë. Perë anë guaa tu guëdo' roo niná vibë guie cun ra tablu. Cun gunaabë Salomón por mil ra bën shtu guëdchi bëza' guëdo'. Gunaabë Salomón 30 mil israelitë cun chunë mil bën nirán rac dchin'.

Ya bëza' lo ra bën guëdo' hashta gadchi izë, cun gudaabi ra bën orë nezë laan guëdo'. Casi ziquë guc chai gaquë guëdo' glo, zëë formë benchái ra bën guëdo' anë. Zëëshë' gualó guc chai guëdo'; cun na chopë cuartë laan guëdo'. Ya guëroldë guëroldë zaabi tu larë naaldë. Ya laan guëdo', guluuquë ra bën bëcuuguë, chasuelë, mellu anë, graquë ziquë naquë glo.

Ya chi bienhechu gualó guëdo', ya chii Salomón bëtopë gra ra israelitë parë gun ra' tu lani shtee guëdo'; cun bënëbë'a Salomón ra bëshozë gullii niná ziquë modë tu cajë shtee Dios nazú laan guëdo' goshë. Ya chii bëdchinín ra bëshozë nee; chii guluu ra bën nee laan guëdo' cubi nagualó. Chii bëlu'li dequë noon Dios laan cuartë. Chii biildë ra bën cantu lo Dios. Ya chii Salomón guchi lo Dios dequë gunda'li Dios iquë guëdo' cubi. Ya ra bëshozë bëcuaguí por mil ra lliilë cun ra goon anë. Nee na gon bëdee ra bëshozë cuaa Dios. Ya chii grali bën rquitë ra' ta benda'li Dios iquë guëdo'. Chii gunii ra bën lo Dios:

—Qishtiózu' por loquë nicaneedchu' zian cosë zaaquë laa du'.

Ya lo delantë rey Salomón cuaa zian gunan', bën fuerë ninidé rumbëa' Dios. Ya chii ya gooshë Salomón, chii ra gunan' been cambi Salomón; zenaldë Salomón ley shtee dios shtee ra gunan'. Ya chii been cuëndëdru Salomón shtiidchi Dios. Ya chii benchái Salomón tu guëdo' shtee dios shtee shcunan' Salomón. Nee bëdchiichi Dios cun Salomón. Guchi Dios lo Salomón:

—¿Shicuén dë bëcuadiágu' shtiidcha' cun ra mandamientë nabëneedcha' lo'? Dizde anë lo delantë ya guë nabë'adru' ziquë non' glo, niquë lliiniu'. Zëëshë' gátiu'; lliiniu' gac rey perë laallë gra ra bën guë nabë'a lliiniu'. Niesë chópësë partë guë nabë'a lliiniu', ra shaguë Judá cun Benjamín. Ya los de más ra bën chuu shtu rey guë nabë'a ra bën.

Dios bëyan' mozë shtee nilá Elías

(1 Reyes 17)

Dios gulé tu bën nilá Elías parë gac bën rëë mozë shtee Dios. Chii guluunezë Dios Elías chiguediinín Elías Acab niná rey shtee Israel. Elías bëdchín li rey; guchi Elías lo rey:

Elías gunin' lo rey guiábëda' nisëguié

—Naa zíelda!; guluunezë Dios shtee Israel naa. Naa nan' mozë shtee Dios nanoon guiaba'. Gunin' Dios dequë guiábëda' nisëguié cun bënin' hashta chi guëníhaa guiabë nisëguié cun bënin'.

Ya chii guchi Dios lo Elías:

—Bree rë!; bëcuaachiló! laan rroy shtee Querit niná shtu tëchë bëldaa Jordán. Chi guëdchágu' nisë, chii guë'u nisë laan rroy rëë. Ya chii naa guunéza! ra manii guiesaan nigo' rëë.

Ya chii Elías bëcuadiaguë shtii Dios; ze Elías; chuu Elías ru'a rroy nilá Querit. Ya rëë riasaan ra manii pan cun beelë. Rsilë cun gudchí ro Elías. Ya laan rroy rëë Elías nisë.

Gudeedë baldë dchi, chii laan rroy gubidchi nisë purquë riábëdrü nisëguié. Perë Dios guchi lo Elías:

—Güë guëdchi nilá Sarepta. Aunquë rëë laada' guëdchi shtee Israel, rëë noon tu viudë naguënee nigo'.

Elías gundí la' shtii Dios; ze Elías hashta guëdchi Sarepta. Ansru guëdchín Elías ru'a guëdchi Sarepta, chii gun Elías tu gunan', catopë yag rëë. Chii gunaabë Elías gunan' rëë; guchi Elías lo bën:

—Been favor; danín nun nisë shteenu' guë'a.

Chii laa gunan' zellii nisë. Chii gunaabë gaquë Elías gunan'. Chii guchi Elías:

Ra manii gusaan nagó Elías

—Cun nda pan shteenu' gáua'.

Chii gunin' gunan' rëe:

—Guëníhaa lo' diidchi ndi. Nindá pan shi noon, aunquë hashta Dios nanë. Nievesë nápa' chopë rinë laan tu bolsë cun nun seti nápa' tu laan platu. Nee catópa' chopë yag parë gal'i tu pan gáua' cun lliinia' parë guëdoo du' parë guiubëcá galërdián'. Ya chi gra nee, ya chii cagreeru niguëdoo du', chii segurë guëdati du'.

Ya chii guchi Elías lo gunan' rëe:

—Llaa rdchíbu'. Güë guguenchái nicaadchu', perë primerë güë, guguenchái tu pan gáua'. Ya chii guguenchái nee go tu' cun lliiniu'. Bëcuadiaguë gánu' loquë nagunin' Dios shtee Israel lo': "Gun fáltëda' seti laan platu shteenu', niquë rinë gun fáltëda' hashta dchi niabë nisëguié."

Zëëshë' gunan' ze; ya zíquësë guchi Elías lo gunan', ya zëësë been gunan'. Chi gudó Elías, chii gudó gunan' cun lliin gunan'. Ya zelë baldë dchi, rbídchida' seti laan platu, niquë rinë rráda' laan bolsë. Zíquësë guchi Dios lo Elías, zëësë guc.

Ya ze baldë dchi chii, chi laa lliin viudë gunaazë llo'. Nee gunaazë tu galguidchi doshë. Ya rëe guti nee. Ya chii guchi gunan' lo Elías:

—Talë ní'edu' lídcha' niátida' lliinia'. Nievesë bédchíniu' lídcha' parë biesáño' ládcha' nibéna' cosë dhabë glo. Nee guti lliinia'.

Ya chii gunin' Elías lo gunan' rëe:

—Danín lliiniu' rë' dónë'.

Ya chii gudëëdchi Elías bëniguii rëe; zenín Elías bëniguii hashta laan cuartë shtee Elías. Gudishi Elías bëniguii lo camë shtee Elías. Chii guzuló Elías, gunaabë Elías Dios:

—Dios shténa'. ¿Shicuén gudíniu' lliin viudë? Bënee viudë lugar laquë ri'a naa. ¿Shicuén beenu' crëe?

Chii gutëgaa rlo Elías chunë vez laan bëniguii. Chii gunaabë Elías lo Dios shtu vez:

—Dios shténa'. Been favor; bëcuan' bëniguii parë guëbán bëniguii shtu vez lo guëdchiliu.

Dios bién oración shtee Elías. Chii bëcuan' Dios bëniguii, parë guëbán bëniguii shtu vez lo guëdchiliu. Chii gunaazë Elías bëniguii. Gudëëdchi Elías hashta laquë noon llan bëniguii. Chii guchi Elías lo llan bëniguii:

—Gubiee Iliiniu' gubanquë.

Ya chii guchi gunan' lo Elías:

—Anë racbëaa dequë non' bën shtee Dios; gundícu' rácu' shtiidchi Dios.

Elías gubiguë lo mozë shtee Baal

(1 Reyes 18:1–2, 5, 10, 17–41, 45)

Guc chunë izë riábëda' nisëguié zíquësë guchi Elías lo Acab. Ni gra ra bën nanoon Israel noonín ra gubín. ¿Shicún go ra' cun ra goon anë, lliilë anë?

Chi guc chunë izë, chii guluunezë Acab tu bën gutiilë Elías, perë bédchiélëda' bën Elías. Ya zelë nee, chii güë Elías; guguediinín Elías Acab. Guchi Acab lo Elías:

—Por culpë shteenul' dë riabë nisëguié. Por nee cadeedë ra bën galzí.

Ya chii gunin' Elías:

—Laallë naa nápa' culpë sinuquë lo' nápu' culpë purquë rcuadiáguëdu' ra mandamientë shtee Dios, sinún lo' zenínhu' ley shtee dios Baal. Anërë' cádcha' gúnu' ndee: guëtópu' gra ra bën israelitë iquë dan shtee Carmelo, cun guëtópu' 450 mozë shtee dios Baal cun 400 mozë shtee dios Asera. Jezabel, chieelu', guëyan' ra bën rëë.

Ya chii Acab guluunezë tu bën guguen' visë ra israelitë cun ra mozë shtee dios Baal parë gun ra' galgullia' iquë dan shtee Carmelo. Ya rëë guchi Elías lo gra ra bën:

—Si talë rnii tu' Jehová na Dios, chii guchi gudanaldë tēchë Jehová. O si talë rnii tu' Baal na Dios, chii guchi gunaldë tēchë Baal. Perë llaallë rnii tu': “Chaa ladu rë' o chaa shtu ladu.” Anë guchi gunin' ndi ca ladu chi tu'.

Perë ni tu bën dë shi gunin'. Ya chii gunin' Elías shtu lo ra bën:

—Shtusë naa nan' mozë shtee Dios nabiaan rë', perë anë noon 450 mozë shtee Baal. Anë guëdabë'a ra' gudëndé na Dios nanabán. Danín chopë goon rë' parë caa mozë shtee Baal tu goon. Chii bëchuguë goon dë dë. Chii bédchiibë goon lo yag lo bëcuuguë, perë llaa rguu gui laan yag dónë'. Ya zëësë gúnia' cun shtu goon dónë'. Dónë' zëcaguí yag. Chii ya na man regladë parë guëdchiibë tu' gon, ya chii suló guënaabë tu' dios shtee tu'. Ya chii guënaaba'

Dios shtëna!. Ya Dios naguëzaaldë gui lo bëcuuguë parë caguí man, nee na Dios nanabán.

Chii gunii ra bën:

—Zëë sinon! na huen. Doo guëdún ra! crëë.

Ya chii gunaazë ra mozë shtee Baal goon. Gudchiibë ra bën lo yag lo bëcuuguë. Chii guzuló ra bën; gunaabë ra bën dios shtee ra bën. Dizde rsilëgá hashta guëroldë dchi rnii ra bën:

—Baal, Baal, been contestë por laa du!.

Perë ni chi'a ra bën dë riën Baal. Ya guc guëroldë dchi nee; chii run Elías burlë laa ra bën. Gunin! Elías lo ra bën:

—Guchi guniiru más dchiichi. Nanun! noon chu cayudiinín dios shtee tu!; o nanun! shi cayún dios, o nanun! ze dios viajë, o nanun! ningasi dios shtee tu!. Guchi bëcuan! dios shtee tu!.

Ya chii rbishti'a ra bën masru dchiichi. Ya chii bëchuguë ra bën ladi ra bën. Rree zilëquë rënë. Ya zëë guzac ra bën guëroldë dchi; gunaabë ra bën Baal hashta na guaazë gubidchi, perë ni tu chi'a bën guiénu! guënin!.

Ya chii guchi Elías lo gra bën rëë:

—Guchi guda!biguë gan tu!.

Ya chii gubiguë ra bën lo Elías. Chii bëzaaquë Elías bëcuuguë niguré shtee Dios. Ya chii gudaan Elías laan beellu cun tornë culaan bëcuuguë. Ya chii bëdchiibë Elías yag lo bëcuuguë. Bëchuguë Elías goon dë dë. Chii bëdchiibë Elías goon lo yag lo bëcuuguë. Ya chii guchi Elías lo ra bën:

—Guchi bëchá tapë rëë nisë. Chii guchi bëchá nee iquë goon cun iquë yag.

Ya chii gualó bëchá ra bën nisë iquë yag cun iquë goon, chii guchi Elías lo ra bën guëchá ra bën nisë shtu vez. Gualó bëchá ra bën nisë, chii guchi Elías lo ra bën shtu:

—Guchi bëchá nisë nirac riunë vez dónë!.

Hashta na llee nisë guëdubi ru'a bëcuuguë cun hashta na gudchá nisë laan beellu. Chii guzuló Elías, gunaabë Elías Dios:

—Dios shtëna!. Been milagrë anë. Bëzaaldë gui parë gacbë'a ra bën dequë nabániu!, cun dequë nan! mozë shtee nu! parë gacbë'a ra bën béna! gra cosë rë! según niginínhu! lua!. Dios shtëna!, been milagrë parë gacbë'a ra bën dequë lo! non! Dios nanabán, parë chinín ra bën ley shtee nu! shtu.

Elías bëzaa tu bëcuuguë shtee Dios

Ya chii de repentë biabë tu gui lo bëcuuguë. Cuaguí goon cun yag, cun ra guie naguc chai bëcuuguë, cun gubidchi nisë anë niré laan beellu. Chi gun ra bën guc crëë, chii guzushibë ra bën hashta bëgaa locá ra bën lo guiu. Chii gunii ra bën:

—Jehová na Dios ban nanoon guëdchiliu.

Ya chii guchi Elías lo ra bën:

—Guchi gunaazë mozë shtee Baal. Llaa rsan' tu' ni tu bën guëlluun.

Ya chii gunaazë ra bën mozë shtee Baal. Chii gunín Elías ra mozë shtee Baal hashta laan rroy. Ya rëë gudín Elías ra mozë. Ya chii guchi Elías lo Acab:

—Güë lídchu' purquë andchí rë' guiabë tu nisëguié doshë.

Pela zela Acab lo nezëguiú, chii guzuló tu nisëguié, ru'a rëë nisëguié.

Dios bësialdë la' Elías

(1 Reyes 19)

Chieelë Acab nilá Jezabel, gunaldë Jezabel ley shtee Baal. Rquítëda' Jezabel ley shtee Dios nanabán. Acab gunin' lo Jezabel

dequë Elías gudín gra mozë shtee Baal. Ya chii guluunezë Jezabel tu bën lo Elías parë gabë bën lo Elías:

—Jezabel guluunezë naa parë guéninhaa lo' quin ra bën lo'. Bëgón Jezabel dios Baal dequë ansru de teedë 24 orë gátiu'.

Chi bién Elías gunin' bën crëe lo Elías, chii gunaazë Elías nezë, ze Elías lo tu shlatu. Ya chi bëdchaguë Elías, chii guzobëgaa Elías tu shcaaldë shtee yag. Noon Elías conformë gati Elías. Chii gunin' Elías:

—Ya bastë, de ndee Dios shtëna'. Ya gúndrua' guantë. Bësan' gátia'.

Ya chii Elías gutëgaa shcaaldë shtee yag rëë. Ya rëë cua Elías bëcaaldë. Ya chii bëdchín tu angelëë bëcuan' Elías. Guchi angelëë lo Elías:

—Gushtë ta go'.

Chii gun Elías tu pan nagu'i dchiibë lo dchilë, cun tu vasu nisë. Gudó Elías; güëë Elías, chii gutëgaasi gaquë Elías shtu.

Chii biubrë angelëë shtu vez. Chii bëcuan' angelëë Elías. Gunin' angelëë:

—Gushtë ta go' purquë chíu' tu viajë zitu.

Chii Elías gushtë; gudó Elías cun güëë Elías. Ya cun nigudó Elías guu Elías fuersë; guzá Elías dchi ni gueelë cuarentë dchi. Ya bëndian'dru Elías niqë gudodru Elías, cun nabëdee Dios suficientë nee parë Elías.

Ya chii bëdchín Elías dan nilá Sinaí, chii guu Elías laan cuevë. Chii güë Dios guguediinín Elías rëë. Guchi Dios lo Elías:

—¿Shi cayúnu' rë'?

Chii gunin' Elías:

—Lo' non' Dios shtëna'. Naa béna' dchin' shteenu' durë. Ya ra israelitë bësiaan lo', cun bëtëeshi ra bën bëcuuguë shteenu'. Chii gudín ra bën gra mozë shteenu'. Nieesë naasa' biaana'. Anërë' caguuilë ra bën naa parë quin ra bën naa.

Chii guchi Dios lo Elías:

—Bree fuerë; chii guzúgaa iquë dan lua'.

Mientrë Elías noon laan cuevë, Dios gudeedë ru'a cuevë. Primerë bi'e tu bë doshë, bëzaló bë rëë montë. Bëndaa bë ra guie roo anë, perë Dios guniida' Dios guëroldë bë rëë. Tëchë bë bi'e tu llu doshë perë Dios guniida' Dios lo llu rëë. Tëchë llu bi'e tu gui

perë Dios guniida! Dios laan gui rëë. Tëchë gui rëë gunin! tu chi'a bën chi'legá. Chi bién Elías chi'a bën rëë, chii bëtaagu Elías lo Elías cun tu larë. Chii bree Elías ru'a cuevë; chii bién Elías rnin! tu bën:

—Elías, ¿shi cayúnu! rë!?

Chii gunin! Elías:

—Por naa cádcha! ley shteenu!; ninë biuuda! ládcha! loquë nabeen ra bën cun shtiidchu!. Neenë ca! ra bën quin ra bën naa. Ya ra bën israelitë bësiaan ley shteenu!; bëtëëshi ra bën bëcuuguë shteenu!, cun gudín ra bën mozë shteenu!. Shtusë naa biaan naa. Anë caguuilë ra bën naa parë quin ra bën naa.

Chii guchi Dios lo Elías:

—Güë, biubrë gaquë nezë nazi'edu!. Chi guëdchíniu! rëë, chii gudiilë Jehú purquë naa gudiila! Jehú; gac Jehú rey shtee ra israelitë. Nee bësiaana! parë quin nee gra bën nirún adorar dios Baal. Cun gudiila! Eliseo parë gac Eliseo ziquë non!. Llaa rdchíbu!. Noon gadchi mil bën shquédchu! nidë rzushibë lo dios Baal, niquë rchaguë rú'ada! ra bën rëë dios Baal.

Bree Elías laan cuevë rëë. Chii bédchieguëló Elías Eliseo, cayaanín goon. Ya chii bichicá Elías larëguichi lo Elías; chii bëcua! Elías larëguichi lo Eliseo. Zëë beenín Elías Eliseo parë guënaazë Eliseo dchin! shtee Dios shlugarë Elías. Ya chii gunaazë Elías nezë, ze Elías, chii gubiee Elías trasë, Eliseo zialluunsë tëchë Elías. Gunin! Eliseo lo Elías:

—Gúnia! ruego lo!. Guësaanu! naa; gúnia! despedir llána! cun shtáda!. Chii guianálda! lo!.

Ya chii Elías gunin!:

—An güëshë!; bësagná laadchu! dequë laallë naa gudíla! lo! parë gácu! mozë shtee Dios parë gúnu! dchin!.

Eliseo biubrë li. Chii gunaazë Eliseo goon shtee Eliseo gudín Eliseo. Cun radu shtee Eliseo bëziu!i Eliseo parë ga!i goon. Chii bëdee Eliseo beelë gudó ra bën.

Zëë been Eliseo, bësiaan Eliseo shchin! Eliseo parë gacbë'a ra bën dequë gac Eliseo mozë shtee Dios. Ya chii zeguen! Eliseo dchin! shtee Dios loquë naguchi Dios lo Elías. Perë laa Dios gudiilë Eliseo parë yaan Eliseo lugar shtee Elías.

Elías zugaanín Eliseo chii gunín Dios Elías hashta guiaba'

(2 Reyes 2:1–18)

Elías cun Eliseo bree ra' guédchi Gilgal chi guchi Elías lo Eliseo:

—Biaan rē' purquē Dios guenezē naa nezē guédchi Betel.

Perē Eliseo guchi lo Elías:

—Naa guēnínhaa lo Dios, guësiaanlla' lo'; naa cádcha' sanálda' lo'.

Chii güē ra bēnshē' guédchi Betel. Ya ra bēnii nanoon ladu shtee Dios ninoon guédchi Betel guchaaguēló ra bēnii Elías cun Eliseo. Chii guchi ra bēnii lo Eliseo:

—¿Gu nánu' Dios guzenín mesu shteenu'?

Chii gunin' Eliseo:

—Guio', nána' perē nindá shi rnii tu'.

Ya chii guchi gaquē Elías lo Eliseo:

—Biaan rē' purquē gurán rē' guzenín Dios naa hashta guédchi Jericó.

Ya chii gunin' Eliseo:

—Níaa sanálda' lo'.

Chi bēdchín Elías cun Eliseo Jericóshē', chii ra bēnii niná mozē shtee Dios nanoon Jericó guchi ra' lo Eliseo:

—¿Gu nánu' Dios guzenín mesu shteenu' andchí rē'?

Chii gunin' Eliseo:

—Guio', perē llaallē shi rnii tu'.

Ya chii guchi Elías lo Eliseo:

—Anē sinon'; biaan rē' purquē Dios guzenín naa bēldaa Jordán.

Ya chii gunin' Eliseo lo Elías:

—Naa cádcha' níasal'.

Zēēshē' ze Elías cun Eliseo, guēropē ra' cun 50 ra bēnii niná ra mozē shtee Dios, gunaldē ra' trasē. Ya chi bēdchín ra' ru'a bēldaa Jordán, chii guzudchí Elías cun Eliseo. Ya ra bēnii niná mozē shtee Dios zugaa ra' zitu laquē caré Elías cun Eliseo. Chii gudín Elías capē shtee Elías laan bēldaa Jordán. Ya chii guu tu nezē; gudeedē ra bēn laan nisē.

Ya chii gudeedē ra bēn shtu tēchē bēldaa. Chii guchi Elías lo Eliseo:

—Bënaabë loquë nicaadchu' lua' ansru cáda' guëndaa saa ra' purquë guiaanu' túsu'.

Chii guchi Eliseo lo Elías:

—Naa cádcha' gúnia' milagrë ziquë rúnu' milagrë, cun masru nicádcha' gúnia'.

Chii Elías guchi lo Eliseo:

—Loquë nagunaabu' nee na nagán, perë si talë gánu' merë orë rëë guzenín Dios naa guiaba', chii gúnu' milagrë ziquë gunaabu' lua'. Perë si talë gándru' guaa Dios naa, chii gúndu' recibir nee.

Pela canin' Elías cun Eliseo crëë, chii gun Eliseo tu garredëë nicá guay, na ra' vibë gui. Chii bi'e nee Elías. Chii guu Elías laan biduni. Ya biduni rëë bi'e Elías hashta guiaba'. Chi gun Eliseo bi'e biduni Elías, chii Eliseo guchi dchiichi:

—Dios shtëna'. Garredëë rëë na garredë shtee Israel. Ra bën nirzá ra' cun garredë; laa ra nee run defender Israel.

Perë ya gundru Eliseo lo Elías shtu.

Chii gunaazë Eliseo capë shtee Elías nibrëhiaaldë. Chii gudín Eliseo capë laan nisë laan bëldaa Jordán. Chii gunin' Eliseo:

—Jehová Dios, been yudë naa ziquë beenu' yudë Elías.

Chi been Eliseo crëë, chii guu tu nezë laan nisë; gudeedë Eliseo. Ya ra mozë bënii shtee Dios nicaré ra' zitu cabiee ra'. Gunin' ra mozë rëë:

—Eliseo guc milagrë saa nibeen Elías.

Chii guchaaguëló ra bënii rëë Eliseo. Ya chii been ra mozë respetë Eliseo. Chii gunii ra bënii lo Eliseo:

—Laa du' na du' mozë shteeu'. Ya entrë ladi du' noon 50 bën nanon fuersë. Si talë guëníhu' chotiilë du' Elías. Nánu' gunín Espíritu shtee Dios mesu shteeu'; nánu' guzú Espíritu shtee Dios mesu shteeu' tu laan montë o nánu' guzú Espíritu shtee Dios mesu shteeu' tu laan dan.

Chii guchi Eliseo lo ra bënii rëë:

—Llaa shi gun chi tu'.

Perë ra bënii rëë been rueguë lo Eliseo ta parë chi ra nee. Hashta na guchi Eliseo lo ra nee:

—An, guchi güë.

Ya chii ze ra bënii rëëshë'. Nataa ra nee cincuentë. Gutiilë ra nee Elías chunë dchi perë ni tu Elías chu bédchiélëda' ra nee.

Chi bēzá ra nee, bēdchín ra nee guēdchi Jericó laquē biaan Eliseo. Guchi Eliseo lo ra neen:

—Guníhaa lo tu', llaa chi tu' purquē chi llēliaa tu', chitiilē tu' Elías.

Naamán ze laquē noon Eliseo

(2 Reyes 5)

Guēdchi Siria noon tu bēn nilá Naamán. Niguiu' rēē na general nirnabē'a ra soldadu shtee rey ninoon guēdchi Siria. Laa bēn na tu niguiu' valientē. Perē rey rquitē bēn ta na bēn valientē. Naamán been gan lo ra shcontrē rey. Laa bēn rēē de plan noon shvalor bēn, perē bēn rēē rac tu galguidchi niriá beelē ladi bēn.

Li Naamán rēē noon tu dchapēē israelitē. Na dchapēē tu criadu li ra bēn rēē. Raquēnín dchapēē rēē chieelē general; run dchapēē dchin'. Tu dchi guchi dchapēē lo chieelē Naamán:

—Guēdchi Samaria noon tu mozē shtee Dios. Si talē chi chieelu' lo mozē rēē, guēsiac mozē chieelu'.

Naamán bién loquē nigunin' dchapēē lo chieelē Naamán. Chii guguēchi Naamán lo rey shtee Siria. Chii guchi rey lo Naamán:

—Anshē', güē Samaria. Guguediínín niguiu' rēē. Tà guēneedcha' tu cartē; guēde'lu caa rey shtee israelitē.

Chii Naamán zéshē'. Zenín Naamán zian meli cun chi' mudē larē. Nee na regalē guēdee Naamán caa mozē shtee Dios. Zenín Naamán cartē anē; rnin' laan cartē rēē: “Naamán na narnabē'a soldadu shténa'. Naamán rac galguidchi doshē; nee zi'e Naamán' parē gun tu' rumedi Naamán.”

Perē ya chi biildēnín rey shtee israelitē cartē rēē, chii bētezē rey shabē rey cun gudchibē rey. Gunin' rey:

—Laallē Dios naa ta parē guichicá galguidchi rēē ta parē guēbán Naamán. ¿Shicuén guluunezē rey shtee Siria niguiu' rēē? Gunlla' gan yac galguidchi shtee bēn. Rguiilē rey diidchi cun naa. Neenē bēsheeldē rey bēn rēē guēdchi rē'.

Chi bién Eliseo rdchibē rey, chii guluunezē Eliseo tu bēn; guchi bēn lo rey:

—¿Shicuén gutézu' shábu'? ¿Shicuén rdchíbu' anē? Guluunezē bēn rēē rē'; ta gacbē'a bēn noon mozē shtee Dios guēdchi shtee Israel.

Chii guluunezë rey Naamán; ze Naamán li mozë shtee Dios cun garredë ca guay; noon Naamán laan. Ya chii guzudchí Naamán hashta li Eliseo. Chii guluunezë Eliseo tu mozë shtee Eliseo nilá Giezi; guguediinín Naamán. Guchi Giezi lo Naamán:

—Güë guguezë; güë gadchi niidchi laan bëldaa Jordán, chii yácu'.

Perë Naamán ze rdchiichi; rnin' Naamán:

—Naa rnínhaa, niree laa bën rëë parë ninaabë bën lo Dios parë niac galguidchi shténa'. Si talë obligadë na nisë shtee bëldaa parë yáca', ni shquédcha' noon más chulë bëldaa. Talë chaguéza' rëë, segurë yáca'.

Ze Naamán; rdchiichi Naamán. Chii ra mozë shtee Naamán gunin' lo Naamán:

—Si talë mozë shtee Dios ninin' nihúnu' tu cosë roo, napë nihúnu' nee. Perë laa bën gunin' tusë cosë niná senci; nieesë chiguézësu' laan bëldaa Jordán parë yácu'.

Chiishë' Naamán bietë laan nisë laan bëldaa. Güë Naamán gadchi niidchi laan nisë laan bëldaa Jordán. Noon Naamán de acuerdë niguchi mozë shtee Dios lo Naamán. Chiishë' biac Naamán.

Chii biubrë Naamán li Eliseo cun ra shpën Naamán. Guchi Naamán lo Eliseo:

—Anë sinon' guebëaa dequë noonda' Dios guëdubi na guëdchiliu; sóltëquë guëdchi shtee Israel noon Dios nanabán nibësiac naa. Perë anërë' guëneedcha' tu regalë coo.

Perë Eliseo gunin' lo Naamán:

—Rgóna' Dios nanoon guiaba' nicabiee gurán rë', guënaazëlla' regalë shtenu'.

Aunque run Naamán ruego lo Eliseo, perë gunaazëda' Eliseo regalë shtee Naamán. Chii guchi Naamán lo Eliseo:

—Dizde anë lo delantë guëdchiibëdrua' gon lo ra shtu dios, nieesë Jehová guëdchiiba' gon lo.

Chii guchi Eliseo lo Naamán:

—Güë cun Dios.

Ya chii Naamán ze. Pe zela Naamán baldë kilómetro, chii laa Giezi, mozë shtee Eliseo, been llgabë: “Shpatróna' bëgaa la' Naamán. ¿Shicuén dë gunaazë shpatróna' regalë shtee Naamán?

Tu dchapëë Israelitë raquëñn chieelë Naamán

Naa chaa nálda! Naamán; guënaaza! loquë nidë gunaazëda! Eliseo shtee Naamán.”

Chii zenaldë Giezi trasë tëchë Naamán. Chi gun Naamán zienaldë Giezi tëchë Naamán, chii bësudchí Naamán garredë shtee Naamán. Chii guchi Naamán lo Giezi:

—¿Shidé rguilu!?

Chii guchi Giezi lo Naamán:

—Nindá. Patrón shténa! guluunezë naa purquë bédchín chopë mozë bënii shtee Dios nizi'e ra dan. Bédchín ra! li shpatróna!. Na shpatróna! guëneedchu! chunë mil meli platë cun chopë mudë larë naa.

Chii guchi Naamán lo Giezi:

—An. Cuaa shoopë mil meli platë cun guëropë mudë larë rë!.
Ya chii Giezi gunaazë gra nee. Chii biubré Giezi li shpatrón

Giezi. Ya chii bëcuaachi Giezi gra nee lo shpatrón Giezi. Chii biuté Giezi laquë noon Eliseo. Chii gunabëdii Eliseo lo Giezi:

—¿Ca lo güëu!?

Chii gunin! Giezi lo Eliseo:

—Nindá ca guaa.

Chii gunin! Eliseo lo Giezi:

—Naa nána! shi beenu!. Chi Naamán bietë laan garredë shtee parë guëcuadiaguë nigábu!, chii naa gucbëaa dequë zëë beenu!. Nallë huen nee; beenu! crëë. Anë galguidchi nirac Naamán teedu! cun gra ra shágu!. Gac nee guëdubi tiempë.

Ya chi bién Giezi crëë, chii bree Giezi laquë noon Eliseo. Ya chii Giezi gudeedëlë galguidchi lepra niguc Naamán.

Tu bën nilá Jonás

(2 Reyes 14:25; Jonás)

Guu tu mozë shtee Dios brelá Jonás. Guu tu dchi guchi Dios lo Jonás:

—Jonás, güë Asiria laquë na tu guëdchi roo nilá Níneve. Gúnu! nunci guëdchi rëë nacayún ra bën cosë dchabë purquë naa rdchiicha! cayún ra bën zëë. Guchi lo ra bën zi'e juësi.

Perë Jonás náda! chi; ya chii gunaazë Jonás shtu nezë; ze Jonás. Been Jonás llgabë: “Talë naa chaa zitu, hashta Tarsis, chii ya guëniidru Dios chaa Níneve.”

Ya chii Jonás güë tu guëdchi nilá Jope. Rëë zu ra barcu niriá viajë. Rëë bëdchielë Jonás tu barcu niguzé hashta Tarsis. Ya rëë gudilli Jonás barcu; ya rëë gaaapi Jonás laan barcu parë guzé Jonás hashta Tarsis.

Perë Dios nalë shi cayún Jonás. Chii Dios been; bësheeldë tu guiabé doshë lo nisëdo' laquë ze barcu. Ya chii ra bën shtee barcu rnii ra' segurë chaazë barcu laan nisë. Ya ra bën nanoon laan barcu rdchíbëquë ra'. Chii cadë laa ra bën rnaabë ra bën dios shtee ra bën parë dë gati ra bën. Ya gra carguë ninoon laan barcu bëti'a ra bën laan nisëdo'.

Ya chii noon Jonás dentrë laan barcu parë gasi Jonás. Chii güë capitán shtee barcu laquë noon Jonás. Guchi capitán lo Jonás:

—¿Shi rguilu' laan rë' lo rë bëcaaldë? Gushtë; gunaabë lo Dios shteenu' dónë' guná Dios shteenu' milagrë parë ndaa ra' lo galguti.

Ya chii gunii ra bën shtee barcu lo saa ra bën:

—Doo guëti'a ra' meli guia' dónë' chudé nuhaa culpë nicázac ra' gurán rë'.

Chii bëti'a ra bën meli guia'. Tirëgá Jonás been tucarë nuhaa culpë. Chii guchi ra bën lo Jonás:

—Gunin' shicuén nun' culpë. ¿Shi dchin' rúnu'? ¿Ca lo ziedu'? ¿Ca lo na shquédchu', ni chudé na shtádu'?

Ya chii gunin' Jonás:

—Naa nan' bën israelitë. Dios shtëna' na Jehová Dios nanoon guiaba', ni bëcuështë guëdchiliu cun nisëdo'. Laa Dios rëë bënabë'a naa, chaa Níneve, perë gaaada' laquë gunin' Dios, niaguéna' nunci. Nee ziélida' cun laa tu'.

Ya chii gunii ra bën lo Jonás:

—An por lo' cayac crëë. ¿Shidé guëdunín du' lo' parë sudchí nisë?

Chii guchi Jonás lo ra bën:

—Guchi bëti'a naa lo nisëdo', chii sudchí nisë. Naa nána' naaca' nápa' culpë niguc crëë.

Ya chii rsa ra bën barcu laan nisë cun palëyaguë ziquë na palëyaguë shtee canoa. Durë gulee la' ra bën zenín ra bën nee lo nisë, perë beenda' ra bën gan purquë nisëdo' masru rac buli nisëdo'. Chii bëti'a ra bën Jonás lo nisëdo', ta chii guzudchí nisë.

Chi laa Jonás bëti'a ra bën laan nisë, chii bi'e tu beldë roo; gobi Jonás. Perë Dios guluunezë beldë rëë. Chii guu Jonás laan beldë chunë dchi.

Laan beldë noon Jonás, rnaabë Jonás Dios; rnin' Jonás:

—Dios shtëna!, naa rnínhaa niátia! lo nisëdo!, perë lo! beenu!, nee bëndoo naa lo galguti. Naa rnínhaa nisaaanu! naa, nunquë niubrédrua! guëdo! shteenu!. Por lo! nabánia! purquë gópu! naa. Anë, sinon! gúnia! loquë nacaadchu!.

Chi guc chunë dchi, chii guchi Dios lo beldë parë cuëëbi beldë Jonás laquë nabitdchi ru'a nisëdo!.

Chii guchi Dios lo Jonás:

—Anë güë Níneve, guëdchi roo rëë. Chiguénu! nunci niguënínhaa lo!.

Chi bién Jonás niguchi Dios, chii nigá ze Jonás Níneve. Rëë na tu guëdchi roo. Jonás biuté ladi guëdchi rëë. Zezá Jonás ladi guëdchi; rnin' Jonás dchiichi:

—Entrë de shcuarentë dchi Dios guunezë castigu guëdchi Níneve. Gra ra bën gati lo juësi.

Zëë rnin' Jonás guëdubi na guëdchi Níneve laquë canzá Jonás. Chi bién ra bën guëdchi Níneve nicanin' Jonás, chii gudchibë ra bën. Chii gra ra bën been ruegu lo Dios dequë guëzalóda! Dios Níneve. Chii ni guetë dë gudó ra bën, más run ra bën; rnaabë ra bën Dios. Rey shtee Níneve anë rnaabë lo Dios. Gra ra bën rza derechu lo Dios; bësiaan ra bën pecadë shtee ra bën. Chii gunii ra bën:

—Si talë chu gundru cosë dhabë nicadún ra!, nánu! guëzalóda! Dios shquëdchi ra!; nánu! gun Dios perdón laa ra! anë.

Chi gucbë'a Dios dequë gundru ra bën cosë dhabë, chii bëzalóda! Dios guëdchi rëë. Perë Jonás biuuda! la! nibëteedëda! Dios castigu ra bën guëdchi Níneve. Nee bëdchiichi Jonás. Chii guchi Jonás lo Dios:

—Gubiee, Dios shtëna!, zëë rnínhaa todavía chi non'a lídcha!. Nee náda! guiélda!, nee guaa guëdchi Tarsis. Naa nána! non! tu Dios nirgaa la! ra bën narún cosë dhabë. Adë nigá rdchiichu! cun ra bën; nee rquítu! ra bën. Rnínhu! guëteedu! castigu ra bën, ni rúngu! perdón ra bën narún pecadë. Por nee rnínhaa lo!, más huen

bichicá vidē shténa'. Más huen gátia' que ladi guëbánia' shchi lo guëdchiliu.

Chii gunin' Dios lo Jonás:

—¿Pe rniidchu' huen rdchiichu'?

Ya chii Jonás bree guëdchi rëë. Ru'la guëdchi rëë benchái Jonás tu shcaaldē shtee yag laquë guzóbëgaa Jonás. Rëë cabezēnú Jonás donē' shidé sac guëdchi rëë. Mientrē zobëgaa Jonás rëë, Dios been dequë bëgaa tu yag rëë parē guëcua' shcaaldē iquë Jonás parē yaldē la' Jonás. Chii Jonás rquitē shcaaldē nicacua' yag rëë, perē ya shtu dchi been Dios dequë guu tu beeldē gudó loba' yag. Ya chi guldán gubidchi, chii gubidchi yag rëë, cun gulee Dios tu bë nánda'; ya chii cua gubidchi iquë Jonás. Chii rzaquë Jonás dchabē ziquë modē gati Jonás.

—Más meyorē gátia' que ladi nabánia' —rnin' Jonás.

Chii guchi Dios lo Jonás:

—¿Pe rniidchu' huen rdchiichu' gubidchi yag rëë?

Chii gunin' Jonás:

—Rgaa ládcha' yag nagubidchi, por nee rdchiicha'.

Ya chii guchi Dios lo Jonás:

—Laallē lo' bëzu' yag; niquë gudiilëllu' yag. Tu gueelē guldán yag; ya shtu gueelē gubidchi yag. Nee lo' rgaa laadchu' yag rëë. Más sac tu bën que lo tu yag; nee rgaa ládcha' ra bën guëdchi Níneve purquë na guëdchi rëë guëdchi roo, ni noon más tu gayu'a galdē mil ra bdo'i nacáda' guëdee cuendē ca ladu na ladu ndi ni ca ladu na ladu rubesē. Ni noon zian ra man ladi guëdchi anē.

Histori shtee chunē bën nidē cuaguí

(Daniel 3)

Nabucodonosor na rey shtee Babilonia. Laa rey rëë bënabē'a zian partē shtee guëdchiliu. Guchi rey rëë lo ra bën dequë gunchái ra bën tu dchan orē niná treintē metrē de naziuulē cun chunē metrē de nalaguë. Chi bultē rëë gualó, chii guzú rey bën bultē lo shlatu. Chii guchi rey lo ra shpën rey cun ra bën narnabē'a gobiernē cun ra bën narnabē'a ra soldadu, cun gobernador shtee cadē estado,

Tu dchan bultë niná de treintë metrë

cun gra ra gushticë shtee cadë guëdchi. Guchi rey lo ra bën parë guiabiee ra bën lo bën bultë orë naguc chai.

Chi gra ra bën rë ra' ni'e bultë orë nibenchái rey, chii guchi tu mozë shtee rey. Gunin' mozë dchiichi:

—Guchi bëcuadiaguë niguëníhaa lo tu'. Chi guién tu' gooldë trompetë cun gra ra instrumentë, chii guchi guzushibë lo dchan. Guchi gunin': “Ndee na dios shtee du'.” Cualquierë bën nidë na sushibë lo dios, nee guëti'a ra bën laan ornë narree bëlë laan. Nee na shtiidchi rey Nabucodonsor.

Ni'e bultë rëë caré chunë bën narún compán Daniel niná gobernador shtee rey. Laa ra bën la: Sadrac, Mesac, y Abédnego;

na bën rëe cun Daniel, bën israelitë. Ya chi biildë gra instrumentë, chii gra ra bën guzushibë lo dios rëe, menu Sadrac, Mesac, y Abédnego. Guiunë ra bën guzushibëda' lo dios nabenchái rey.

Chii güë tu bën guguëchi lo rey dequë beenda' guiunë ra bën casu nagunin' rey. Chii rey Nabucodonosor bédchiichi. Chii gunaabë rey tu bën parë gabë lo Sadrac, Mesac, cun Abédnego dequë canaabë rey ra bën. Chi bédchín guiunë bën rëe lo rey, chii guchi rey lo ra bën:

—Laa tu' náda' tu' gun cuendë tu' dios shtëna'. Guëneedcha' shtu portunidá laa tu', ¿gu noon tu' dispuestë sushibë tu' lo bën orë nabencháya' chi guién tu' gooldë trompetë? Si talë laa tu' guëni tu' laada' dios na bultë, chii sinon' guëti'a laa tu' laan ornë nda'. ¿Chu dios chuu guëbá laa tu' laan ornë nanda' rëe?

Chii gunii guiunë bën lo rey:

—Laa du' chu rdchibëllë niquë guëti'u laa du' laan ornë purquë Dios shtee du' guëndaa laa du' laan ornë, perë si talë Dios guëndaada' laa du', noon du' conformë guëdati du', perë nunquë chu sushibëda' lo dios shteeu'.

Chi bién rey loquë naguchi ra bën, chii bédchiichi rey. Chii gunabë'a rey ra bën parë guënda' ra bën gadchi vez ornë niná ornë antë. Cun gunabë'a rey ra soldadu nanon fuersë ta parë childiibë duu ra soldadu guiunë ra bën rëe parë chi ra bën lo gui laan ornë.

Chi bëndá shaatë ornë, chii bëti'a ra soldadu migu shtee Daniel lo gui laan ornë, chii guti ra soldadu tantu nanda' shaatë gubá nibree laan ornë.

Rey Nabucodonosor cabiee zitu. Chii gun rey tapë bën laan ornë. Gudchibë rey; guchi rey lo ra bën nardee conseju rey:

—¿Laallë chunë bën bëti'a tu' laan ornë? Perë naa rána' tapë bën canzá tranquilë guëroldë gui. Ya ni rac tapë bën nee rlu'i ziquë tu Dios.

Chii gunaabë rey guiunë migu shtee Daniel. Guchi rey:

—Sadrac, Mesac, cun Abédnego, mozë shtee Dios nanon guiaba', guchi bree laan ornë; chii guchi guda' rë'.

Chi guiunë ra bën bree laan ornë; chi bédchín ra bën laquë noon rey, chii gra ra jepë, cun gra gobernador, cun gra ra capitán, cun gra ra bën nardee conseju, gubiguë ra' lo guiunë bën migu shtee Daniel. Chii gubiee ra bën lo bën dequë bëzi'aida' gui ra

Chunë bën nidë cuaguí laan ornë

bën, niquë guichi iquë ra bën bëzi'aida' gui, niquë shabë ra bën anë; niquë rndían' gooshëda' ra bën.

Chii guchi rey lo ra bën:

—Dizde anë lo delantë guédún ra' respetë Dios shtee ra bën rë'. Gundí la' ra bën rë'. Gunii ra bën lua': “Chu sushíbëda' ni tu lo dios bultë purquë laa du' zoonín du' ley shtee Dios nanabán. Na du' dequë ni tu dios chu run gualnínda' Dios shtee du'.” Gundí la' ra bën; Dios bëndaa ra bën lo gui. Guluunezë Dios tu angelëë, bëndaa ra bën. Anërë' naa nan' rey narnabë'a ra bën. Rneedcha' ordë laa tu', cualquierë bën nadë run respetë Dios shtee ra bën rë', nee gati ra' cun cuë li nee. Ni shtu dios gáquëda' ziquë na Dios shtee ra bën rë'.

Ya chi gudeedë baldë dchi, chii bëdee rey masru puderë parë Sadrac, Mesac, cun Abédnego. Chii guc ra bën rëë más nasac shtee rey Nabucodonosor.

Dios guquénín Daniel, gulaa Daniel lo ra león

(Daniel 6:1–27; 9:2–17)

Ya zelë baldë izë nee, chii noon rey Darío guëdchi Babilonia. Rey Darío gudiizë Babilonia cun 120 estado. Chunë niguiu' gunabë'a Babilonia. Tu bën la Daniel. Perë Daniel guc más nasín lo guiunë purcentë. Chii rey bënabë'a Daniel dequë guënaabë'a Daniel gra ra bën. Bëdchiichi los de más purcentë cun Daniel, chii guzunandë ra bën Daniel dónë' shidé run Daniel. Ca' ra bën guëdchielë ra bën Daniel cayún Daniel tu cosë niná dchabë. Gunii ra bën:

—Doo guëzunandë ra' Daniel. Si talë guëdchielë ra' Daniel cayún tu cosë nadchabë, chii nigá guëdabë ra' lo rey Darío.

Perë niquëdcha' guzunandë ra bën Daniel, perë nindá shi bëdchielënín Daniel. Daniel rzanín ley shtee Dios, cun run Daniel cumplir gra nirnin' rey lo Daniel. Zëë na costumbrë shtee Daniel, chunë vez rzushibë Daniel lo Dios cun chunë vez rnaabë Daniel lo Dios tu dchi.

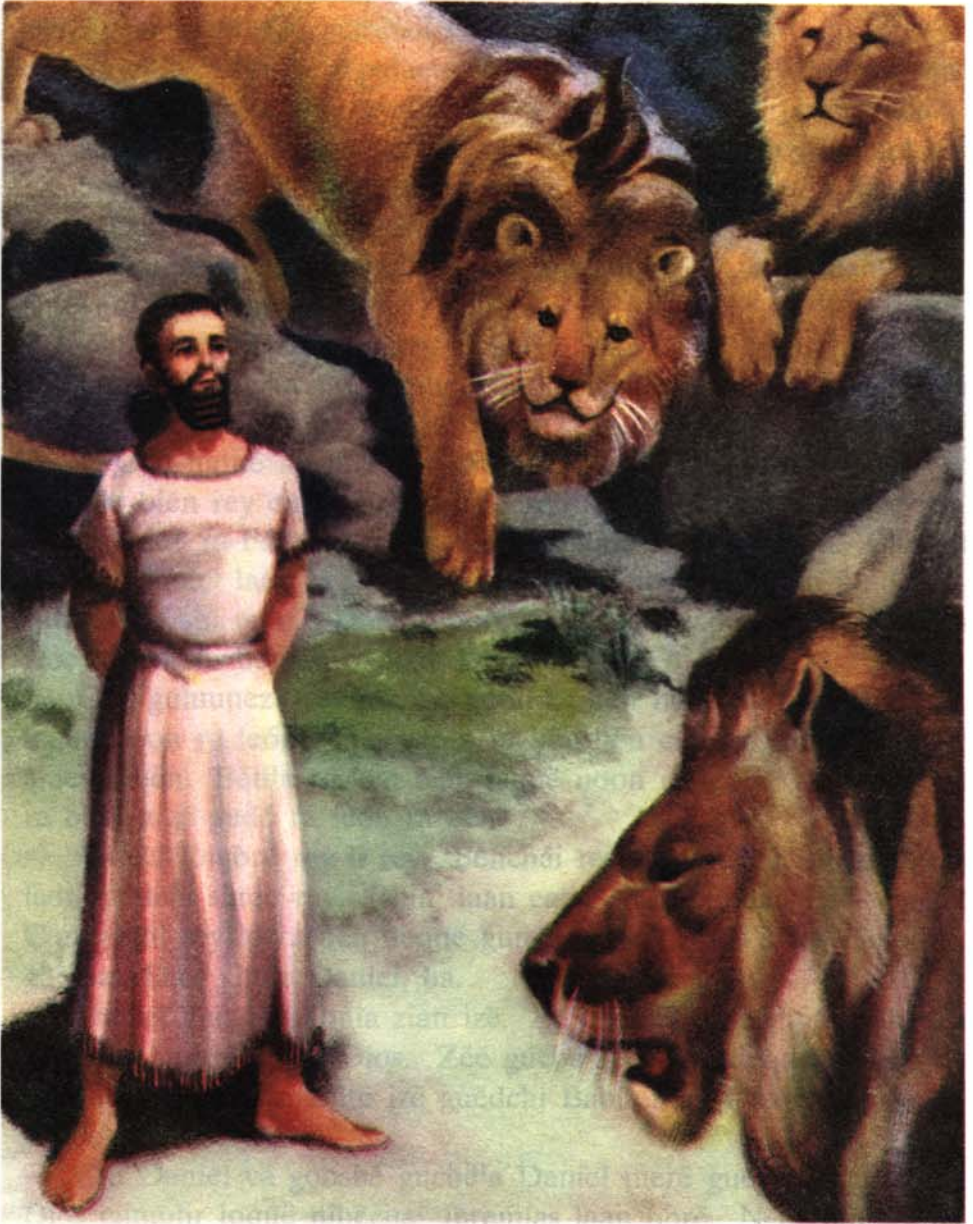
Zëëshë' güë ra gobernador lo rey; gunii ra gobernador:

—Rey shtëna', laa du' ca' du' guncháyu' tu ley cubi cun cuu firmë shteenu' ni'e ley. Laa ley rëë rnin' crë': “De treintë dchi lo delantë ni tu chu gun adorar cualquierë dios; sóltëquë rey Darío guënaabë ra bën. Nigún adorar Dios nee chi laquë noon ra león. Parë lósu' noon permisë parë guënaabë ra bën cualquierë cosë.”

Perë rey rquitë nigunii ra gobernador. Chii guluu rey firmë ni'e ley.

Perë masë gun Daniel lo ley rëë, ya chii ze Daniel li Daniel. Chi bëdchín Daniel li Daniel, chii guzushibë Daniel; cun gunaabë Daniel Dios nanoon guiaba'. Zëë na costumbrë shtee Daniel taquëno sushibë Daniel cun guënaabë Daniel lo Dios chunë vez tu dchi. Chii bëdopë ra gobernador cun ra purcentë; chii ze ra bën li Daniel. Chi gun ra bën Daniel cazushibë cun canaabë Daniel lo Dios, chii nigá ze ra bën; guchi ra bën lo rey dequë run cuëndëda' Daniel ley shtee rey, sinún run Daniel; rnaabë Daniel Dios shtee Daniel.

Chi laa rey bién niguchi ra bën lo rey, chii gubín la' rey. Nanë rey dequë Daniel na tu bën zaaquë, dequë Daniel run cumplir gra shtiidchi rey. Chii ca' rey guëndaa rey Daniel lo galguti, perë

Bëti'a ra bën Daniel laan cuevë shtee ra man doshë

beenda' rey gan niac cambi ley parë nilaa Daniel. Chii guluunezë rey ra bën gullii ra bën Daniel. Ya gudchí gaquë rëë, bëti'a ra bën Daniel ziquë modë tu laan bëzë laquë noon ra león. Chii gudishi ra bën tu guie ru'a bëzë rëë. Chii bëcua' rey sey lo guie ninëgaa ru'a bëzë parë ni tu chu guëshali ru'a bëzë.

Ya chii ze rey ru'a palaciu shte rey perë gudóda' rey por llgabë shtee Daniel. Rac la' rey Daniel. Chi gutëgaa rey, perë nindá bëcaaldë lo rey ta cayún rey llgabë loquë nibeenín rey Daniel. Ya chi bragueelë rsilëgá gushtë rey. Chii ze rey hashta ru'a bëzë laquë noon Daniel. Ya chi bëdchín rey ru'a bëzë, chii gunin' rey dchiichi:

—Daniel, mozë shtee Dios nanoon guiaba', ¿gu bëndaa Dios shtee nu' lo' lo ra león?

Chii gunin' Daniel lo rey:

—Laa Dios shtëna' guluunezë tu angelëë; bësieegu angelëë ru'a ra león parë dë shi beenín ra león naa, purquë naa nan' nocentë lo Dios. Cun niquë lo' nindá shi rúnia'.

Chi bién rey chi'a Daniel, chii rquitë rey. Chii guluunezë rey ra bën; guldee ra bën Daniel laan bëzë laquë noon ra león. Chi gulee ra bën Daniel laan laquë noon ra león, chii gun ra bën nindá rray shtee león shi nuhaa Daniel, purquë Daniel rzanín ley shtee Dios. Nee nindá shi beenín ra león Daniel.

Chii guluunezë rey ra bën gullii ra bën nabëti'a Daniel laan laquë noon ra león. Chii bëti'a ra bën bën cun ra lliin bën cun ra chieelë bën. Bëti'a ra bën laan laquë noon ra león. Ziquë nabiabë ra bën, nigá gudó ra león ra bën.

Ya chii biubrë rey li rey. Benchái rey tu cartë; gubii lo ra bën ladi guëdchi shtee rey. Rnin' laan cartë shini bëndaa Dios Daniel. Cun guchi rey lo ra bën dequë gun cuendë ra bën Dios nanoon guiaba', Dios shtee Daniel, ba.

Daniel guu Babilonia zian izë. Biildënin Daniel librë nabenchái Jeremías, mozë shtee Dios. Zëë gucbë'a Daniel dequë ra bën israelitë chuu ra' setentë izë guëdchi Babilonia. Dizde chii gualó guëdchi Jerusalén.

Chi Daniel ya gooshë gucbë'a Daniel merë guëgaa tiempë gun Dios cumplir loquë nibëcua' Jeremías laan librë. Nee rnin' Daniel lo oración shtee Daniel. Gra dchi gunaabë Daniel Dios.

—Dios shtëna!, bëcuadiaguë oración narún ra bën shteenu!. Laa du! rdacbé'a du! dequë napë du! pecadë lo!, cun chu bëcuadiáguëda' shtiidchu!. Anë rnínhaa lo!, gúnu! perdón laa du!, cun guëbeeco' laa du! ladi guëdchi Babilonia, ziquë beenu! guleeco' ra shcuzán du! guëdchi Egipto glo. Laa du! rquitë du! chuu du! shquëdchi du!. Si talë cuéco' laa du!, chii guëdún du! adorar purë lo!. Zëë gacbë'a ra bën dequë non! milagrë. Anërë! runín ra bën burlë Jerusalén, runín ra bën burlë laa du! anë. Lo! non! Dios shtee du!.

'Anërë!, Dios shtëna!, bëcuadiaguë oración narúnia!. Llaa rsaanu! yaan guëdo' shteenu! ziquë noon ra ruina anë.

Salmo 1

Rnin! Dios huen na ra bën nidë run casu conseju shtee ra bën mal. Huen na ra bën nidë ze ra bën nezë nanapë doldë, niquë zëda' ra bën juntë cun ra bën nirún burlë Dios.

Ra bën rëë rquitë ra! purquë run ra! cumplir loquë nica! Dios; rianín ra! llgabë shtee ley shtee Dios dchi ni gueelë.

Ra bën rëë na ra! ziquë na tu yag nizobë ru'a bëldaa ni ziquë yag narnee nashi guëdubi tiempë. Guëdubi tiempë riábëda' bëldaguë yag, niquë rbídchida' yag.

Gra ra bën nirienín ley shtee Dios, rrecá ra! bien cun gra dchin! shtee.

Perë gra ra bën nidë run cuendë shtiidchi Dios rrecáda' ra bën bien. Laa ra bën rëë na ziquë na guilli shtee trigu; ruua bë lo bëgá. Laa ra bën rëë rnitë ra bën, niquë chutéda' ra bën rëë laquë noon ra bën shtee Dios. Ze ra bën rëë catë gáda' Dios.

Dios rapë ra bën nirzá lo derechu lo Dios, nee rrecá ra bën rëë bien. Perë ra bën nidë rienín ley shtee Dios, rrecáda' ra bën rëë bien purquë rnitë ra bën lo Dios.

Salmo 23

Jehová Dios rapë naa, por nee nindá shi riádchilla!. Ziquë na tu pastor rianín ra lliilë laquë noon guillaa, zëëshë! Jehová Dios rnee descansë rcua!. Dios rzanín naa laquë rëdchí nisë. Chi rdchága!, chii rnee Dios masru fuersë naa parë dë guëdchága!. Rzanín Dios naa nezë zaaquë, purquë gunin! Dios gapë Dios naa.

Chi guëdchín dchi gátia', chibëdálla' chii purquë naa nána' Dios noon guëllaga laquë non'a. Ziquë rapë pastor ra lliilë cun barë cun bastón, zëë rapë Dios naa; rquíta'; rapë Dios naa zëë.

Dios run tratu naa ziquë na tu bën naroo. Bënee Dios zian nigudáua'; rbiaa shcóntra' laquë non'a cayáua'. Guluu Dios seti nashi íca' cun bëchatipë Dios tu copë vinu gu'a. Rquitë Dios naa; run Dios bien cun naa; zëë chu'a guiaba' guëdubi tiempë.

Salmo 51:1–17

Jehová Dios bëgaa la' naa purquë lo' non' huen; rquítu' naa. Been favor; been perdón gra cosë dchabë nabéna'. Naa nána' béna' cosë dchabë lo'. Bichicá pecadë ninuhaa. Naa béna' pecadë lo' purquë bëcuadiáguëda' shtiidchu'. Nápu' rsonë guëteedu' naa castigu. Si talë gúnu' gushticë según rnin' lo ley, chii guëteedu' galzí naa purquë rzo' lo derechu.

Dizde non'a laan llána' nuhaa pecadë; perë lo' rquítu' ra bën nidë rcuadé ra bën. Lo' been compán naa parë gacbéaa gudëndé na ley shteenu'. Por nee rnínhaa lo' cádcha' guichico' gra pecadë shténa', cun gúnu' perdón naa.

Llaa rsiaanú' naa, niquë guichicádu' Espíritu Santo lua' sinún bësan' sanínha' Espíritu Santo. Bichicá pecadë shténa' ta gáca' ziquë náca' glo; ta chii guëquíta' purquë bëndoo naa. Si talë gúnu' yudë naa, ta chii guëlú'íya' ra bën ley shteenu'. Guëlú'íya' ra bën narún pecadë, chii chinín ra bën ley shteenu'.

Llaa rteedu' naa castigu narún tuçarë ra bën nigudín saa. Chii goolda' cantu shteenu'. Naa nána' dequë dë caadchu' guëdchiiba' tu man lo bëcuuguë shteenu', sinún caadchu' gúnda' guëroo. Rquítu' chi racbéaa nápa' pecadë cun chi rnaaba' perdón lo'.

Salmo 115

Jehová Dios, lo' rgaá laadchu' ra bën cun rudiidchu' vibë na verdad. Been parë guënií ra bën tusë lo' non' Dios nanabán. Llaa rsaanu' guënií ra bën dequë na du' naroo.

Been parë guënií ra bën lo': "Quishtiózu'."

Ra bën cayunín burlë laa du'. Rnii ra bën: "¿Ca lo noon Dios shtee ra'?"

Dios shtee ra' noon guiaba'. Llaa Dios rëë run gra loquë naca'. Dios bultë shtee ra bën nac chai purë orë cun platë. Ra bën

runchái dios bultë. Ra dios bultë noon ru'a perë rniida' dios. Ni noon bizló dios perë ránda' dios. Noon diaguë dios perë riénda' dios. Noon lli'e dios perë riushí'eda' dios. Noon naan dios anë, perë rniibëda' naan dios. Noon ni'e dios anë, perë rzáda' dios perë nindá shi riubé laan yan dios. Ra bën nirunchái ra dios bultë, rllú'ida' ra bën ziquë na dios bultë. Cun ra bën niríandí la' shtiidchi dios bultë también rllú'ida' ra bën rëë.

Laa tu' ra bën israelitë, guchi gundí la' shtiidchi Jehová Dios. Jehová run yudë laa tu', cun rapë Dios laa tu'.

Laa tu' ra bëshozë niná lliin Aarón, guchi gundí la' shtiidchi Jehová Dios purquë Jehová run yudë laa tu' cun rapë Jehová laa tu'.

Laa tu' narún querer Jehová Dios, been respetë Jehová. Jehová run yudë laa tu', cun rapë Jehová laa tu'.

Dios Jehová riagná la' laa ra'; gunda'i Dios iquë ra', cun gunda'i Dios iquë ra israelitë cun iquë ra bëshozë. Gunda'i Dios gra ra bën narún respetë laa Dios quelë ra bën goshë cun quelë ra bdo'i anë.

Rnaaba' lo Dios por laa tu' niná ra shpën Jehová Dios, cádcha' gunda'i Dios masru iquë lliin tu' cun iquë ra shaguë tu' anë.

Dios nabëcueshtë guiaba' cun nabëcueshtë guëdchiliu, cádcha' guënee Dios rëë cosë zaaquë caa tu'. Dios rnabë'a guëdubi guiaba', perë Dios bëdee permisë noon ra bën guëdchiliu.

Ra bën nagútilë rúnda' ra bën alabar Dios. Ra bën nanoon laan ba', ya bën rëë rnaabëdrú lo Dios. Perë laa ra' anë lo delantë guënaabë ra' lo Dios guëdubi tiempë. Dios na milagrë.

Cádcha' guëni ra bën: “Guroo na puderë shtee Dios.”

Conseju nagunin' Salomón

Proverbios 1:7-8

Bën narún cuendë shtii Dios nee rzuló rianín llgabë zaaquë. Perë ra bën tontë nidé noon llgabë laan iquë; run nee despreci ley shtee Dios cun conseju zaaquë shtee Dios.

Bëcuadiaguë conseju shtee shtádu', lliingan'. Llaa raquëguiu' diidchi zaaquë nagunin' llánu' lo'.

Proverbios 3:5-12

Gundí la' gra shtiidchi Jehová Dios cun gra shgábu'. Llaa rúnu' naroo masë rácu'.

Bëcuadiaguë gra loquë naguënin! Dios, chii laa Dios guëlu! nezë zaaquë lo! parë dë guzëu! nezë niná dchabë.

Masë rácu! Ilaa riandí laadchu! Ilgabë narúnu!. Bëcuadiaguë shtii Dios nanoon guiaba!; bree nezë nadchabë.

Shtii Dios na ziquë na tu rumedi parë yácu! parë chuu masru fuersë.

Guchi lo Jehová Dios: “Shteenu! na gra loquë nanápa!” Bëdec tu primerë partë shtee cosechi shteenu! caa Dios. Chii guënee cosechi shteenu! zian cosë lo!, gun Jehová Dios. Ya daa laquë riuu llobë chidchá nee. Ya laan laquë riuucha!i vinu, ya rëe chidchá nee.

Chi Jehová Dios tildënin lo!, Iliingan!, Ilaa rúnu! despreci shtiidchi Jehová Dios. Llaa rnínhu! dequë riuuda! laadchu! conseju shtee Dios.

Si talë run bdo!i tu cosë nadchabë, chii rdee shtadë bdo!i shtee bdo!i aunquë rquitë shtadë bdo!i laa bdo!i. Zëe run Dios cun ra bën purquë rquitë Dios ra bën.

Proverbios 6:16–19, 20, 23

Noon gadchi cosë niriuada! la! Dios. Ya rundru Dios guantë; ya guté la! Dios ra bën rëe: ra bën niná ra dchabë, ra bën narún guëroo, cun ra bën narudii ra! mentirë, cun ra bën narguín ra bën niná ra nocentë anë, cun ra bën narianín Ilgabë shini guiubëcá shtee tu saa bën, cun ra bën narquitë nezë niná dchabë, cun ra bën nartildë ra saa.

Bëcuadiaguë, Iliingan!, loquë narnabë!a shtádu! lo!; ni Ilaa ri!a laadchu! loquë nigunin! llánu! lo!. Ra mandamientë shtee Dios cun ley shtee Dios, nee na ziquë na tu candilë narzian! parë guiundí ra bën shnezë Dios. Dios rdee conseju ra bën parë sanín ra bën ley shtee Dios parë guëbán ra bën shchi.

Proverbios 10:1, 19

Shtadë bëniguii rquitë rac bëniguii perë bëniguii niná neciu, nee rbin la! llan cun shtadë nee.

Bën ninnin! zian diidchi, nee senci y run nee pecadë, perë bën nadë rudiida! zian diidchi, nee más nasín.

Proverbios 11:1, 28

Dios riuuda' la' básculë narban'. Perë más rquitë Dios básculë niná completë.

Ra bën nanapë zian meli, cun rnin' ra' na segurë vidë shtee ra', ra bën rëë na ziquë na tu bëldaguë bidchi nariabë lo yag, perë ra bën narzá derechu lo Dios na ziquë tu shiidchu yag nanëgaa.

Proverbios 12:22

Dios Jehová riuuda' la' ra bën narunchái mentirë, perë Dios rquitë chi rudii ra bën diidchi zaaquë.

Proverbios 13:1, 3, 24

Lliin bën nasín, nee rienín conseju shtee shtadë loquë nirnin' shtadë nee lo nee, perë lliin bën nadë nasín; nee raquëguí shtiidchi shtadë nee niquë rdildënin' shtadë nee laa nee.

Loquë nidë rniida' zian diidchi, nee rapë vidë shtee. Loquë nirnin' zian diidchi, nee teedë ra' galzí.

Si talë tu bën nirquitë lliin, rdee bën shtee lliin bën chi run lliin bën tu cosë niná dhabë, perë bën nadë na zëë cun lliin, masru run nee cosë nadchabë, nindá shi rnin' bën lo nee.

Proverbios 14:12

Noon bën rnin' bën huen na nezë perë laallë nezë zaaquë nee ze bën. Si talë chinaldë niguiu' nezë rëë, chii grécallë bën rëë bien; segurë gati bën rëë laquë gáda' Dios.

Proverbios 16:2, 5, 8

Rnii ra bën cosë zaaquë nee run ra bën, perë Jehová Dios racbë'a shidé rnii ra bën laan lashtó ra bën; ójelë cosë zaaquë o ójelë niná dhabë.

Jehová Dios raquëguí ra bën narún naroo, perë ziuu dchi teedë ra bën rëë castigu.

Si talë rúnu' dchin' zaaquë, ni rúnu' gan blac meli; más sac meli rëë que zian meli nabeenu' gan dchin' niná dhabë.

Proverbios 17:28

Masiá tu bën tontë rudiida' bën; nieesë rcuadiaguë bën, perë biaashu tu bën nananë run bën.

Proverbios 20:1

Ra bën narëë mescal, rnin' shilë ra diidchi lo saa cun rdildë ra bën. Ra mescal cun licor niná ra fuertë, nee runín laa bën creë. Tontë na ra bën narëë.

Proverbios 22:6, 22, 23

Bëlu'i bëniguii gudëndé na nezë zaaquë chi na bëniguii mëcuu, ya chi chiroo bëniguii, ya nanë bëniguii gudëndé na ley shtee Dios parë dë chinín bëniguii shtu ley.

Llaa rban' tu' tu shtee ra proobë purquë proobë rëë nindá shicún gun defender. Llaa run tu' demandë ra proobë niná ra nocentë, purquë Jehová Dios gun juzguë gra ra bën narún zëë; gun Dios defender ra proobë.

Proverbios 28:13-14

Bën nircuaachi la' doldë, rnin' bën rëë nindá doldë shi napë bën, ni bën rëë greCALLë bën bién. Perë bën narshubë doldë, rnin' bën: “Gundrua' doldë”, bën rëë run Dios perdón. Gunda'i Dios iquë bën narún honrar Dios. Perë bën nanáda' guëcuadiaguë shtii Dios, bën rëë guiabë ladu shtee cosë mal.

Proverbios 29:17, 20

Bëdee barë shtee lliiniu'; zëë chuu gáquëda' laadchu' lliiniu'. Lliiniu' rëë gac bën zaaquë; ya chii guëquítu'.

¿Gu ránu' tu lo bën narudii perë nidé nanë bën shidé rudii bën? Perë más rac tu bën tontë que lo bën rëë.

Eclesiastés 4:13

Más sac tu bënii niná proobë narac que lo tu rey dargó tontë nidé náda' guëcuadiaguë conseju shtee ra bën narac.

Eclesiastés 5:1, 4-5

Chi rié tu' guëdo' shtee Dios, guchi gopë cuidadë llaa run tu' tu cosë niná dchabë laan guëdo'. Llaa run tu' ziquë run ra bën tontë: rdee ra bën gon caa Dios perë rdeeda' bën cuendë shidé naca' Dios, dequë ca' Dios guëcuadiaguë ra bën shtii Dios. Guchi gubiguë lo Dios parë guëcuadiaguë tu' shtii Dios.

Chi run tu' tu promesë lo Dios, llaa rac guëndá tu' gun tu' nee purquë Dios rquítëda' ra bën neciu narúngada' cumplir. Guchi been cumplir loquë nabeen tu' prometer.

Más mejorë nindá shi rnínhu' gúnu' tu cosë lo Dios que gúnu' prometer gúnu' nee perë ya después rúndu' cumplir loquë nabeenu' prometer lo Dios.

Apéndice

Breve resumen de los cuatrocientos años entre la reconstrucción de Jerusalén y la venida de Jesucristo al mundo

Durante esta época, uno de los reyes griegos quiso prohibir que los israelitas adoraran a Dios, y por eso mandó construir un altar en el templo de Jerusalén para hacer que los israelitas ofrecieran sacrificio a un ídolo. Esto indignó tanto a los israelitas que se levantaron y se rebelaron contra los griegos, y desde entonces se gobernaron ellos mismos durante cien años.

Fue durante este tiempo que los israelitas construyeron sinagogas, o sea lugares donde la gente se reunía para oír la palabra de Dios cada sábado. Estas sinagogas también sirvieron de escuelas. En cada sinagoga se elegían líderes, que eran los encargados de escoger a los hombres que debían leer la palabra de Dios y orar cada sábado. También eran encargados de hacer justicia y castigar a los que desobedecían los mandamientos de Dios.

En este mismo período se formó un grupo de israelitas que se llamaban fariseos. Este nombre quiere decir: separado. Ellos se hicieron responsables de preservar la palabra de Dios en forma escrita para que no se perdiera. Algunos de ellos comenzaron a copiar las escrituras, copiándolas a mano porque todavía no había máquinas. En esto hicieron un buen trabajo, pero pronto comenzaron a hacerse orgullosos y empezaron a interpretar las leyes a su conveniencia y escribir nuevas leyes, a las que les daban más importancia que a las leyes que Dios había dado al pueblo israelita.

Hubo también otro grupo, conocido como los saduceos. Estos, a diferencia de los fariseos, que eran muchos, eran pocos pero muy cultos y algunos de ellos, muy ricos. Algunos eran descendientes del jefe de los sacerdotes llamado Zadoc, que había servido en el tiempo del rey David. A este grupo no le importaba ser sacerdotes para servir a Dios, sino sólo querían serlo para poder ordenar y tener autoridad sobre el pueblo. Los saduceos no creían en lo que estaba escrito acerca de la resurrección, ni en los ángeles ni en las almas; pues sólo creían en lo que estaba escrito en la ley. No aceptaban las tradiciones de sus antepasados y decían que cada quien podía interpretar la ley de Dios como quisiera.

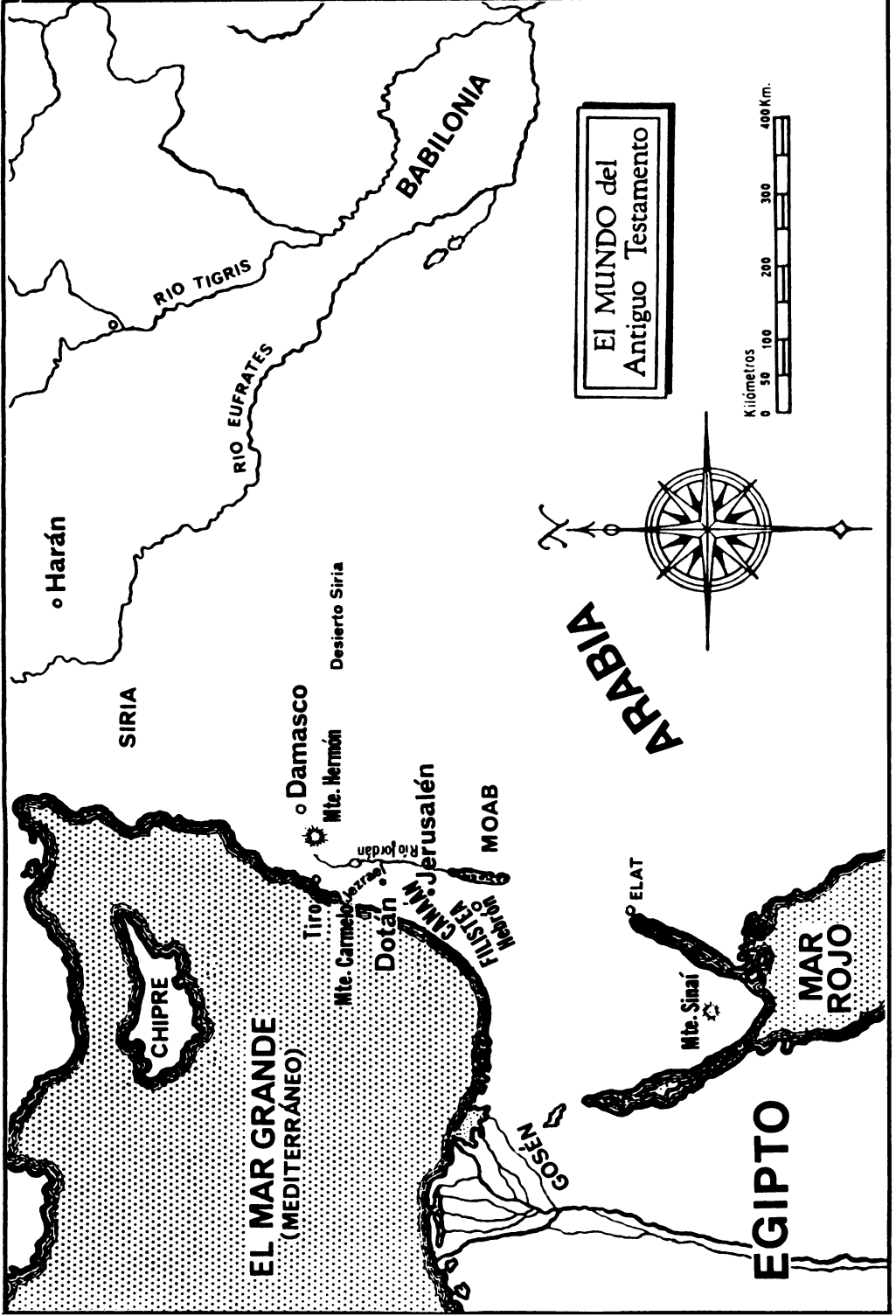
En el tiempo en que los griegos dominaban todo el mundo, la gente aprendió a hablar un solo idioma, que era el griego; y la ley de Dios y los libros de los profetas, que estaban escritos en hebreo, fueron traducidos en esta época al griego.

Años después, los romanos conquistaron a los griegos y el imperio romano comenzó a extenderse por todo el mundo imponiendo fuertes impuestos y no teniendo compasión de ninguno de los pueblos que conquistaban. Los romanos ya tenían más de sesenta años gobernando sobre los israelitas cuando vino al mundo el Señor Jesucristo.

Índice

Prólogo	iii
Aclaraciones	iv
Historias de las Sagradas Escrituras	
Dios bëcuëshhtë guëdchiliu	1
Dios benchái primerë niguiu' cun tu primerë gunan'	2
Adán cun Evë guguen' ra' doldë	5
Primerë vez gudín bën saa bën	8
Guluu Dios juësi nisë lo guëdchiliu	10
Dios been dequë guëniida' ra bën tusë dizá	14
Dios gulé Abraham parë gun Abraham loquë nica' Dios	15
Abraham cun Lot bëndaa saa ra'	16
Guu Dios tu conveni cun Abraham	18
Been Abraham ruegu lo Dios parë dë gati ra bën ninoon Sodoma	20
Dios bëcuaguí guëdchi Sodoma	22
Tu dishiu' noon li Abraham por casë lliin Abraham	24
Dios been porebë Abraham si talë gundí la' Abraham shtii Dios	25
Abraham guluunezë tu mozë gullii chieelë Isaac	27
Jacob cun Esaú	31
Jacob bëcuadé shtadë	32
Shini bënishcaaldë Jacob	36
Jacob gudiilë chieelë	36
Dios been cambi la Jacob; brelá Jacob Israel	39
Ra bëchi José raquëguí José	42
José caada' nihún pecadë cun chieelë Potifar	45
Shini guzac José laan lidchiguiibë	48
José gunin' shini gunishcaaldë rey	49
Zëë guzac José; biaan José gobernador shtee Egipto	51
José been porebë ra bëchi	55
Bëdchín Jacob Egipto cun ra saa Jacob	57
Laa Dios rapë Moisés chi na Moisés mëcuu	61
Dios guchi lo Moisés parë guëbee Moisés ra israelitë guëdchi Egipto	63
Moisés ze gudiinín rey shtee Egipto	66
Dios guluunezë ga' galzí guëdchi Egipto	68
Ya nirac chi' galzí guluunezë Dios Egipto	72
Dios gunin' lo ra bën shini galdë lani Pascu	75
Ra israelitë gudeedë ra' nisëdo' nilá Mar Rojo	75
Dios bëdee nigó ra israelitë lo tu shlatu	78
Dios rdee nisë rëë ra israelitë lo shlatu	80

Dios guluu chi' mandamientë parë ra israelitë	81
Ra israelitë gunin' dequë guëcuadiaguë ra' ra mandamientë shtee Dios	83
Ra israelitë benchái ra' tu dchan bultë parë gun ra' casu	84
Dios bëdee masru ley cuaa ra bën israelitë	87
Ra israelitë bëdchín ru'a guëdchi Canaán	89
Ultimë diidchi niguchi Moisés lo israelitë	93
Josué na tu mozë cubi canabë'a ra israelitë	95
Ra israelitë biuté ra' guëdchi Canaán	98
Gualó guëdchi Jericó	100
David been gan lo Goliat	102
Shini guc David rey shtee israelitë	104
David guchi lo ra israelitë dequë Salomón gac rey shtee Israel	105
Dios bënditë llgabë zaaquë iquë Salomón	107
Salomón benchái guëdo' shtee Dios	108
Dios bëyan' mozë shtee nilá Elías	109
Elías gubiguë lo mozë shtee Baal	112
Dios bësialdë la' Elías	114
Elías zugaanín Eliseo chii gunín Dios Elías hashta guiaba'	117
Naamán ze laquë noon Eliseo	119
Tu bën nilá Jonás	121
Histori shtee chunë bën nidë cuaguí	124
Dios guquënin' Daniel, gulaa Daniel lo ra león	128
Salmo 1	130
Salmo 23	130
Salmo 51:1–17	131
Salmo 115	131
Conseju nagunin' Salomón	132
Apéndice	137

Se terminó de imprimir
en el mes de abril de 1991 en:
Editorial Cuajimalpa
Apartado 82-123
México, D.F. 05000

